

ความมั่นคงของมนุษย์ร่วมสมัยกับการเปลี่ยนแปลงของโลก
ไปสู่ คดีนรกที่ 6 (สังคมอารยะ)

โดย

นายประพล มิตินจินดา

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาไหม

กระทรวงกลาไหม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 26

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556 – 2557

บทคัดย่อ

เรื่อง ผลกระทบต่อกระทรวงกลาโหมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
ลักษณะวิชา การเมือง
ผู้วิจัย พลตรี ปิยะ คุรุเวช หลักรัฐศาสตร์ วปอ. รุ่นที่ ๕๖

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อนโยบายกระทรวงกลาโหม เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาถึงโอกาสและความท้าทายของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเท่านั้น โดยมุ่งศึกษาบทบาทของกระทรวงกลาโหมในการใช้เวทีการประชุมเป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อลดผลกระทบด้านความมั่นคงเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การเก็บข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะบุคคล (In – depth interview) และประสบการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหลายครั้ง ปัจจุบันความร่วมมือกับประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีประกาศจัดตั้ง ศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา เพื่อบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในทุกภาคส่วนให้เป็นเอกภาพ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นในส่วนของกระทรวงกลาโหม จึงควรมีการปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน ทั้งในระดับกระทรวง กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ให้เหมาะสม และสอดคล้องที่จะรองรับปริมาณงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

คำนำ

อาเซียนจะมีการรวมตัวกันเป็นประชาคมในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘ ซึ่งทุกประเทศในประชาคมโลกต่างให้ความสำคัญกับความร่วมมือในภูมิภาคนี้ เนื่องจากการรวมตัวของประเทศในอาเซียนจะทำให้อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีฐานการผลิตขนาดใหญ่ ทั้งแรงงาน ทุน และทรัพยากร จึงเป็นที่สนใจของนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีความต้องการเป็นเจ้า (hegemony) ในประชาคมโลก อาทิ สหรัฐอเมริกา จีน สหภาพยุโรป เป็นต้น

รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการเป็นประชาคมในปี ๒๕๕๘ โดยมีนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านต่างๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งนำไปสู่การจัดทำแผนงาน โครงการ และงบประมาณของหน่วยราชการต่างๆ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานด้านความมั่นคงนั้น รัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานใหม่ๆ ขึ้นรองรับงานด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกันกองทัพจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้าง ภารกิจ และอำนาจหน้าที่ โดยในระยะเริ่มต้นมีความจำเป็นที่จะต้องมอบหมายให้หน่วยงานสังกัดกระทรวงกลาโหมที่มีภารกิจในการสนับสนุน รัฐบาลเกี่ยวกับการดำเนินการดังกล่าวสนับสนุนหน่วยงานใหม่ที่จัดตั้ง โดยต้องให้ความรู้ การศึกษาอบรม การช่วยเหลือและสนับสนุนทั้งกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ เพื่อให้การจัดตั้ง หน่วยงานใหม่ที่จะเกิดขึ้นมีความพร้อมในทุกๆ ด้าน โดยภารกิจใหม่ และโครงสร้างใหม่ของ กองทัพนั้น รัฐบาลต้องลดภาระของกองทัพในการดำเนินการด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่ไม่จำเป็นลง รวมทั้งยังต้องใช้เวลา และสนับสนุนงบประมาณ และการดำเนินการทุกด้านในการพัฒนาให้ กองทัพเป็นกองทัพที่ทันสมัยมีความเป็นสากลพร้อมปฏิบัติการกิจในฐานะอาเซียนได้อย่างเต็ม ภาวกฎุมิ

พลตรี

(ปิยะ คุรุชเวโซ)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๑๘
ขอบเขตของการวิจัย	๑๕
วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕
ข้อจำกัดของการวิจัย	๑๕
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๕
คำจำกัดความ	๒๐
บทที่ ๒ หลัก แนวคิด ทฤษฎี กฎ ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๐
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มประเทศ	
ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	๒๐
ทฤษฎีบทบาท	๒๖
ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Integration Theories)	๓๒
ทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo – functionalism)	๓๓
กฎบัตรอาเซียนและการเป็นอาเซียน	๔๐
ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๔๑
บทบาทของไทยในด้านการเมืองและความมั่นคง	๔๔
สรุป	๔๖
บทที่ ๓ บทบาทของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและ	
ความมั่นคงอาเซียน	๔๘
เอกสารในกรอบ ADMM	๔๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
เอกสารในกรอบ ADMM – Plus	๔๘
สารัตถะในเอกสารสำหรับกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน	๕๐
สารัตถะในเอกสารสำหรับกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน กับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา	๖๐
สรุป	๗๐
บทที่ ๔	
การรองรับผลกระทบด้านความมั่นคงเมื่อเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘	๗๑
ผลการมีประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน	๗๑
ปัญหาและผลกระทบที่ชาติอาเซียนต้องร่วมกันแก้ไข	๗๔
วิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามทางทะเลของประเทศในภูมิภาค	๗๖
ข้อพิพาทและกลไกการจัดการปัญหาเขตแดนทางทะเลในอาเซียน	๗๕
กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน	๗๕
สรุปปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลว ในการจัดการข้อพิพาทเขตแดนทางทะเล	๘๑
ข้อเสนอแนวทางความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเล	๘๑
ข้อเสนอในภาพรวม	๘๓
บทที่ ๕	
สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๕
สรุป	๘๕
ข้อเสนอแนะ	๘๘
บรรณานุกรม	๙๓
ประวัติย่อผู้วิจัย	๙๖

บทที่ ๑

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทนำ

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ได้รับการจัดตั้งขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ด้วยการประกาศใช้ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ซึ่งปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน ๑๐ ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีพันธามิตรร่วมกันที่จะก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และมุ่งหวังให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีสันติสุข สันติภาพ และความเป็นกลาง รวมทั้ง สามารถแก้ไขข้อพิพาทร่วมกัน ลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี และเปิดเสรีทางการค้า โดยอาศัยความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือน การแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษา หรือการเจรจาหารือ และระดับพหุภาคี อาทิ การประชุมหรือการสัมมนา เป็นต้น เพื่อลดความแตกต่างระหว่างกันในด้านต่างๆ โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ เสาหลัก (3 Pillars) ได้แก่

๑. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political–Security Community: APSC)

๒. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) และ

๓. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community: ASCC)

ในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้นำชาติในอาเซียนได้ร่วมลงนามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) และได้มอบหมายให้รัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบของแต่ละประเทศไปร่วมกันจัดทำร่างแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political–Security Community Blueprint: APSC

Blueprint) ขึ้น เพื่อให้ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๔ พิจารณาให้การรับรอง กฎบัตรอาเซียน ได้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ คือ

๑. การมีกฎกติกาในการทำงาน

๒. การมีประสิทธิภาพ และ

๓. การมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

ลักษณะของกฎบัตรอาเซียน

๑. ลงนามเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑

๒. เปรียบเสมือนธรรมนูญที่กำหนดกรอบด้านกฎหมายและ โครงสร้างองค์กรของอาเซียน

๑. ทำให้อาเซียนมีกฎกติกาในการทำงาน

๔. มีสถานะเป็นนิติบุคคล

๕. มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

๖. วางรากฐานการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

โครงสร้างใหม่ของอาเซียน ได้แก่

๑. ที่ประชุมสุดยอดอาเซียน เป็นการประชุมของนายกรัฐมนตรีหรือประธานาธิบดีของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒. คณะมนตรีประสานงานเป็นการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียน

๓. คณะกรรมการอาเซียน เป็นการประชุมรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกอาเซียน

๔. คณะกรรมการความมั่นคงเป็นการประชุมด้านความมั่นคงของประเทศสมาชิกอาเซียน และ

๕. คณะกรรมการวัฒนธรรมเป็นการประชุมด้านวัฒนธรรมของประเทศสมาชิกอาเซียน

แผนงานในการเป็นประชาคมอาเซียน มี ๓ แผนงาน ได้แก่

๑. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political - Security Community: APSC)

๒. แผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และ

๓. แผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC)

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้นมุ่งเน้นในเรื่อง

๑. การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง

๒. การอยู่ร่วมกันโดยสันติ

๓. การแก้ไขปัญหาขัดแย้งโดยสันติวิธี

๔. การสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน

๕. ความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้าน และ

๖. การมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก

กลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหา ป้องกันและแก้ไขความขัดแย้งในภูมิภาคอาเซียน ประกอบด้วย

๑. Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia (TAC) สนธิสัญญาไมตรีและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๒. The Southeast Asia Nuclear - Weapon - Free Zone (SEANWFZ) สนธิสัญญาว่าด้วยเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๓. ASEAN Regional Forum (ARF) การประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในเอเชีย-แปซิฟิก

๔. ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights (AICHR) องค์การสิทธิมนุษยชนอาเซียน

๕. Declaration on the Conduct of Parties in South China Sea (DOC) ปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ และ

๖. ASEAN Maritime Forum (AMF) การประชุมว่าด้วยประเด็นทางทะเลอาเซียน (ไทยเป็นเจ้าภาพในช่วงเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔)

การเตรียมความพร้อมของหน่วยงานด้านความมั่นคง

๑. รัฐบาลมีนโยบายในการเร่งรัดการเป็นประชาคมอาเซียน โดยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอาเซียนแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และมีปลัดกระทรวงของหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นคณะทำงาน โดยมีอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการและเลขานุการ

๒. คณะกรรมการดำเนินการเพื่อจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง โดยมี ปลัดกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน ปลัดกระทรวงหรือผู้แทนของหน่วยงานราชการต่างๆ เป็นคณะทำงาน และมีอธิบดีกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ เป็นกรรมการและเลขานุการ

๓. สภาพความมั่นคงแห่งชาติ อยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อม สำหรับการจัดตั้ง APSC ภายในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้ รัฐบาลได้จัดทำ ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) และยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ โดยกระทรวงกลาโหม อยู่ในประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความมั่นคง ซึ่งต่อมารัฐบาลได้บูรณาการ ทั้ง ๒ ยุทธศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยในเรื่องของการเป็นประชาคมอาเซียนอยู่ในยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy) เรื่อง การปรับปรุงกระบวนการภายใน (Internal process) และ

๔. แผนปฏิบัติการ (ทุกกระทรวง) โดยเน้นการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร / การเตรียม ทรัพยากร/การสร้างความตระหนัก

ความร่วมมือที่สำคัญภายใต้กลไกการดำเนินการของกระทรวงการต่างประเทศและ กระทรวงกลาโหมในอาเซียน

การประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum: ARF) มีดังนี้

๑. มีสมาชิกจำนวน ๒๖ ประเทศ และ ๑ กลุ่มประเทศ

๒. ให้ความสำคัญกับความร่วมมือเกี่ยวกับ การสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและการทูตเชิง ป้องกัน (Inter – Sessional Group on Confidence Building Measure and Preventive Diplomatic : ISG CBM and PD) การบริหารจัดการภัยพิบัติ (Inter – Sessional Meeting on Disaster Relief: ISM DR) การต่อต้านการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ (Inter – Sessional Meeting on Counter Terrorism and Transnational Crime: ISM CTTC) ความมั่นคงทางทะเล (Inter – Sessional Meeting on Maritime Security: ISM MS) และการไม่แพร่ขยายและลดอาวุธนิวเคลียร์ (Inter – Sessional Meeting on Nuclear Proliferation Disarmament: ISM NPD)

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus: ADMM-Plus) มีดังนี้

๑. มีสมาชิกจำนวน ๑๘ ประเทศ

๒. ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในด้าน การบริหารจัดการภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations: PKO) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism: CT) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security: MS) และการแพทย์ทางทหาร (Military Medicine: MM)

กระทรวงกลาโหมมีบทบาทสำคัญในเสาหลักด้านประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community: APSC) อย่างต่อเนื่องผ่านกลไกที่เป็นรูปธรรม คือ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers’ Meeting: ADMM) ซึ่งถือเป็นก้าวสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ ซึ่งการประชุม ADMM ได้รับการริเริ่มในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit Meeting) ครั้งที่ ๑๐ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๗ ณ กรุงเทพมหานคร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยที่ประชุมฯ ได้รับรองแนวความคิดเรื่องการจัดให้มีการประชุม ADMM ซึ่งต่อมาระหว่างวันที่ ๘ – ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ มาเลเซียในฐานะประธานอาเซียนได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีฉันทามติที่จะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยหน่วยงานหลักในกระทรวงกลาโหมที่รับผิดชอบการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับจัดการประชุมในกรอบ ADMM คือ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

ข้อมูลภูมิหลังการประชุม ADMM และ ADMM-Plus^๑

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ความเป็นมาของการประชุม

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers’ Meeting: ADMM) ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกระหว่างวันที่ ๘ – ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙ โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมฯ ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทน ของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และเลขาธิการอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค ผ่านกลไกการหารือและความร่วมมือด้านความมั่นคงที่มีความโปร่งใสและเปิดเผย ให้คำแนะนำและเสนอแนวทางต่อเวทีการหารือและความร่วมมือที่มีอยู่แล้วของเจ้าหน้าที่ระดับสูงภายในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศอื่นๆ รวมทั้งสนับสนุนความไว้วางใจระหว่างกันและสร้างความเชื่อมั่น โดยการสร้างความโปร่งใสและเปิดเผย การประชุม ADMMมีบทบาทสำคัญในการยกระดับความร่วมมือทางทหารของอาเซียนให้เทียบเท่าความร่วมมือในด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจ รวมทั้งส่งเสริมความร่วมมือในด้านอื่นๆ อันจะนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC) ที่สมบูรณ์แบบต่อไป

^๑ กองทัพอไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๕๘, ร.อ.หญิง อัญชลีพร ชัยชาญกุล, วารสารหลักเมือง ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๖๗, ปีที่ ๒๒, มิถุนายน ๒๕๕๖

๑.๒ ความเป็นมาของการประชุม ADMM-Plus

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting-Plus: ADMM-Plus) เป็นผลมาจากแนวความคิดว่าด้วยการแสวงหาความร่วมมือจากกลาโหมของประเทศนอกภูมิภาค ซึ่งมีการกล่าวถึง ในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๑ และต่อมาได้รับการพัฒนาเป็นเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ADMM – Plus) ซึ่งได้รับการรับรองในที่ประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ โดยได้มีการกำหนดให้มีการจัดการประชุมคณะกรรมการเพื่อจัดตั้งการประชุม ADMM – Plus (Working Group on Establishing the ADMM – Plus) เพื่อทำหน้าที่เตรียมการและพิจารณากำหนดรูปแบบ โครงสร้าง องค์ประกอบ และการดำเนินการต่างๆ ของการประชุม ADMM – Plus ทั้งนี้ การประชุมคณะกรรมการฯ ดังกล่าวจะยุติลงเมื่อมีการจัดการประชุม ADMM – Plus ขึ้นอย่างเป็นทางการเรียบร้อยแล้ว

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ มีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้รับความเห็นชอบเอกสารแนวความคิดว่าด้วย หลักเกณฑ์สำหรับสมาชิกภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Principles for Membership of ADMM – Plus) โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ของประเทศที่ไม่ใช่ประเทศสมาชิกอาเซียนที่จะเข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus ๓ ประการ คือ

๑. ประเทศที่จะเข้ามาเป็นประเทศคู่เจรจาดังกล่าวจะต้องเป็นประเทศคู่เจรจาของอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน ๘ ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย แคนาดา สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา กับ ๑ กลุ่มประเทศ คือ สหภาพยุโรป

๒. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องมีระดับของการปฏิสัมพันธ์กับกลาโหมอาเซียนในระดับสูง และ

๓. ประเทศคู่เจรจาดังกล่าวต้องเป็นประเทศที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถและพัฒนาศักยภาพของกลาโหมอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ มีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ มีฉันทามติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 ซึ่งมีองค์ประกอบเป็นประเทศคู่เจรจาจำนวน ๘ ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา และเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมเวียดนาม เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ ๑ รวมทั้งได้ให้การรับรองเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี

กลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM – Plus) ซึ่งได้กำหนดให้มีการจัดการประชุม ADMM – Plus ขึ้นทุกๆ ๓ ปี ทั้งนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงห้วงระยะเวลาดังกล่าวได้ หากที่ประชุม ADMM เห็นว่ามีความจำเป็นเพื่อเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศคู่เจรจาในกรอบการประชุม ADMM – Plus ซึ่งในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๒๘ – ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา ที่ประชุมได้ให้การรับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการทบทวนห้วงระยะเวลาของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน กับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Review of Frequency of ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus: ADMM – Plus) คือเปลี่ยนจากเดิมที่ให้มีการจัดการประชุมฯ ขึ้น ทุก ๆ ๓ ปี เป็น ทุก ๆ ๒ ปี

๑.๓ กลไกการประชุมฯ

การประชุมในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM – Plus ประกอบด้วย กลไกหลักที่สำคัญ ดังนี้

๑.๓.๑ การประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials’ Meeting Working Group: ADSOM WG) และการประชุมคณะกรรมการเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Senior Officials’ Meeting – Plus Working Group: ADSOM – Plus WG)

การประชุม ADSOM WG และ ADSOM – Plus WG เป็น การประชุมในระดับคณะกรรมการ (ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม หรือผู้แทน) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการด้านสารัตถะและด้านธุรการสำหรับการประชุม ADSOM และ/หรือ ADSOM – Plus รวมทั้งการประชุม ADMM และ/หรือ ADMM – Plus โดยที่ประชุมฯ จะร่วมกัน กำหนดหัวข้อการหารือ รวมทั้งเตรียมการด้านเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประชุมฯ และด้านธุรการอื่นๆ

๑.๓.๒ การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Senior Officials’ Meeting: ADSOM) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Senior Officials’ Meeting – Plus : ADSOM – Plus)

การประชุม ADSOM และ ADSOM – Plus เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงกลาโหม หรือเทียบเท่า) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการสำหรับการประชุม ADMM และ/หรือ ADMM – Plus และโดยทั่วไปจะพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือ รวมทั้งพิจารณาแก้ไขร่างเอกสารต่างๆ ที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศคู่เจรจา รับรองในที่ประชุม ADMM และ/หรือ ADMM – Plus

๑.๓.๓ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus: ADMM – Plus)

การประชุม ADMM และ ADMM – Plus เป็นการประชุมในระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ซึ่งมีหน้าที่ในการหารือและรับรองเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือด้านความมั่นคงต่าง ๆ

๑.๓.๔ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting Retreat: ADMM Retreat) และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา อย่างไม่เป็นทางการ (ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus Retreat: ADMM – Plus Retreat)

ในห้วงการประชุม ADMM และ ADMM – Plus นั้น หากประเทศสมาชิกอาเซียนพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้มีโอกาสหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง อาจเห็นสมควรให้มีการจัดการประชุม ADMM Retreat และ/หรือ ADMM – Plus Retreat ขึ้นได้

๒. พัฒนาการความคืบหน้า

๒.๑ พัฒนาการความคืบหน้าในกรอบการประชุม ADMM

๒.๑.๑ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๑

การประชุม ADMM ครั้งที่ ๑ จัดขึ้นระหว่างวันที่ ๘ – ๙ พฤษภาคม ๒๕๔๕ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มาเลเซีย โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๕ ประเทศ เข้าร่วมการประชุมฯ ยกเว้นสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ และมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรอง (Adopt) เอกสารแนวความคิดสำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Concept Paper for the Establishment of an ADMM)

๒.๑.๒ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat ระหว่างวันที่ ๒๓ – ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๐ ณ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๒.๑.๓ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๒

กระทรวงกลาโหมสิงคโปร์เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๒ ระหว่างวันที่ ๑๓ – ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๓.๑.๓.๑ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ

๒.๓.๑.๓.๑.๑ พิธีสารต่อท้ายเอกสารแนวความคิด
สำหรับการจัดตั้งกลไกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (Protocol to the Concept Paper for the
Establishment of the ADMM)

๒.๓.๑.๓.๑.๒ แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการ
ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ADMM Three – Year Work Programme)

๒.๓.๑.๓.๑.๓ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการ
ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on ADMM
– Plus)

๒.๓.๑.๓.๑.๔ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศ
สมาชิกอาเซียน ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้าง
สันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on
Enhancing Regional Peace and Stability)

๒.๑.๔ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๓

กระทรวงกลาโหมไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓
ระหว่างวันที่ ๒๕ – ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ณ โรงแรมรอยัลคลิฟ บีช รีสอร์ท เมืองพัทยา จังหวัด
ชลบุรี โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๔.๑ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ

๒.๑.๔.๑.๑ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากร
และศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ
(Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance
and Disaster Relief) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย

๒.๑.๔.๑.๒ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยหลักเกณฑ์
สำหรับสมาชิกภาพการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา
(Concept Paper on Principles for Membership of ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวง
กลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

๒.๑.๔.๑.๓ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือ
ระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept
Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation
on Non – Traditional Security) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทย

๒.๑.๔.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับกลาโหมอาเซียน เพื่อเผชิญความท้าทายจากภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEAN Defence Establishments to Meet the Challenges of Non-Traditional Security Threats)

๒.๑.๕ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat ระหว่างวันที่ ๒ – ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ณ โรงแรมพลาซ่า แอทธินี กรุงเทพฯ โดยมีผลการประชุมที่สำคัญ คือ ที่ประชุมฯ ได้ร่วมหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งกลไกการประชุม ADMM – Plus ดังนี้

๒.๑.๕.๑ เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Configuration and Composition of ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

๒.๑.๕.๒ เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

๒.๑.๖ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๔

กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๔ ระหว่างวันที่ ๑๐ – ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผลการประชุมที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๖.๑ ที่ประชุมฯ ได้มีฉันทามติให้ความเห็นชอบต่อรูปแบบการประชุม ADMM+8 อันประกอบด้วยประเทศคู่เจรจา คือ เกาหลีรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา และเห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM – Plus ครั้งแรกขึ้นรวมทั้งได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญเกี่ยวกับการจัดตั้ง ADMM – Plus ดังนี้

๒.๑.๖.๑.๑ เอกสารว่าด้วยรูปแบบและองค์ประกอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา(Configuration and Composition of ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

๒.๑.๖.๑.๒ เอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Modalities and Procedures of ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์

๒.๑.๖.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียน ได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือของกลาโหมอาเซียน เพื่อการพัฒนาและเสถียรภาพของภูมิภาค” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening ASEAN’s Defence Cooperation for the Development and Stability of the Region)

๒.๑.๖.๓ กระทรวงกลาโหมมาเลเซียได้เสนอแนวคิดในเรื่องการเสริมสร้างความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนและที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้กระทรวงกลาโหมมาเลเซียกร่างเอกสารแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้

๒.๑.๗ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๗ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๗.๑ ที่ประชุมฯ ได้ร่วมหารือถึงเอกสารประกอบเพิ่มเติมของเอกสารว่าด้วยวิธีการและกระบวนการของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Attachment Paper to the Paper of Modalities and Procedures of ADMM – Plus)

๒.๑.๗.๒ ที่ประชุมฯ ได้ร่วมหารือถึงเอกสารเพื่อการหารือว่าด้วยทิศทาง ความคาดหวัง และความเป็นไปได้ของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Discussion Paper on Potential, Prospect, and Direction of Practical Cooperation within the Framework of the ADMM – Plus) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ โดยเอกสารฯ ได้กำหนดแนวทางความร่วมมือไว้ ๕ ด้าน คือ

๒.๑.๗.๒.๑ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR)

๒.๑.๗.๒.๒ ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

๒.๑.๗.๒.๓ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations)

๒.๑.๗.๒.๔ การแพทย์ทางทหาร (Military Medicine)

๒.๑.๗.๒.๕ การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter – Terrorism)

๒.๑.๘ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๕

กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๕ ระหว่างวันที่ ๑๘ – ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ ณ กรุงจาการ์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๘.๑ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๓ ฉบับ

๒.๑.๘.๑.๑ แผนปฏิบัติงาน ๓ ปี ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ระหว่าง ปี ๕๔ – ๕๖ (ADMM Three – Year Work Programme 2011-2013)

๒.๑.๘.๑.๑ เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วย ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ADMM Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย

๒.๑.๘.๑.๑ เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วย การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ADMM Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centres Network) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมไทย และกระทรวงอินโดนีเซีย

๒.๑.๘.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศของอาเซียนในประชาคมโลกเพื่อเผชิญกับความท้าทายรูปแบบใหม่” (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Strengthening Defence Cooperation of ASEAN in the Global Community to Face New Challenges)

๒.๑.๙ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๔ ณ เมืองบาห์ลี สาธารณรัฐอินโดนีเซีย

๒.๑.๑๐ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๖

กระทรวงกลาโหมราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๒๘ – ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๕๕ ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑๐.๑ ที่ประชุมได้ให้การรับรองเอกสารแนวความคิดว่าด้วยการทบทวนห้วงระยะเวลาของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน กับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (Concept Paper on Review of Frequency of ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus (ADMM – Plus) Meetings) คือ เปลี่ยนจากเดิมที่ให้มีการจัดการประชุมฯ ขึ้น ทุก ๆ ๑ ปี เป็นทุก ๆ ๒ ปี

๒.๑.๑๐.๒ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบและร่วมลงนามในปฏิญญาร่วมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของอาเซียน เพื่อการเป็นประชาคมที่มั่นคงและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers on Enhancing ASEAN Unity for a Harmonised and Secure Community)

๒.๑.๑๑ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat ขึ้นเมื่อวันที่ ๑ – ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ณ จังหวัดเสียมราฐ ราชอาณาจักรกัมพูชา

๒.๑.๑๒ การประชุม ADMM ครั้งที่ ๗

กระทรวงกลาโหมบรูไนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM ครั้งที่ ๗ ระหว่างวันที่ ๖ – ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไนดารุสซาลาม โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๒.๑.๑๒.๑ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๔ ฉบับ

๒.๑.๑๒.๑.๑ เอกสารแนวความคิด โครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหาร ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Interaction Programmes)

๒.๑.๑๒.๑.๒ เอกสารแนวความคิดในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมกันในอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of Logistics Support Framework)

๒.๑.๑๒.๑.๓ เอกสารแนวความคิดของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on Establishment of the ADMM – Plus EWG on Humanitarian Mine Action)

๒.๑.๑๒.๑.๔ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการเปลี่ยนผ่านประชาชนร่วมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Concept Paper on the Transition of ADMM – Plus Experts’ Working Group (EWG) Co – Chairmanship)

๒.๑.๑๒.๒ ที่ประชุมได้ลงนามในปฏิญญาร่วม จำนวน ๑ ฉบับ คือ ปฏิญญาร่วมของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยประชาชนของอาเซียนและอนาคตร่วมกัน (Joint Declaration of the ASEAN Defence Ministers: “Securing Our People, Our Future Together”)

๒.๑.๑๓ การประชุม ADMM Retreat

กระทรวงกลาโหมบรูไนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM Retreat ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๘ - ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไนดารุสซาลาม

๓. พัฒนาการความคืบหน้าในกรอบการประชุม ADMM-Plus

๓.๑ การประชุม ADMM-Plus ครั้งที่ ๑

กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus: ADMM – Plus) ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือผู้แทนของประเทศคู่เจรจา ๘ ประเทศ คือ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา รวมทั้งเลขาธิการอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระดมความเชี่ยวชาญ มุมมอง และทรัพยากรต่างๆ จากประเทศอื่นๆ นอกภูมิภาคเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนโดยรวม โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญดังนี้

๓.๑.๑ ที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบที่จะผลักดันให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากความร่วมมือ ๕ ด้าน ดังนี้

๓.๑.๑.๑ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR)

๓.๑.๑.๒ ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

๓.๑.๑.๓ การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations)

๓.๑.๑.๔ การแพทย์ทางทหาร (Military Medicine)

๓.๑.๑.๕ การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter – Terrorism)

๓.๑.๑.๒ ที่ประชุมฯ ได้มอบหมายให้ที่ประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADSOM – Plus) ไปดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Experts’ Working Groups: EWGs) เพื่อรับผิดชอบกิจกรรมความร่วมมือทั้ง ๕ ด้านในกรอบการประชุม ADMM – Plus โดยกำหนดให้มีประเทศสมาชิกอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาเป็นประธานร่วม เพื่อรับผิดชอบคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ (EWG) ในแต่ละด้าน

๓.๑.๑.๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้ร่วมลงนามใน “ปฏิญญาร่วมสถานอภัยด้วยการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ครั้งที่ ๑” (Ha Noi Joint Declaration on the First ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus)

๓.๒ การประชุม ADSOM – Plus WG

กระทรวงกลาโหมเวียดนามเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADSOM – Plus WG เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๓ ณ เมืองดาลัด สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม โดยมีผลการประชุมฯ ที่สำคัญ ดังนี้

๓.๒.๑ ที่ประชุมฯ ได้มีฉันทามติเห็นชอบให้ประเทศต่างๆ เป็นประธานร่วมในคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ดังนี้

๓.๒.๑.๑ เวียดนามและจีนเป็นประธานร่วมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief : HADR)

๓.๒.๑.๒ มาเลเซียและออสเตรเลียเป็นประธานร่วมด้านความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

๓.๒.๑.๓ ฟิลิปปินส์และนิวซีแลนด์เป็นประธานร่วมด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operations)

๓.๒.๑.๔ สิงคโปร์และญี่ปุ่นเป็นประธานร่วมด้านการแพทย์ทางทหาร (Military Medicine)

๓.๒.๑.๕ อินโดนีเซียและสหรัฐฯ เป็นประธานร่วมด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (Counter-Terrorism)

๓.๒.๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมได้ลงนามในคำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๓๘/๕๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทย (Thai Experts’ Working Groups: Thai EWGs) ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers’ Meeting – Plus: ADMM – Plus) ลงวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๔ ซึ่งส่งผลให้มีหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยทั้ง ๕ ด้าน ดังนี้

๓.๒.๒.๑ รองเจ้ากรมกิจการพลเรือนทหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๓.๒.๒.๒ เจ้ากรมยุทธการทหารเรือ เป็นหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านความมั่นคงทางทะเล

๓.๒.๒.๓ ผู้อำนวยการศูนย์รักษาสันติภาพ กรมยุทธการทหาร เป็นหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๓.๒.๒.๔ รองเจ้ากรมแพทย์ทหารบก เป็นหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการแพทย์ทางทหาร

๓.๒.๒.๕ ผู้บัญชาการศูนย์ต่อต้านการก่อการร้าย เป็นหัวหน้าคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญฝ่ายไทยด้านการต่อต้านการก่อการร้าย

๓.๓ การประชุม ADSOM – Plus

กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADSOM – Plus เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๔ ณ เมืองออร์กยาคาร์ตา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมีผลการประชุมที่สำคัญ ดังนี้

๓.๓.๑ ที่ประชุมฯ ได้ให้การรับรองเอกสารสำคัญ ๖ ฉบับ

๓.๓.๑.๑ เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วย การจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (ADMM – Plus Concept Paper on Establishing an Experts’ Working Group)

๓.๓.๑.๒ เอกสารแนวความคิดและแผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM – Plus Concept Paper and Initial Workplan of the Experts’ Working Group on HADR) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและกระทรวงกลาโหมจีน

๓.๓.๑.๓ เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM – Plus Concept Paper on Maritime Security Expert Working Group) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย และกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย

๓.๓.๑.๔ แผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ระหว่างปี ๕๔ – ๕๖ (ADMM – Plus Work Plan of the Experts’ Working Group on Peacekeeping Operations 2011 – 2013) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมฟิลิปปินส์และกระทรวงกลาโหมนิวซีแลนด์

๓.๓.๑.๕ แผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (ADMM – Plus Work Plan on Experts’ Working Group on Military Medicine) ซึ่งร่วมขอร่างโดยกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์ และกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่น

๓.๓.๑.๖ เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM – Plus Concept Paper on Experts’ Working Group on Counter – Terrorism) ซึ่งร่วมขอร่างโดยกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซียและกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ

๓.๓.๒ ที่ประชุมฯ ได้เห็นพ้องร่วมกันให้คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้ง ๕ ด้านเริ่มดำเนินกิจกรรมตามเอกสารแนวความคิดและแผนงานที่ได้รับการรับรอง

๓.๔ การประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ ๒

กระทรวงกลาโหมบรูไนเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ADMM – Plus ขึ้นในหัวข้อเดียวกับ ADMM Retreat เมื่อวันที่ ๒๘ – ๒๙ สิงหาคม ๒๕๕๖ ณ กรุงบันดาร์ เสรี เบกาวัน บรูไนดารุสซาลาม โดยมีผลการประชุมที่สำคัญ ดังนี้

๓.๔.๑ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบปฏิญญาร่วมบันดาร์ เสรี เบกาวัน ของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ครั้งที่ ๒ ซึ่งมีเนื้อหาในภาพรวม เกี่ยวกับรายละเอียดของการส่งมอบการเป็นประธานร่วมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในวงรอบใหม่

๓.๔.๒ ที่ประชุมเห็นชอบกับการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม ซึ่งเดิมมีคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านอยู่จำนวน ๕ ด้านแล้ว คือ

๓.๔.๒.๑ ด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๓.๔.๒.๒ ด้านความมั่นคงทางทะเล

๓.๔.๒.๓ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๓.๔.๒.๔ ด้านการต่อต้านการก่อการร้าย และ

๓.๔.๒.๕ ด้านการแพทย์ทางทหาร โดยในส่วนของประเทศไทยนั้น กระทรวงกลาโหมไทยจะเป็นประธานร่วมกับกระทรวงกลาโหมรัสเซียด้านการแพทย์ทางทหาร

๓.๔.๒.๓ ที่ประชุมเห็นชอบและรับทราบถึงการเปลี่ยนแปลงวงรอบการประชุมของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาจากเดิมประชุมทุก ๓ ปี ปรับเป็น ประชุมทุก ๒ ปี

๓.๔.๒.๔ ที่ประชุมได้มีพิธีการส่งมอบการเป็นประธานการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนในปี ๒๕๕๗ ให้แก่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

ความเป็นมาเกี่ยวกับกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ข้างต้น เห็นได้ว่า ภายหลังจากที่ได้มีการจัดทำกฎบัตรอาเซียนหรือธรรมนูญอาเซียนในปี ๒๕๕๑ เพื่อวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร ซึ่งนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ในทั้ง ๓ เสาหลัก คือ เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคง เสาประชาคมเศรษฐกิจ และเสาประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งมีเป้าหมายหลักในการรวมตัวที่สำคัญ คือ การสร้างประชาคมที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือกับสิ่งท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีจุดมุ่งหมายในภาพรวมให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีความสุข ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น รวมถึงประชาชนในอาเซียนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเพื่อให้การดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน กระทรวงกลาโหม – ในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบหลักในเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคง ควรที่จะใช้เวทีการเจรจาใน ๒ กรอบดังกล่าวข้างต้นผลักดันการดำเนินการของกระทรวงกลาโหมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ในทุกภาคส่วนอย่างพร้อมเพรียงและมีบูรณาการ – เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียนในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการรวมกลุ่มของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. เพื่อศึกษาถึงโอกาสของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘
๓. เพื่อศึกษาถึงความท้าทายของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะในสำนักงาน ปลัดกระทรวงกลาโหมเท่านั้น

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของกระทรวงกลาโหมในการใช้เวที การประชุมเป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก อาเซียนเพื่อลดผลกระทบด้านความมั่นคงเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การเก็บข้อมูลหลายวิธี ร่วมกัน ได้แก่

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

๒. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะบุคคล (In – depth interview)

๓. ประสพการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหลายครั้ง

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาของการศึกษา และการสืบค้นข้อมูล ในกรณีเอกสารที่กำหนดให้มีชั้นความลับของเอกสาร จึงทำให้การวิเคราะห์ไม่สามารถลง รายละเอียดได้ทุกขั้นตอน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงแนวคิดการรวมกลุ่มของประเทศสมาชิกอาเซียน

๒. ทำให้สามารถประยุกต์แนวคิดจากการใช้เวทีการเจรจาหรือในกรอบการประชุม รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหม

ประเทศคู่เจรจา เพื่อสร้างผลประโยชน์ร่วมกัน (Common interests) ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งลดความขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓. ทำให้ทราบผลกระทบด้านความมั่นคงเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ โดยศึกษาบทบาทของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินการของกระทรวงกลาโหมเมื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘

คำจำกัดความ

กระทรวงกลาโหม

เป็นองค์กรนำในการสร้างหลักประกันความมั่นคงของรัฐ และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ เพื่อความผาสุกของประชาชน ด้วยการพัฒนากองทัพบกให้มีศักยภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และการบริหารจัดการสมัยใหม่ โดยมีหน่วยขึ้นตรงได้แก่ กรมราชองครักษ์ หน่วยบัญชาการถวายการรักษาความปลอดภัย รักษาพระองค์ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม

เป็นหน่วยหลักในการดำเนินงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ในระดับกระทรวง งานพัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคง และการช่วยเหลือประชาชน งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ป้องกันประเทศงานอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและพลังงาน ทหาร ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานของกระทรวงกลาโหม ในการปฏิบัติภารกิจตามรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความมั่นคง ประชาชนมีสันติสุขอย่างยั่งยืน

บทที่ ๒

หลัก แนวคิด ทฤษฎี กฎ ระเบียบ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรวมกลุ่มประเทศ

ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

กรอบแนวคิด และทฤษฎีที่วิเคราะห์และอธิบายความร่วมมือระดับภูมิภาคในอาเซียน สามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ สำนัก ดังนี้

๑. สำนักสัจนิยม (Realism) เน้นอำนาจและผลประโยชน์แห่งชาติ ที่มักนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างรัฐ

๒. สำนักเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism) เน้นผลประโยชน์ร่วมกันและองค์การระหว่างประเทศ ที่นำไปสู่ความร่วมมือระหว่างรัฐ

๓. สำนักสรรค์สร้างนิยม (Constructivism) เน้นบทบาทของความคิดและอัตลักษณ์ ที่อาจนำไปสู่ความร่วมมือหรือความขัดแย้งก็ได้

ข้อสังเกต คือ โดยทั่วไปงานเขียนด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เกิดขึ้นก่อนปี ๒๕๓๓ มักอยู่ในรูปแบบของสำนักสัจนิยม และมีการโต้เถียงกันทางทฤษฎีน้อยมาก แต่ตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๕ เป็นต้นมา ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รับความสนใจในทางทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมากขึ้น กล่าวคือ สำนักสัจนิยมใหม่ได้พบกับ การโต้แย้งจากสำนักเสรีนิยมใหม่ โดยเฉพาะแนวคิดทฤษฎีสถาบันนิยมเสรี (liberal institutionalism) และต่อมาสำนักสรรค์สร้างนิยมก็ได้เริ่มแสดงแนวความคิดที่โต้แย้งกับแนวคิด สัจนิยมด้วย^๑

๑. มุมมองสัจนิยม (The Realist Perspective)

สัจนิยมใหม่เป็นสำนักแรกที่ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์อาเซียน โดยนำแนวคิด “การถ่วงดุลอำนาจ” (Balance of Power) มาใช้อธิบายอาเซียนตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง ซึ่งศาสตราจารย์ไมเคิล ลีเฟอร์

^๑ J. Ruland, “ASEAN and the Asian Crisis: theoretical implications and practical consequences for Southeast Asian regionalism,” Pacific Review 13 (2000), pp. 421 – 422

(Michael Leifer) แห่ง London School of Economics (LSE) ให้ข้อคิดว่า อาเซียนเกิดขึ้นและดำรงอยู่ด้วยการถ่วงดุลอำนาจทั้งภายในและภายนอก เริ่มตั้งแต่การก่อตั้งอาเซียนในปี ๒๕๑๐ มีที่มาจากความต้องการถ่วงดุลอำนาจของประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดและมีข้อขัดแย้งกับมาเลเซียและสิงคโปร์ในช่วงนั้น อีกทั้งยังเป็นต้องการถ่วงดุลกับมหาอำนาจภายนอก ด้วยการรวมตัวกันเป็นสมาคมอาเซียน เพื่อช่วยเพิ่มอำนาจต่อรองกับมหาอำนาจ โดยเฉพาะต่อชาติคอมมิวนิสต์ที่ถือเป็นภัยคุกคาม ซึ่งคือจีนในขณะนั้น

โดยทั่วไปแล้ว อาเซียนจะถูกมองว่าเป็นเครื่องมือสำหรับการถ่วงดุลอำนาจ ซึ่งรัฐที่ไม่ใช่คอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ ร่วมกันก่อตั้งขึ้นมาเพื่อต่อต้านเวียดนามในช่วงกลางทศวรรษ ๑๕ จนถึงปลายทศวรรษ ๑๕ โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้ให้การสนับสนุน นอกจากนี้ Leifer ยังแสดงทรรศนะว่า สมาชิกอาเซียนมีผลประโยชน์ร่วมกันเพียงจำกัดและยังขาดอัตลักษณ์ในความเป็นภูมิภาคเดียวกัน ดังนั้น อาเซียนจึงเป็นเพียง “ประชาคมทางการทูต” (diplomatic community) ที่มักเน้นการเจรจาในเชิงการทูตโดยไม่มีข้อผูกมัด ไม่ได้เป็น “ประชาคมความมั่นคง” (security community) ที่มีพันธะสัญญาระหว่างกัน^๒

แม้สิ้นสุดสงครามเย็นแล้ว นักวิชาการแนวสังคมนิยมใหม่ก็ยังมองว่า อาเซียนยังคงใช้การถ่วงดุลอำนาจอยู่ โดยศาสตราจารย์ ราฟ เอ็มเมอร์ส (Ralf Emmers) แห่งมหาวิทยาลัยน่านยางในสิงคโปร์ วิเคราะห์ว่า การประชุมว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) เป็นเครื่องมือถ่วงดุลอำนาจที่อาเซียนใช้เกี่ยวข้องกับสหรัฐฯ เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในภูมิภาคและสกัดกั้นอิทธิพลของจีน แต่สำหรับจีน ARF ได้ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบหลายขั้วอำนาจ เพื่อต่อต้านระบบขั้วอำนาจเดียวของสหรัฐฯ ทั้งนี้อินเดียนเองก็ยอมรับเรื่องการถ่วงดุลอำนาจในระบบหลายขั้วอำนาจในขณะเดียวกัน อาเซียนก็ร่วมมือกับจีนเพื่อถ่วงดุลกับการกดดันจากสหรัฐฯ ในประเด็นการค้าและประเด็นสิทธิมนุษยชน กล่าวโดยสรุป สังคมนิยมใหม่มองว่า สถาบันที่มีอาเซียนเป็นศูนย์กลางอย่าง ARF เกิดขึ้นและดำรงอยู่เพื่อการถ่วงดุลอำนาจกับรัฐมหาอำนาจนั่นเอง^๓

ในปัจจุบัน นักวิชาการแนวสังคมนิยมใหม่ก็ยังต่อยอดข้อทรรศนะตามแนวทางนี้ ศาสตราจารย์เกียรติกุล โคนัลด์ เวเธอร์บี (Donald Weatherbee) แห่งมหาวิทยาลัยเซาท์แคโรไลนา

^๒ Michael Leifer, ASEAN and the Security of Southeast Asia, London: Routledge, 1989.

^๓ Ralf Emmers, Cooperative Security and the Balance of Power in ASEAN and the ARF (London: Routledge Curzon. 2003), Chapter 5, pp.11 – 27

ยืนยันว่าอาเซียนเป็นตัวอย่างความร่วมมือที่รัฐสมาชิกรวมตัวกันเนื่องจาก “ผลประโยชน์แห่งชาติ” (national interest) ของตนเป็นหลัก จึงเป็นที่สังเกตได้ว่า ความร่วมมือของอาเซียนจะเป็นการจัดการกับรัฐอื่นนอกภูมิภาค มากกว่าการจัดการกับกิจการภายในของอาเซียน ซึ่งมีความขัดแย้งกันเองบ่อยครั้งในปัจจุบัน นอกจากนี้ อัตลักษณ์อาเซียน หรือแนวคิดหลักที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของชาติอาเซียน ยังไม่มีความชัดเจน เนื่องจากมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ดังนั้น ในกรณีที่มีการตัดสินใจเชิงนโยบาย อัตลักษณ์อาเซียนหรือแนวคิดหลักที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มักจะได้รับการพิจารณาน้อยกว่าผลประโยชน์แห่งชาติของแต่ละชาติสมาชิก^๔

๒. มุมมองเสรีนิยมใหม่ (The Neo-liberal Perspective)

นักวิชาการแนวเสรีนิยมใหม่พยายามจะอธิบายอาเซียนผ่านการศึกษาการรวมตัวระหว่างประเทศด้วยทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalist Theory) โดยเสนอว่า ความร่วมมือในอาเซียนพัฒนาไปสู่การสร้างสถาบันจากล่างขึ้นบน (bottom – up) อำนาจการตัดสินใจเป็นไปอย่างกว้างขวางในอาเซียน^๕ ทั้งนี้ งานเขียนบางชิ้นมองว่า อาเซียนเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประสานนโยบาย เป็นเวทีสำหรับการเปิดเสรีทางการค้า ทำหน้าที่แบ่งปันข้อมูลข่าวสาร และเป็นเวทีสำหรับต่อกรร่วมกัน^๖ ดังนั้นระบบระเบียบในภูมิภาคจึงมีเพิ่มขึ้นจากการพึ่งพากัน (interdependence) ที่ขยายตัวมากขึ้นผ่านการค้า การลงทุน และการเชื่อมโยงระหว่างกันทางเศรษฐกิจ^๗

นักวิชาการแนวสถาบันนิยมแบบเสรีได้ทำทนายว่า นักสังคมนิยมได้มองข้ามผลงานในการสร้างสันติภาพและความมั่นคงระดับภูมิภาคของอาเซียน อาเซียนมีความเชื่อมั่นและมีระดับความโปร่งใสที่สูงขึ้น อีกทั้งยังได้ลดความไม่แน่นอนและความเป็นปรปักษ์ต่อกัน ในความสัมพันธ์ภายในภูมิภาคอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการถ่วงดุลอำนาจ หรือบทบาทของสหรัฐฯ แต่เป็นกระบวนการสร้างสถาบันในหมู่ชาติอาเซียนเองต่างหาก ที่ก่อให้เกิดความร่วมมือด้านความมั่นคง

^๔ Donald Weatherbee, *International Relations in Southeast Asia*, Lanham (Lanham, MD: Rowman & Littlefield, 2005), pp. 17 – 19

^๕ See review in Sheldon Simon (1995).

^๖ Hadi Soesasto (ed.), *ASEAN in a Changed Regional and International Political Economy* (Jakarta: Center for Strategic and International Studies, 1995).

^๗ ----- and Anthony Berkin (eds.). *The Role of Security and Economic Cooperation Structures in the Asia Pacific Region* (Jakarta: Center for Strategic and International Studies, 1996).

และเศรษฐกิจในภูมิภาคขึ้นมา^๔ ข้อคิดเห็นต่อเรื่องนี้ ศาสตราจารย์ คอน เอ็มเมอร์สัน (Don Emmerson) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ได้จัดให้อาเซียนเป็น “ระบอบความมั่นคง” (security regime) ซึ่งรัฐอาเซียนจะไม่ใช้กำลังต่อรัฐอาเซียนด้วยกัน ในขณะที่ ศาสตราจารย์ นารายานัน กานะชัน (Narayanan Ganesan) แห่งมหาวิทยาลัยอีโรซิมมา วิเคราะห์ว่าอาเซียนทำหน้าที่เป็น “ระบอบ” ทางด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจระดับภูมิภาค ที่อนุญาตให้รัฐสมาชิกสามารถ คุ้มครองรักษาไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตย และการแสวงหาผลประโยชน์แห่งชาติได้^๕

๓. มุมมองสรรค์สร้างนิยม (The Constructivist Perspective)

ในช่วงทศวรรษ ๒๐ นักวิชาการแนวสรรค์สร้างนิยมโดยเฉพาะศาสตราจารย์ อามิตาฟ อะชายา (Amitav Acharya) แห่งมหาวิทยาลัยอเมริกัน ได้โต้แย้งว่า แท้ที่จริงภูมิภาคนิยม ในอาเซียนเป็น “กระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันและการขัดเกลาทางสังคม” โดยให้ความสำคัญกับบรรทัดฐาน (norms) ที่เป็นรากฐานของกระบวนการนี้กล่าวคือ บรรทัดฐาน “วิถีอาเซียน” (ASEAN Way) ที่เน้นการปรึกษาหารือ (consultation) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ การตัดสินใจด้วยฉันทมติ (consensus) และการไม่แทรกแซงระหว่างกัน (non-interference) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนอาเซียน มิใช่การถ่วงดุลอำนาจ หรือแม้แต่การสร้างสถาบัน จึงกล่าวได้ว่า อาเซียนมีอัตลักษณ์แห่งภูมิภาค (regional identity) และได้ทำหน้าที่เป็น “ประชาคมความมั่นคง” (security community) ที่มีพันธะสัญญาและอัตลักษณ์ร่วมกันแล้ว มิได้เป็นเพียง “ประชาคมทางทหาร” อย่างที่นักสังคมนิยมกล่าวอ้าง ทั้งนี้ ไม่ว่านักสังคมนิยมใหม่และนักเสรีนิยมใหม่ก็ล้วนแต่ก็ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ด้านวัตถุ (material interest) เพียงอย่างเดียว โดยไม่ให้ความสนใจต่อผลประโยชน์ด้านความคิด (ideational interest) ที่จะช่วยนำให้ตัวแสดงต่างๆ ค้นพบผลประโยชน์ใหม่ๆ ร่วมกัน จนนำไปสู่ความร่วมมือที่มากยิ่งขึ้น^๖

นอกจากนี้ ศาสตราจารย์ อลาสแตร์ เอียน จอห์นสตัน (Alastair Iain Johnston) แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้นำแนวคิดสรรค์สร้างนิยมมาวิเคราะห์ ARF ไว้ว่า อาเซียนประสบ

^๔ Jorn Dosch. “Southeast Asia and the Pacific: ASEAN” in Michael Connors, Remy Davison, and Jorn Dosch (eds.), *The New Global Politics of the Asia-Pacific* (London: Routledge Curzon, 2004), pp. 76 – 79

^๕ N. Genesan, “Rethinking ASEAN as a Security Community in Southeast Asia,” *Asian Affairs: An American Review* 21:4 (Winter 1995).

^๖ Amitav Acharya, *Constructing a Security Community* (New York: Routledge, 2001), p. 6

ความสำเร็จในการทำให้จีนยอมรับบรรทัดฐานของอาเซียน ดังจะเห็นได้ว่า จีนมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมเวทีที่อาเซียนเป็นผู้นำ โดยยึดหลักการไม่แทรกแซง การกำหนดประเด็นหารือที่คำนึงถึงระดับความสบายใจ (comfort level) และแสดงท่าทีแห่งความร่วมมือ ซึ่งล้วนเป็นไปตามแนวทางของอาเซียน ทั้งนี้ ARF ไม่มีแรงจูงใจทางวัตถุที่เด่นชัดต่อจีนแต่อย่างใด Johnston สรุปว่า การออกแบบสถาบันที่ไม่มีการผูกมัดอย่าง ARF ซึ่งดูจะไร้ประสิทธิภาพ แต่กลับมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือ ระหว่างตัวแสดงที่มีความหลากหลายและแตกต่างในผลประโยชน์^๑

ในทำนองเดียวกัน ศาสตราจารย์ ทาคาชิ เทราดะ (Takashi Terada) แห่งมหาวิทยาลัยวาเซดะในญี่ปุ่น ได้ขยายแนวคิดสรรค์สร้างนิคมออกจากอาเซียน ไปสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยถกเถียงว่า หลังเกิดวิกฤติการเงินเอเชียในปี 1997 “ความรู้สึกเป็นพวกเรา” (we feeling) ได้เกิดขึ้นในหมู่ชาติอาเซียน และชาติบวกสามของอาเซียน คือ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ อดีตลักษณะร่วมนี้ได้กลายมาเป็นปัจจัยสำคัญในกระบวนการภูมิภาคนิคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในรูปแบบของอาเซียน+3 ซึ่งมีความเข้มข้นเพิ่มมากขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นในการประชุมสุดยอดผู้นำระหว่างกันทุกปี การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างกัน (Free Trade Area : FTA) หรือความร่วมมือทางการเงินในกรอบข้อตกลงความริเริ่มเชียงใหม่ (Chiang Mai Initiative : CMI) ตลอดจนความร่วมมือระหว่างกันในด้านอื่น ๆ ซึ่งมีความครอบคลุมทั้งด้านการมั่นคง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม^๒

เมื่อพิจารณาหามุมมองจากทั้ง ๓ สำนักดังกล่าวข้างต้นแล้ว^๓ สรุปได้ว่า มุมมองแนวสังคมนิยมใหม่ สามารถอธิบายอาเซียนในช่วงสงครามเย็นหรือในช่วง ๒ ทศวรรษแรกของอาเซียน ได้มากกว่า จากการที่อาเซียนยังมีความร่วมมือกันน้อย และมีความสัมพันธ์ในเชิงการคานอำนาจ ทั้งกับประเทศภายในภูมิภาคด้วยตนเอง (เช่น กรณีอินโดนีเซีย และกรณีเวียดนาม) และการคาน

^๑ Alastair Iain Johnston, “Socialization in International Relations: The ASEAN Way and International Relations Theory,” in John Ikenberry and Michael Mastanduno (eds.), *International Relations Theory and the Asia Pacific* (New York: Columbia University Press, ๒๐๐๓), pp. 107 – 77

^๒ Takashi Terada, “Constructing and ‘East Asian’ concept and growing regional identity: from EAEC to ASEAN+3,” *Pacific Review* 16: 2 (2003), pp. 251 – 77

^๓ ผศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข ผู้ประสานงานโครงการ ASEAN Watch, *วิเคราะห์อาเซียน...ผ่านทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, คณะรัฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘*

อำนาจกับประเทศภายนอกภูมิภาค ในขณะที่ในช่วงหลังสงครามเย็น ทฤษฎีสถาบันเสรีนิยมใหม่สามารถอธิบายอาเซียนได้มากขึ้น จากการที่ระดับความร่วมมือได้เพิ่มมากขึ้น เริ่มจากความตกลงในการก่อตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน หรือ อาฟต้า (ASEAN Free Trade Area : AFTA) ในปี ๒๕๓๕ ตามมาด้วยการรับชาติในอินโดจีน (เวียดนาม ลาว และกัมพูชา) และพม่าเข้าเป็นสมาชิก และมีการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนอย่างต่อเนื่องทุกปี ขณะเดียวกันแนวคิดสรรค์สร้างนิยมก็สามารถช่วยอธิบายได้มากขึ้น ในส่วนของพัฒนาการความร่วมมือที่ทวีขึ้นอย่างกว้างขวางในหลากหลายสาขา อีกทั้งยังมีระดับความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น จนไม่มีข้อพิพาทรุนแรงระหว่างกันในช่วงทศวรรษ ๑๕ หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลงเป็นต้นมา

อย่างไรก็ตาม นักวิชาการแนวเสรีนิยมใหม่ยังรู้สึกค่อนข้างความผิดหวังกับพัฒนาการด้านสถาบันของอาเซียนที่ดำเนินไปอย่างล่าช้า แม้แต่ในโครงการหลักอย่างประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) หรือ ข้อตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (ASEAN Investment Area : AIA) หน้าที่ความรับผิดชอบและการนำไปปฏิบัติยังคงคลุมเครือ อาเซียนยังห่างไกลจากการเป็นประชาคม และมักถูกวิจารณ์ว่า “ขาดดุลทางการปฏิบัติ” (implementation deficit) อยู่เสมอ คือ มีข้อตกลงจำนวนมาก แต่ไม่ได้มีการปฏิบัติตามนั้น

นอกจากนี้ อาเซียนยังสามารถแสดงบทบาทได้น้อยมาก เกี่ยวกับความขัดแย้งในหมู่ชาติสมาชิก เช่นในกรณีพิพาทเขาพระวิหารระหว่างไทยกับกัมพูชา ซึ่งทั้งสองประเทศยื่นกรานที่จะจัดการกันเองแบบทวิภาคี ส่วนกรณีข้อพิพาททางดินแดนเกาะสิปาดันระหว่างมาเลเซียกับอินโดนีเซียในช่วงก่อนหน้านั้น ทั้งสองประเทศได้ขอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (International Court of Justice : ICJ) เข้ามาช่วยแก้ไขปัญห โดยไม่ได้พึ่งอาเซียน ในขณะที่ร่วมกันมุมมองทางสรรค์สร้างนิยมก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคในการอ้างถึงอัตลักษณ์ภูมิภาค หลังจากอาเซียนขยายสมาชิกภาพ โดยรวมตัวแสดงที่มีความหลากหลาย เช่น ประเทศที่ปกครองด้วยรัฐบาลเผด็จการทหารอย่างพม่าเข้ามาในอาเซียน^๑ อีกทั้งความรู้สึกราชาชาตินิยม หรืออัตลักษณ์แห่งชาติที่ยังมีอยู่อย่างเข้มข้นในบรรดาชาติอาเซียน ก็ยิ่งทำให้เกิดปัญหาในการอธิบายอาเซียนด้วยอัตลักษณ์แห่งภูมิภาคตามทฤษฎีสรรค์สร้างนิยม

โดยสรุป ทฤษฎีแนวสัจนิยมยังคงสามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เป็นอย่างมาก จากการที่รัฐในอาเซียนยังคงเน้นปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติมากกว่าผลประโยชน์แห่งภูมิภาค อีกทั้งยังมีความเป็นชาตินิยมและหวงแหนอธิปไตยของตนอย่างสูงยิ่ง

^๑ Weatherbee.

ทฤษฎีบทบาท

ทฤษฎีบทบาท เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จึงสามารถนำทฤษฎีบทบาท มาอธิบายพฤติกรรมของบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนได้ตามลักษณะสภาพภูมิประเทศ วิถีชีวิตของประชากรในประเทศ และการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละประเทศมีแบบแผน กฎเกณฑ์หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกันไป จึงมีความจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทเป็นเบื้องต้น

นักวิชาการได้ให้นิยามของคำว่า บทบาท ไว้ดังต่อไปนี้

๑. บทบาท คือ แบบอย่างของพฤติกรรมที่คาดหวังว่าบุคคลจะแสดงออกในกิจกรรมที่ทำร่วมกับผู้อื่น บทบาทสะท้อนให้เห็นถึงตำแหน่งในสังคม รวมไปถึงหน้าที่ สิทธิ ความเป็นที่พึงปรารถนาและอิทธิพลของแต่ละบุคคล

๒. บทบาทหน้าที่ คือ สิ่งที่ทำให้เกิดความเป็นบุคคล และเปรียบได้เสมือนบทของตัวละครที่กำหนดให้ผู้แสดงในละครเรื่องนั้น ๆ เป็นอะไร มีบทบาทที่จะต้องแสดงอย่างไร ดังนั้น บทบาทก็คือการกระทำต่าง ๆ ที่ “บท” กำหนดไว้ให้ผู้แสดงต้องทำตราบใดที่ยังอยู่ใน “บท” นั้น

๓. บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมหรือการกระทำที่บุคคลแสดงออกภายใต้ข้อกำหนดของสังคมและเป็นไปตามสถานภาพ สิทธิ หน้าที่ ที่บุคคลนั้นครองอยู่

ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท จำแนก ออกได้ ๒ แนวคิด ดังนี้ คือ

๑. แนวคิดเชิงโครงสร้าง มองว่า บทบาทมาจากความเชื่อมโยงระหว่างชุดของความคาดหวัง สิทธิ และหน้าที่ เชิงบรรทัดฐาน กับตำแหน่งหรือสถานภาพต่างๆ ในโครงสร้างทางสังคม ดังนั้น พฤติกรรมตามบทบาทที่เกิดขึ้นในแง่หนึ่งก็คือ การสนองตอบโดยตรงจากความคาดหวังต่าง ๆ ทางบทบาท และในอีกแง่หนึ่งก็คือ เป็นผลทางอ้อมของกระบวนการซึมซับของบรรทัดฐานของบทบาท ซึ่ง Parson ได้นำแนวคิด การกระทำทางสังคม วิเคราะห์การกระทำระหว่างกันขององค์ประกอบย่อยของระบบสังคม อธิบายการกระทำทางสังคมว่าประกอบไปด้วยการกระทำระหว่างกันระหว่างผู้กระทำ สถานการณ์ จุดมุ่งหมาย วิธีการ และแนวคิดของผู้กระทำ

ผู้กระทำ หมายถึง บุคคลที่มีประสบการณ์และรู้จักควบคุมสถานการณ์ มีวิธีการต่าง ๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และจะกระทำระหว่างกันภายใต้สถานการณ์ต่างๆ

สถานการณ์ หมายถึง เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้กระทำรู้จักและมีอิทธิพลต่อการเลือกจุดหมาย และการดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายนั้น ๆ

จุดมุ่งหมาย หมายถึง เป้าหมายที่ผู้กระทำมุ่งประสงค์ วิธีการ หมายถึง วิธีการต่างๆ ที่ผู้กระทำจะเลือกใช้เพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างทางสังคม

แนวคิดของผู้กระทำ หมายถึง ค่านิยม บรรทัดฐาน และความคิดอื่นๆ ที่ผู้กระทำได้รับอิทธิพล ซึ่งเป็นแนวทางที่ผู้กระทำดำเนินการต่าง ๆ ไปสู่จุดมุ่งหมายภายใต้สถานการณ์นั้น Parson เรียกว่า การกระทำเฉพาะ (Unit Act) โดยสังคมจะประกอบด้วย Unit Act ที่แตกต่างกัน แต่หากมีการกระทำจนเป็นแบบแผนสืบต่อกันเป็นแนวปฏิบัติของสมาชิกในสังคม จะทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “สถาบัน” ซึ่งในเรื่องของบทบาท Parson กล่าวว่า การที่บุคคลมีบทบาทหรือแสดงบทบาทต่าง ๆ นั้น เนื่องมาจากบรรทัดฐานที่เกิดจากการปรับตัวของผู้กระทำนั้น ๆ ต่อผู้อื่นและบรรทัดฐานเหล่านี้ถูกจำกัดภายใต้แบบแผนวัฒนธรรมในสังคมของตน นอกจากนี้ยังมีค่านิยม และความเชื่อทางวัฒนธรรม ที่แทรกซึมอยู่ภายในบุคลิกภาพของบุคคลซึ่งเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และเป็นระยะเวลานานพอสมควร และเรียกว่า Unit Act ดังนั้น ตามแนวคิดของ Parson การกระทำของบุคคลในสังคมจะต้องมีลักษณะสมัครใจ ซึ่งผู้กระทำจะต้องมีความเชื่อ ค่านิยมที่เป็นแนวทางไปสู่เป้าหมายนั้น นอกจากนี้เงื่อนไขของสถานการณ์ต่าง ๆ ยังเป็นตัวชี้ให้เห็นพฤติกรรม บทบาทและสถานภาพของบุคคลต่าง ๆ ที่กระทำต่อกัน

๒. แนวคิดเชิงปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ ซึ่งมีลักษณะตรงข้าม กับแนวคิดเชิงโครงสร้าง คือ พิจารณาว่าบทบาทเป็นผลมาจากการมีประสบการณ์ร่วมกับผู้อื่น หรือจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคมบทบาทตามแนวนี้จึงมีลักษณะไม่ตายตัว หรือถูกกำหนดไว้ก่อนจากโครงสร้างทางสังคม แต่บทบาทจะถูกพิจารณาว่า เป็นเครื่องมือสำหรับการจัดรูปแบบองค์กรหรือการก่อโครงสร้างของสถานการณ์ทางสังคม นอกจากนี้ ความหมายของบทบาทหนึ่งๆ จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อได้ผ่านกระบวนการของการตีความภายใต้สถานการณ์แห่งการปฏิสัมพันธ์

ปัจจัยที่กำหนดบทบาท ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวความคิดไว้ดังต่อไปนี้

Bruce ได้อธิบายว่า การที่สังคมได้กำหนดเฉพาะเจาะจงให้เราปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทบางคนจะไม่ได้ประพฤติปฏิบัติตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้อื่น เรายังคงยอมรับว่าบุคคลจะต้องปฏิบัติตามบทบาทที่สังคมกำหนดให้ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริง (Enacted role) เป็นวิธีการที่บุคคลได้แสดงหรือปฏิบัติออกมาจริง ตามตำแหน่งของเขาคความไม่ตรงกันของบทบาทที่ถูกกำหนดกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น อาจมีสาเหตุจากบุคคลขาดความเข้าใจส่วนของบทบาทที่ต้องการความไม่เห็นด้วยหรือไม่ลงรอยกับบทบาทที่ถูกกำหนด และบุคคลไม่มีความสามารถที่แสดงบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุดา จิตพิทักษ์ ได้กล่าวถึงการศึกษาบทบาท เพื่อให้เข้าใจถึงความขัดแย้งทางบรรทัดฐานของสังคม และสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ทางสังคม โดยศึกษาบทบาทในแง่มุมที่แสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของความรู้ความเข้าใจ ๒ ประการ

ประการแรก ด้านการเร้าจากการติดต่อเกี่ยวข้องของบุคคลกับพฤติกรรมปกติของบุคคลอื่น

ประการที่สอง ในด้านการตอบสนองจากแนวโน้มของการแสดงออกของบุคคลนั้น กับลักษณะของการแสดงออกตามตำแหน่งเฉพาะในสังคม การรับรู้ในบทบาทแต่ละบทบาท มีความสัมพันธ์กันในระบบสังคม การกระทำตามบทบาทนั้นขึ้นอยู่กับความเข้าใจของปัจเจกบุคคล การแปลความหมายรวมทั้งคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคล สิ่งเหล่านี้กำหนดให้บุคคลรับรู้หรือแสดงบทบาทแตกต่างกันไปตามลักษณะอุปนิสัยความคิด ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ ประสบการณ์เดิม การอบรมฝึกฝน ความพึงพอใจ ตลอดจนรวมถึงสภาพทางกายและจิตใจของบุคคลที่ดำเนินตามบทบาทนั้น และการขัดแย้งในบทบาทของบุคคล ที่มีสถานภาพมากกว่าหนึ่งสถานภาพในสถานการณ์หนึ่ง ๆ บทบาทของเขาที่จะต้องกระทำจึงมีมากกว่าหนึ่งบทบาท ซึ่งอาจก่อให้เกิดความยุ่งยากสำหรับเขาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาททั้งหลายนั้นขัดแย้งกัน

แนวความคิดเกี่ยวกับการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม

ความหมายของการรวมกลุ่ม

นวลศิริ เปาโรหิตย์ ให้นิยามว่า กลุ่มคน หมายถึง การที่คนสองคนหรือมากกว่านั้น เข้ามาเกี่ยวข้องกัน และมีการกระทำต่อกันทางสังคมภายในชั่วระยะเวลาหนึ่ง ด้วยความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน ความมุ่งหมายนั้นอาจจะเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันก็ได้หรืออาจจะเป็นศัตรูต่อกันก็ได้ แต่สิ่งที่จะทำให้เกิดกลุ่มได้ คือ การกระทำต่อกันทางสังคม

สิริอร วิชชาวุธ กล่าวว่า กลุ่มงาน คือ บุคคลตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปมาร่วมกันปฏิบัติการกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน

สร้อยตระกูล อรรถมานะ กล่าวว่า กลุ่ม คือ บุคคลสองคนหรือมากกว่ามารวมกัน โดยจะใช้คำพูดหรือไม่ก็ตาม และคนในกลุ่มจะทำหน้าที่ซึ่งมีลักษณะต้องขึ้นต่อกันและกัน (dependence) ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหรือผลประโยชน์ที่มีร่วมกันบางประการ

สุพิณ เกชาคุปต์ กล่าวว่า กลุ่ม เป็นระบบที่มีการจัดระเบียบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมากกว่าสองคนขึ้นไป เพื่อทำหน้าที่บางอย่าง โดยมีชุดของบทบาทที่กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก มีบรรทัดฐานที่กำหนดแนวปฏิบัติในการทำงานของกลุ่มและสมาชิกในกลุ่ม

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา กล่าวว่ากลุ่มหมายถึง บุคคลหลาย ๆ คนที่มีจิตใจรักใคร่ ร่วมมือมีจุดมุ่งหมายที่จะปฏิบัติหน้าที่ของกลุ่มให้ลุล่วงไปด้วยดี และแต่ละคนสำนึกตลอดเวลาว่า ตนเป็นสมาชิกของกลุ่ม

สรุปความหมายของกลุ่ม คือ กลุ่มจะต้องประกอบด้วยบุคคลอย่างน้อย ๒ คนขึ้นไป กลุ่มจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกัน คือทั้งบุคคลและกลุ่มจะต้องมีการพบปะสังสรรค์กัน กลุ่มจะมีความสนใจร่วมกัน และกลุ่มจะมีแบบแผนต่อกัน คือ กลุ่มจะกำหนดหน้าที่ที่เป็นแบบแผนที่แน่นอน เช่น ความรับผิดชอบ หน้าที่ บทบาท เป็นต้น กระบวนการที่จะเกิดเป็นกลุ่มขึ้นได้นั้น ต้องมาจากหลายองค์ประกอบรวมเข้าด้วยกันถึงสำคัญ คือ การปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม จะทำให้กลุ่มสามารถดำเนินงานตามเป้าหมายไปได้ อย่างประสบความสำเร็จ และกลุ่มจะต้องมีองค์ประกอบของกลุ่ม เพื่อเป็นการดำเนินงานร่วมกันของกลุ่ม

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้ทีมงานหรือกลุ่มทำงาน มีประสิทธิภาพ จะมีความรู้สึกในด้านดีต่อกันและกันในกลุ่มสมาชิก ในกลุ่มและหัวหน้า มีความตระหนักว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากต้องมีการติดต่อกัน กลุ่มทำงานจะมีประสิทธิภาพนั้น มีเงื่อนไขที่สำคัญ ดังนี้

๑. ความจำเป็นที่ต้องมีความรับผิดชอบและความผูกพัน โดยความผูกพันต่อกลุ่มนั้น เป็นความผูกพันใน ๓ ลักษณะ คือ

๑.๑ ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในกลุ่ม

๑.๒ มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อกลุ่ม

๑.๓ มีความเชื่อมั่นและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายของกลุ่ม

๒. ความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลจะเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า และมีการแลกเปลี่ยนความคิดแบบสร้างสรรค์ความก้าวหน้าให้กับกลุ่ม

๓. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถของสมาชิกได้ สมาชิกมีความรู้ ความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น

๔. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สาม ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงานให้ข่าวสารย้อนกลับ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ย

การบริหารจัดการกลุ่ม

สุรพล จันทราปัติย์ กล่าวว่า การบริหาร คือ การใช้ศาสตร์และศิลปะในการนำทรัพยากรมาประกอบการตามกระบวนการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความร่วมมือของบุคคลอื่น

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ กล่าวว่า การคิดเป็นและเสียสละด้วยจิตวิญญาณของผู้ นำยังไม่เพียงพอที่จะทำให้กลุ่มเติบโตและพัฒนาถ้าบริหารจัดการไม่เป็น การบริหารเกี่ยวข้องกับ ๓ ระบบ คือ ระบบงาน ระบบเงิน และระบบบุคลากร กิจกรรมใดๆ ขององค์กร จึงต้องอาศัยการร่วมมือร่วมใจ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นสำคัญ ซึ่งมีทั้งการร่วมมือร่วมใจของคนในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อให้องค์กรมีการเจริญเติบโตขึ้น

วรรณภา ปิยะรัตน์มานนท์ กล่าวว่า นักจัดการที่ดีจะต้องมีความรู้และความรอบรู้ที่จะกำหนดระบบงาน ระเบียบ และเทคนิคในการปฏิบัติงาน สร้างความพร้อมและความสามารถที่จะใช้สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์ในการทำงานของตน และหน่วยงานอีกด้วย ระบบงาน ระเบียบ และเทคนิคในการปฏิบัติงานแยกออกเป็น ๕ ด้าน คือ

๑. M1 (Mechanism) ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร หมายถึง การกำหนดรูปแบบและภารกิจขององค์กร การแบ่งส่วนงานขององค์กร การกำหนดกิจกรรมของแต่ละส่วนงาน การกำหนดตำแหน่งงาน (Position) พร้อมหน้าที่ความรับผิดชอบและอำนาจ (Authority) ของแต่ละตำแหน่งแต่ละส่วน ในแต่ละระดับ (Level) ขององค์กรเป็นส่วนรวม การกำหนดโครงสร้างและความสัมพันธ์ของงานของส่วนต่างๆ และสร้างระบบการควบคุมให้ทุกส่วนขององค์กร เป็นไปอย่างสืบเนื่องและมีเอกภาพ (Unity)

๒. M2 (Money) ได้แก่ ด้านการเงินที่จะต้องจัดหาเพื่อดำเนินกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในจำนวนและเวลาที่สอดคล้องกัน ดังนั้น การพิจารณาเรื่องแหล่งเงิน การจัดสรรเงิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมและรายการต่าง ๆ ให้ได้สัดส่วน ผลตอบแทนที่ดีที่สุดและควบคุมค่าใช้จ่ายให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์โดยไม่รู้่วไหล สูญเสีย หรือฟุ่มเฟือย โดยไม่จำเป็นแต่ขณะเดียวกันต้องสนับสนุนให้การทำงานดำเนินการไปอย่างราบรื่นจนสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น การเงินจึงมีส่วนสำคัญที่จะต้องดูแล

๓. M3 (Manpower) ได้แก่ ด้านบุคลากร โดยการจัดการที่ดี จำเป็นจะต้องได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติที่จำเป็นต้องตรงกับตำแหน่งและหน้าที่ที่กำหนดไว้ แต่จะต้องให้มีจำนวนพอเพียงไม่มากไม่น้อยไป การจัดการด้านบุคลากรต้องครอบคลุมการให้ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ที่สมดุลกับภาวะการณ์ปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร การดูแลความ

เรียบร้อยในการปฏิบัติและการเพิ่มพูนความรู้และสมรรถภาพในการปฏิบัติงาน ให้แก่บุคลากรภายในหน่วยงานเป็นระยะๆ ด้วย

๔. M4 (Materials & buildings) ได้แก่ การจัดหาและมีไว้ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ปฏิบัติงาน สถานที่บริการที่เหมาะสม ทันสมัย พอเพียงและมีประสิทธิภาพที่จะสามารถช่วยการดำเนินงานตามหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ ให้ได้ผลและเกิดประโยชน์ที่สุด ทั้งนี้การจัดการด้านนี้ยังหมายถึง การเสาะแสวงหา การคิดค้น การออกแบบ การควบคุมการใช้งาน การบำรุงรักษาและการเปลี่ยนชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบ การซ่อมแซมสิ่งบกพร่องชำรุดเสียหาย และการจัดหามาทดแทน

๕. M5 (Methodology and information) ได้แก่ องค์ความรู้และข้อมูลข่าวสารอันมีค่าที่นักจัดการจะต้องนำมาใช้ในการวางแผน การเลือกใช้กลยุทธ์ (Strategy) และกิจกรรม (Activity) ที่ควรจะดำเนินงาน การจัดหน่วยงานและวางระบบงานการติดต่อสื่อสาร การอำนวยความสะดวก การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การติดตาม และการควบคุมงาน การประสานงาน การทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นให้ถูกต้องเหมาะสม มีประสิทธิภาพและได้ผล การประเมินผลการปฏิบัติงานและผลงาน การแก้ไขการปรับปรุงงานและวิธีการทำงาน เพื่อให้ได้งานตามเป้าหมาย เป็นที่พอใจแก่สมาชิกกลุ่มเป้าหมายและสังคมทั่วไป

ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาค (Integration Theories)

ทฤษฎีรัฐพหุนิยม (Intergovernmentalism)

ทฤษฎีนี้เป็นการรวมตัวเชิงภูมิภาคที่มองรัฐเป็นศูนย์กลาง (State – Centrism) ในกิจกรรมระหว่างประเทศ ซึ่งการตัดสินใจใด ๆ จะยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก และรัฐบาลเป็นผู้ทำการตัดสินใจ ทฤษฎีรัฐพหุนิยมนี้ พัฒนามาจากทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดั้งเดิมอย่างทฤษฎีสัจนิยม (Realism) และทฤษฎีร่วมสมัยอย่างทฤษฎีสัจนิยมใหม่ (Neo-Realism) ซึ่งมองการติดต่อและเจรจาต่อรองระหว่างประเทศ รวมไปถึงการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศหรือรัฐนั้น มีจุดประสงค์เพื่อบำรุงความเป็นรัฐและความอยู่รอดของรัฐด้วย ฉะนั้นตามทฤษฎีรัฐพหุนิยม จะมองว่ารัฐนั้นเป็นตัวแสดงหลักของกิจกรรมระหว่างประเทศ โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่าง ๆ จะดำเนินการรวมตัวของรัฐ (Integration) เนื่องจากเชื่อว่า รัฐไม่สามารถรวมตัวกันได้เพราะการรวมตัวที่แท้จริงนั้น จะกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของตน หากแต่ยอมรับความร่วมมือกันระหว่างรัฐ (Cooperation) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นปกติในโลกปัจจุบันในการร่วมมือกันแสวงหาผลประโยชน์ของชาติ

ทฤษฎีรัฐพหุนิยม สามารถนำมาอธิบายสภาพปัจจุบันของอาเซียนได้ เนื่องจากอาเซียนนั้นเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยผู้นำรัฐบาลของแต่ละประเทศเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจบนพื้นฐานของปฏิญญาและความสมัครใจ ไม่ได้มีกฎบัตรหรือกฎหมายใดๆ ภายใต้อาเซียนที่สามารถบังคับใช้กับประเทศสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลายเป็นว่าอาเซียนนั้นเป็นพื้นที่พูดคุย แลกเปลี่ยนและเจรจาต่อรองของผู้นำรัฐบาลและชนชั้นนำของประเทศสมาชิกบนพื้นฐานของผลประโยชน์ของชาติ หรือผลประโยชน์ของผู้นำ ถึงแม้ว่าอาเซียนนั้นประกอบด้วยองค์กรที่ไม่ใช่รัฐบาล (Non – governmental Organizaton) จำนวนมาก ซึ่งสามารถเป็นกลุ่มกดดัน (Pressure group) มีส่วนกับการออกนโยบายของอาเซียนแต่สุดท้ายแล้วการตัดสินใจทุกอย่างอยู่ที่อำนาจของรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิก

อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีรัฐพหุนิยม แม้ว่าจะไม่ยอมรับการรวมตัวเท่าใดนัก แต่ก็กล่าวว่าการสละอำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศบางส่วนเพื่อความร่วมมือระหว่างกันนั้นก็ไม่ใช่เรื่องที่เป็นไปไม่ได้ หากการยอมสละอำนาจอธิปไตยของแต่ละประเทศบางส่วนที่ว่านั้นนำมาซึ่งผลประโยชน์ของชาติ อย่างเช่น การเกิดคณะกรรมการยุโรป (European Commission) และศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (European Court of Justice) อย่างไรก็ตาม การที่ความร่วมมือระหว่างกันต่างๆ จะพัฒนาไปจนก่อให้เกิดสถาบันหรือองค์กรเหนือชาติ (Supranational) ที่มีอำนาจเหนือรัฐนั้นทางทฤษฎีรัฐพหุนิยมเชื่อว่าไม่สามารถเป็นไปได้

ทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo – functionalism)

ทฤษฎีนี้เน้นการทำงานของ การกระจายตัวของความร่วมมือ (Spillover) ซึ่ง Spillover นั้น คือ แนวโน้มของความร่วมมือในเรื่องหนึ่ง ๆ ที่จะขยายวงออกไปสู่ความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ คล้ายการสาดกระเซ็นของน้ำ ซึ่งทฤษฎีนี้เชื่อว่า ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องหนึ่งๆ นั้น จะก่อให้เกิดประเด็นหรือปัญหาขึ้นมาอีกชุด ส่งผลให้จำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในเรื่องอื่นๆ เพิ่มขึ้นไปเพื่อเพิ่มเติม และจำเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนเกิดความร่วมมือที่แน่นแฟ้นและก่อให้เกิดการรวมตัวกันในที่สุด โดย Spillover นั้น ถือเป็นเทคนิคสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้การรวมตัวเชิงภูมิภาคอย่าง EU ประสบความสำเร็จ Spillover นั้น มักเริ่มต้นจากความร่วมมือจากเรื่องที่เป็นการเมืองระดับล่าง (Low Politics) อย่างเช่นเรื่องทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางพลเรือน เป็นต้น

แนวคิด Integration หรือการบูรณาการทางเศรษฐกิจตามแบบ เบลา บาลาซซา (Bela Balassa)

๑. เขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ได้แก่ รูปแบบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่ทำการยกเลิกข้อจำกัดการค้าทางด้านปริมาณ (quantitative restriction) และภาษีศุลกากรระหว่างประเทศสมาชิก

๒. สหภาพศุลกากร (Custom Union) เป็นรูปแบบของการค้าเสรีที่ทำการพิจารณาปรับปรุงการเก็บภาษีศุลกากร ให้มีลักษณะเหมือน ๆ กัน ในระหว่างบรรดาประเทศสมาชิกของกลุ่ม เพื่อทำการเลือกปฏิบัติแก่ประเทศที่มีได้เป็นสมาชิก

๓. ตลาดร่วม (Common Market) ได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่อยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งสหภาพศุลกากร (Custom Union) และมีข้อตกลงให้ทำการยกเลิกข้อจำกัดเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

๔. สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) ได้แก่ การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีการพิจารณาถึงการดำเนินนโยบายทางด้านสังคม ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างประเทศที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม

๕. สหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) ได้แก่ รูปแบบที่มีการรวมกันเป็นสหภาพทางเศรษฐกิจในระดับสูงที่สุด ซึ่งประกอบด้วยหลายชาติรวมกันเป็นชาติใหญ่ซึ่งมีอาณาเขตที่กว้างใหญ่ไพศาล โดยที่รัฐบาลของแต่ละชาติต่างยินยอมสละอำนาจอธิปไตยของตน เพื่อให้ส่วนรวมสามารถตัดสินใจกำหนดนโยบายร่วมกันได้

ตามรูปแบบที่กล่าวข้างต้น สหภาพยุโรป (EU) สามารถพัฒนาไปถึงขั้นที่ ๔ คือ สหภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Union) ส่วนประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในปี ๒๕๕๘ นั้น น่าจะเข้าข่ายตลาดร่วม (Common Market) มากที่สุด แต่ก็ยังเป็นตลาดร่วมที่ยังไม่สมบูรณ์เพราะบางเรื่อง เช่น แรงงาน หรือการลงทุน เป็นต้น ยังไม่เปิดเสรีเต็มที่ เพียงแต่ให้ความสะดวกมากขึ้นเท่านั้น สำหรับอาเซียนก็ได้ข้ามขั้นตอนสหภาพศุลกากร เพราะสภาพทางเศรษฐกิจของอาเซียนในแต่ละประเทศค่อนข้างแตกต่างกันพอสมควร อาเซียนจึงต้องเลือกอะไรที่สามารถทำได้ก่อน ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามขั้นตอนตามทฤษฎีที่ได้ยกมา แต่ก็ยังคงอยู่ในกรอบวิธีคิดดังกล่าว ทั้งนี้การที่จะเข้าสู่ขั้นสหภาพเหนือชาติ (Supranational Union) ได้นั้น คงยากพอสมควร เพราะสุดท้ายในส่วนของรัฐแล้ว คือการสละอำนาจของแต่ละรัฐทั้งหมดเข้าด้วยกัน ซึ่งในบริบทของอาเซียนนั้นประเทศส่วนใหญ่มีลักษณะแบบอำนาจอธิปไตย และในส่วนของประชาชนการสละซึ่งความเป็นชาติออกไปก็ คงเป็นละเอียดอ่อนอย่างยิ่งซึ่งต้องใช้เวลายาวนาน

เมื่อมีการรวมกลุ่มของอาเซียนเกิดขึ้น ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนได้ริเริ่มขึ้นโดยไม่ขอการตัดสินใจจากประชาชน แน่นนอนก็จะต้องมีการเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ที่จะยอมสละความเป็นชาติออกไป และต้องยอมรับว่าที่ผ่านมามีการใช้เครื่องมืออย่าง “รัฐชาติ” เพื่อผลประโยชน์ของประเทศหรือผู้ปกครองมาโดยตลอด ซึ่งรัฐชาติก็ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อยู่บ้างกับประเทศในระยะสั้นๆ แต่ก็มีผลกระทบระยะยาวที่ส่งผลต่อประชาชนเช่นกัน ทั้งนี้รัฐชาตินั้นเป็นเรื่องละเอียดลึกซึ้งลงไปในกระบวนการความรู้สึก “เป็นชาติ” ลงในองค์ประกอบของรัฐสมัยใหม่ (Modern State) ที่จะมีองค์ประกอบของรัฐ ๔ อย่าง และ “ประชาชน” คือ ส่วนที่ถูกใส่ “ความเป็นชาติ” ลงไป โดยการสร้างความรู้สึกให้เชื่อว่า ประชาชนทุกคนในรัฐชาตินั้นเป็นพวกเดียวกัน เช่น ชาวโคราช ชาวเชียงใหม่ ชาวราชบุรี ชาวสุโขทัย หรือชาวอยุธยา แต่เดิมก่อนที่ประเทศไทยจะมีความเป็นรัฐชาตินั้นก็จะมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นชาวโคราช ชาวเชียงใหม่หรือคนของชุมชนนั้นๆ แต่เมื่อมีการปลูกฝังความเป็นชาติแล้ว ทุกคนจะรู้สึกและเชื่อว่าตัวเองนั้นเป็นคนไทยเหมือนกันทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นคนจากจังหวัดไหนก็ตาม เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับจิตใจและอารมณ์ (Mental and emotional involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชน มีการพัฒนา การจัดการ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อเอื้อเพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตในทางเศรษฐกิจและสังคมโดยการพัฒนาความรู้และภูมิปัญญา การตัดสินใจในการดำรงชีวิตของตนเอง

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็นกระบวนการในการพัฒนาให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา วางแผน ตัดสินใจ ระดมทรัพยากร และเทคโนโลยีในท้องถิ่น การบริหารจัดการ ติดตามประเมินผล รวมทั้งการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการโครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกันกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิใช่เข้ามาร่วม เพราะหวังรางวัลตอบแทน และที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย

สรุปได้ว่า กระบวนการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

ลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยทั่วไปนั้น ประชาชนอาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะทำอะไร เข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากรต่าง ๆ หรือร่วมมือในองค์กรหรือกิจกรรมเฉพาะ

Cary (อ้างถึงใน ปารีชาติ วลัยเสถียร) กล่าวเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ได้แก่ เป็นสมาชิก เป็นผู้เข้าประชุม เป็นผู้บริจาคเงิน เป็นกรรมการ หรือเป็นประธาน

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ ได้สรุปประเด็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมหลายประการ ดังนี้

๑. กระจายอำนาจในการตัดสินใจ (Decision – making) ให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสร่วมคิด ตัดสินใจ เลือกแนวทางในการพัฒนา ซึ่งจะมีผลให้เกิดการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้เกิดขึ้นกับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้

๒. ให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการทำกิจกรรม (Activity involvement) ในขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการพัฒนา ตลอดจนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของและรับผิดชอบผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

๓. ทำให้เกิดความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน (Equity) ในด้านต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยทำให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้ทุกคนมีส่วนในการคิด ค้นหาปัญหาของตัวเองและชุมชน หาแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ในฐานะเท่าเทียมกัน ตลอดจนมีความเสมอภาคในการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมรับผิดชอบกับผลที่เกิดขึ้น

๔. ให้กลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการคิดริเริ่ม การจัดการ การควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ที่มีอยู่ในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกของชุมชน

๕. ให้นำบุคคลเป้าหมายมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ต่าง ๆ และรับสภาพถึงผลเสียที่เกิดขึ้น โดยถือว่าบุคคลเป้าหมายนั้นเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) ในการดำเนินการพัฒนา ด้วยความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ (Ownership) หรือหุ้นส่วน (Partnership) จากความหมายและความสำคัญของการมีส่วนร่วม ทำให้เราทราบว่า การมีส่วนร่วมนั้นมีหลักสำคัญอยู่ที่การทำให้บุคคลในองค์กรได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผลประโยชน์ในองค์กร และสิ่งที่ขาดมิได้ที่จะทำให้องค์กรเข้มแข็งนั้น คือ สร้างความรู้สึกร่วมของคนในองค์กร ให้รู้สึกว่าเขาร่วมเป็นเจ้าของ เมื่อเกิดความเป็นเจ้าของก็จะเกิดความรู้สึกอยากปกป้องและร่วมกันดูแลองค์กรในทุกด้าน สำหรับกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมจะได้กล่าวต่อไป จากการศึกษาการมีส่วนร่วมเราสามารถทราบถึงความหมายของการมีส่วนร่วม กระบวนการมีส่วนร่วมว่ามีกระบวนการอย่างไรบ้าง ไม่ว่าจะ

สมาชิกในองค์กรใดจะต้องมีส่วนร่วม ทั้งร่วมกระทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมมือ ร่วมแรงกันภายในองค์กร ก็ต้องเกิดจากความศรัทธาภายในของคนในองค์กร เพราะองค์กรและผู้นำองค์กร ได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในกลุ่มหรือองค์กรได้ เปรียบเสมือนได้สร้างพลังให้แก่กลุ่ม ให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและเกิดความสำเร็จในกลุ่มได้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า เงื่อนไขของการมีส่วนร่วมมีอย่างน้อย ๓ ประการ คือ ประชาชนต้องมีอิสรภาพที่จะมีส่วนร่วมประชาชนสามารถที่จะมีส่วนร่วม และประชาชนเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

ในยุคโลกาภิวัตน์ประเทศต่าง ๆ ต้องประสานประโยชน์และพึ่งพากันอย่างเป็นระบบ จึงต้องรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ และปัจจุบันเป็นโลกไร้พรมแดนมีการติดต่อซื้อขายทางอินเทอร์เน็ต มีเครือข่ายเชื่อมโยงถึงกันได้สะดวกรวดเร็ว ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจไทยและเศรษฐกิจโลก แต่ทุกประเทศมีปัญหาเศรษฐกิจแตกต่างกัน ประเทศไทยก็มีปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ทุกฝ่ายต้องร่วมกันแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงเกิดการรวมกลุ่มประเทศขึ้น (Economic Integration) ซึ่งหมายถึง การรวมตัวของประเทศต่าง ๆ เพื่อความร่วมมือในการเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจที่เน้นด้านการค้าโดยหาวิธีการขยายการค้าระหว่างกัน และมีการกำหนดปริมาณนำเข้า เป็นต้น ความจำเป็นในการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเกิดภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง โดยความเสียหายจากสงครามทำให้ประเทศต่าง ๆ อยู่ในภาวะความอดอยาก ประเทศเหล่านั้นจึงพยายามร่วมมือฟื้นฟูเศรษฐกิจของโลก ทำให้เศรษฐกิจและการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศขยายตัวมากขึ้น โดยมีรูปแบบการรวมตัวดังนี้

๑. การรวมตัวระหว่างประเทศ

การรวมตัวระหว่างประเทศ เกิดจากบรรดาประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงการมีทรัพยากรจำกัดและศักยภาพในการผลิตที่ไม่สามารถตอบสนองประชากรได้อย่างเต็มที่ และแต่ละประเทศก็พยายามตั้งกำแพงภาษี กำหนดโควตาสำหรับสินค้านำเข้า หรือใช้นโยบายคุ้มครองสินค้าที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ซึ่งเป็นการค้าระหว่างประเทศที่ไม่ได้ยึดหลักการค้าเสรี จึงทำให้ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการค้าระหว่างประเทศลดน้อยลง ดังนั้น เพื่อแก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมในด้านการค้าระหว่างประเทศ จึงมีการได้เปรียบและเสียเปรียบกันระหว่างประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ที่ผลิตสินค้าคล้ายคลึงกันและประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจร่วมกัน จึงได้มีการรวมกลุ่มกันและขยายการรวมกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสำคัญ โดยมีหลักการและเป้าหมายของการรวมกลุ่ม ดังนี้

๑.๑ การแก้ไขระบบภาษีศุลกากร เพื่อปรับปรุงระบบภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกให้เหมือนกันและเพื่อเลือกปฏิบัติกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก

๑.๒ การจัดตั้งเขตการค้าเสรี เพื่อยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าในด้านปริมาณสินค้านำเข้าและการตั้งกำแพงภาษีระหว่างประเทศสมาชิก

๑.๓ การเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรี เพื่อให้ปัจจัยการผลิตของบรรดาประเทศสมาชิกสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี เช่น แรงงานของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศสามารถไปหางานทำในประเทศสมาชิกได้ทุกประเทศ เป็นต้น

๑.๔ การกำหนดนโยบายร่วมกันเพื่อให้มีการกำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจในด้านการค้า การเงินและการคลัง การขนส่ง อุตสาหกรรมการเกษตรตลอดจนนโยบายทางเศรษฐกิจในด้านการเมืองและสังคม เพื่อให้สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยให้ประเทศสมาชิกเลือกทำการผลิตสินค้าที่ถนัดที่สุดและทำความตกลงจะไม่ผลิตสินค้าแข่งขันกัน

๒. องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจ

องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่จะนำมากล่าวในที่นี้จะเป็นองค์การระหว่างรัฐบาลทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาคที่ไทยมีความสัมพันธ์ด้วยที่สำคัญคือ องค์การการค้าโลก (The World Trade Organization : WTO) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๑๘ อันเป็นผลมาจากการเจรจาการค้าพหุภาคีรอบอุรุกวัยภายใต้ความตกลงทั่วไปว่าด้วยศุลกากรและการค้าหรือแอกดต์ (General Agreement on Tariff and Trade : GATT) ภายหลังจากที่นานาประเทศได้พยายามมากกว่า ๔๐ ปี เพื่อก่อสร้างองค์การขึ้นมาดูแลเกี่ยวกับการค้าโลกในนามองค์การการค้าโลก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ดูแลการค้าโลกให้เป็นไปโดยเสรีและเป็นธรรม จัดการดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อตกลงทางการค้า การต่อรองทางการค้าทบทวนนโยบายทางการค้าของประเทศ ยุติปัญหาข้อขัดแย้ง และช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในด้านนโยบายการค้าโดยสรุปแล้วบทบาทที่เด่นชัดที่สุดของการค้าโลก คือ การแก้ไขข้อขัดแย้งทางการค้าเพื่อให้เสรีทางการค้ามากขึ้น

ประเทศไทยเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เป็นประเทศสมาชิกลำดับที่ ๕๕ ถือว่าเป็นประเทศที่ร่วมในการก่อตั้งองค์การการค้าโลก การเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก ทำให้ประเทศไทยมีพันธระต้องปฏิบัติตามกฎและระเบียบขององค์การการค้าโลก ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายระหว่างประเทศในรูปแบบความตกลงพหุภาคี กฎและระเบียบดังกล่าวนี้มีผลเหนือกฎหมายภายในของประเทศสมาชิก ซึ่งสมาชิกแต่ละประเทศมีหน้าที่ที่จะไปแก้กฎหมายภายในให้สอดคล้องกัน

๓. กลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ อาทิ

๓.๑ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Corporation : APEC) เป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก จัดตั้งขึ้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อตอบสนองการเพิ่มขึ้นของภาวะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ (Interdependence) ที่มุ่งเน้นความเจริญเติบโต และการพัฒนาที่ยั่งยืนของภูมิภาคและโลก กลุ่มเอเปกมีลักษณะการเป็นภูมิภาคเปิด (Open Regionalism) ซึ่งแตกต่างไปจากความร่วมมือของกลุ่มประเทศในภูมิภาคเดียวกันและยังส่งเสริมระบบการค้าหลายฝ่ายด้วยพร้อมกัน

๓.๒ สหภาพยุโรป (European Union : EU) พัฒนามาจากประชาคมยุโรปที่จัดตั้งขึ้น เพื่อยกระดับทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปให้ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประเทศสมาชิก โดยเป็นกลุ่มที่รวมองค์การทางเศรษฐกิจ ๓ องค์การเข้าด้วยกันคือ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรปหรือตลาดร่วมยุโรป (European Economic Community : EEC) ประชาคมพลังงานปรมาณูยุโรป (European Atomic Energy Community : EAEC) และประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้ายุโรป (European Coal and Steel Community : ECSE) ซึ่งปัจจุบันสหภาพยุโรปมีสมาชิกรวม ๒๕ ประเทศ คือ เยอรมัน ฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก อิตาลี สหราชอาณาจักร เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ กรีซ สเปน โปรตุเกส สวีเดน ออสเตรีย ฟินแลนด์ ฮังการี ไชปรัส เช็ก ลิทัวเนีย มอลตา โปแลนด์ สโลวีเนีย สโลวัก เอสโตเนีย ลัตเวีย ซึ่งการรับสมาชิกใหม่เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๗ อีก ๑๐ ประเทศ นับเป็นการขยายสมาชิกภาพครั้งใหญ่ที่สุด จึงต้องยกเลิกมาตรการระเบียบและกฎหมายที่ใช้อยู่เดิม แล้วมาใช้มาตรการและระเบียบกฎหมายของสหภาพยุโรป ซึ่งทั้ง ๑๐ ประเทศที่เป็นสมาชิกใหม่นี้ จะยังไม่ได้รับสิทธิเทียบเท่าสมาชิกเดิม เช่น เรื่องการอพยพย้ายถิ่นของประชาชน ๑๐ ประเทศนี้จะทำได้ต่อเมื่อประเทศเหล่านี้จะเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปผ่านไปแล้ว ๗ ปี

๓.๓ สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือ อาเซียน (Association of Southeast Asia Nations : ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๑๐ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สังคมและวัฒนธรรม และการเมืองระหว่างประเทศ โดยมีสมาชิกเริ่มแรก ๕ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์และไทย ต่อมา บรูไน เวียดนาม ลาว พม่า และกัมพูชา ได้เข้ามาเป็นสมาชิก จนในปัจจุบันประเทศสมาชิกอาเซียนมี ๑๐ ประเทศ ทั้งนี้ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ ได้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจและการค้า ในทวีปยุโรปและทวีปอเมริกาเหนือ ทำให้อาเซียนเริ่มตระหนักว่าความร่วมมือดังกล่าว จะส่งผลทำให้การค้าและการลงทุนในภูมิภาค เกิดการขยายตัวและเกิดมาตรการการกีดกันทางค้าจากประเทศนอกกลุ่ม ดังนั้นเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๓๔ อาเซียนจึงได้

เริ่มให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟตา (SEAN Free Area : AFTA) เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับสินค้าอาเซียนในตลาดโลก ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศมาสู่ภูมิภาคนี้ โดยสามารถดำเนินการได้ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ในการลดอัตราภาษีศุลกากร สินค้านำเข้าให้เหลือร้อยละ ๐ – ๕ ภายในระยะเวลา ๑๕ ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ สิ้นสุดวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ต่อมาได้มีมติให้ลดระยะเวลาดำเนินการจาก ๑๕ ปี โดยเหลือ ๑๐ ปี และให้นำสินค้าเกษตรไม่แปรรูปเข้ามาลดภาษี รวมทั้งสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งเคยได้รับการยกเว้นการลดภาษีชั่วคราวเข้ามาร่วมลดภาษีนี้ด้วย

กฎบัตรอาเซียนและการเป็นอาเซียน^๑

๕

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ประกอบกับ ความท้าทายรูปแบบใหม่ (Non Traditional Threats) ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายไป พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง บรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน จึงเห็นพ้องกันถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศักยภาพในการร่วมมือ กับปัญหาและความท้าทายตลอดจนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและอำนาจต่อรอง ให้กับประเทศสมาชิกผู้นำอาเซียนได้ลงนามร่วมกันในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒ (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) เพื่อประกาศจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) ภายในปี ๒๕๖๑ (ค.ศ.2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบด้าน โดยในด้านการเมืองให้จัดตั้ง “ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน” หรือ ASEAN Political – Security Community (APSC) ด้านเศรษฐกิจให้จัดตั้ง “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน” หรือ ASEAN Economic Community (AEC) และด้านสังคมและวัฒนธรรมให้จัดตั้ง “ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน” หรือ ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC) ซึ่งต่อมา ผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก ๕ ปี คือ ภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ.2015) ได้เล็งเห็นว่าสถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อาเซียนจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถจับทาบทันในการดำเนินความสัมพันธ์ใน ภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นโยบายการดำเนินงานของอาเซียน เป็นผลมาจากการประชุมหารือในระดับหัวหน้ารัฐบาล ระดับรัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน ทั้งนี้ การประชุมสุดยอด (ASEAN Summit) หรือการประชุมของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุด เพื่อกำหนดนโยบายในภาพรวมและเป็น โอกาสที่ประเทศสมาชิกจะได้ร่วมกันประกาศเป้าหมายและ แผนงานของ

^๑ www.mfa.go.th/ไทยกับอาเซียน

อาเซียนในระยะยาวซึ่งจะปรากฏเป็นเอกสารในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) ความตกลง (Agreement) หรืออนุสัญญา (Convention) ส่วนการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสจะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนโยบายในภาพรวมและนโยบายเฉพาะ

หน่วยที่ทำหน้าที่ประสานงานและติดตามผลการดำเนินงาน ในกรอบอาเซียน ประกอบด้วย

๑. สำนักเลขาธิการอาเซียน (ASEAN Secretariat) ที่กรุงจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย เป็นศูนย์กลางในการติดต่อระหว่างประเทศสมาชิก โดยมีเลขาธิการอาเซียน (Secretary – General of ASEAN) เป็นหัวหน้าสำนักงาน ที่ผ่านมาผู้แทนจากประเทศไทยดำรงตำแหน่งเลขาธิการอาเซียนแล้ว ๒ ท่าน คือ ฯพณฯ นายแผน วรณเมธี ระหว่างปี ๒๕๒๗ – ๒๕๒๘ ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ ระหว่างปี ๒๕๕๑ – ๒๕๕๕

๒. สำนักงานเลขาธิการแห่งชาติของแต่ละประเทศ หรือ ASEAN National Secretariat เป็นหน่วยงานระดับกรมในกระทรวงการต่างประเทศของประเทศสมาชิกอาเซียนมีหน้าที่ประสานกิจการอาเซียนและติดตามผลการดำเนินงานในประเทศนั้น

๓. สำหรับประเทศไทยหน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศและคณะกรรมการผู้แทนถาวรประจำอาเซียน (Committee of Permanent Representatives : CPR) ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนระดับเอกอัครราชทูตที่ได้รับการแต่งตั้งมาจากประเทศสมาชิก มีภารกิจในการสนับสนุนการทำงานของคณะมนตรีประชาคมอาเซียนและองค์กรระดับ รัฐมนตรีอาเซียนเฉพาะสาขา รวมทั้งประสานงานกับสำนักเลขาธิการอาเซียนและสำนักเลขาธิการอาเซียนแห่งชาติ ตลอดจนดูแลความร่วมมือของอาเซียนกับหุ้นส่วนภายนอก ประเทศไทยได้แต่งตั้งเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำอาเซียนและมีคณะผู้แทนถาวรไทยประจำอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา

ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

อาเซียนมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในด้านการเมืองและความมั่นคง เพื่อเสริมสร้างและธำรงไว้ซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค เพื่อให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และสามารถแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธี เพื่อรองรับการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประเทศสมาชิกได้ร่วมจัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political – Security Community Blueprint) โดยเน้น ๓ ประการ คือ

๑. การมีกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะร่วมกันทำ เพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคม วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศสมาชิก ส่งเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน เช่น หลักการประชาธิปไตย การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม การต่อต้านทุจริต การส่งเสริมหลักนิติธรรมและธรรมาภิบาล เป็นต้น

๒. ส่งเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกัน ในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชนที่ครอบคลุมในทุกด้าน ครอบคลุมความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในรูปแบบเดิม ซึ่งหมายถึง มาตรการสร้างความไว้วางใจ และการระงับข้อพิพาทโดยสันติเพื่อป้องกัน สงคราม และให้ประเทศสมาชิกอาเซียนอยู่ด้วยกัน โดยสงบสุข และไม่มี ความหวาดระแวง นอกจากนี้ ยังขยายความร่วมมือ เพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การต่อต้านการก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ ตลอดจนการเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันและจัดการภัยพิบัติและภัยธรรมชาติ

๓. การมีพลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก กำหนดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้าง บทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบ ASEAN+3 กับ จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐ เกาหลี และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ เช่น สหประชาชาติ เป็นต้น

ด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียนได้จัดทำความร่วมมือดังนี้

๑. ในปี ๒๕๑๔ ปฏิญญากำหนดให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเขตแห่ง สันติภาพเสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace, Freedom and Neutrality : ZOPFAN)

๒. ในปี ๒๕๑๕ สนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation : TAC)

๓. ในปี ๒๕๓๘ สนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty on the Southeast Asian Nuclear Weapon – Free Zone : SEANWFZ)

๔. ในปี ๒๕๓๗ ได้ริเริ่มการประชุมอาเซียน ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและ ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum – ARF) ซึ่งไทยเป็นเจ้าภาพจัด การประชุมระดับรัฐมนตรีครั้งแรก

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมทางการเมืองระหว่างประเทศ ที่ปรับเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ได้นำมาซึ่งทั้ง โอกาสและความท้าทายที่อาเซียนต้องเผชิญ ไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเสริมสร้าง ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงของอาเซียนให้แข็งแกร่งยิ่งขึ้น หรือการเผชิญกับภัย คุกคามที่มาในรูปแบบใหม่ อาทิ การก่ออาชญากรรมและการก่อการร้ายข้ามชาติ ผู้นำประเทศ

สมาชิกอาเซียนจึงได้เห็นชอบให้จัดตั้ง “ประชาคมอาเซียน” ภายในปี ๒๕๕๘ เพื่อสร้างความเป็น
ปึกแผ่นของประเทศสมาชิกอาเซียน โดยมีการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน
เป็นหนึ่งในสามเสาความร่วมมือสำคัญของประชาคมอาเซียน

การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสันติภาพ
และความมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาค อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างค่านิยมและแนวปฏิบัติร่วมกันของอาเซียนในด้านต่างๆ เสริมสร้าง
จิตความสามารถของอาเซียนในการเผชิญกับภัยคุกคามความมั่นคง ทั้งในรูปแบบเดิมและรูปแบบ
ใหม่ บนพื้นฐานของหลักการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ และให้ประชาคมอาเซียนมีปฏิสัมพันธ์
ที่แน่นแฟ้นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยให้อาเซียนมีบทบาทนำในภูมิภาค ทั้งนี้
กระบวนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีรากฐานมาจากการนำความร่วมมือ
และความตกลงของอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้วมาต่อ
ยอกให้มีผลเป็นรูปธรรมและมีความแบบแผนมากยิ่งขึ้น อาทิ ข้อบทย่างๆ ภายใต้สนธิสัญญาไมตรี
และความร่วมมือกันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สนธิสัญญาว่าด้วยการทำให้ภูมิภาคอาเซียนเป็น
เขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง และสนธิสัญญาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการประชุมอาเซียน ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและ
ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งมีสมาชิกเข้าร่วมการประชุมกว่า ๒๕ ประเทศ รวมถึง
สหรัฐอเมริกา รัสเซีย จีน และสหภาพยุโรปด้วย

นอกจากการมีเสถียรภาพทางการเมืองของภูมิภาคแล้ว ผลลัพธ์ประการสำคัญที่จะ
เกิดขึ้น จากการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ก็คือ การที่ประเทศสมาชิกอาเซียน
จะมีกลไกและเครื่องมือ ที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคง
ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความขัดแย้งด้านการเมือง ระหว่างรัฐสมาชิกกับรัฐสมาชิกด้วยกันเอง ซึ่ง
ควรจะต้องแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธี หรือปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่ง
ไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด ปัญหาโจรสลัด
และอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ในการประชุมสุดยอดอาเซียนที่ อำเภอชะอำ และ อำเภอหัว
หิน เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ที่ประชุมผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้รับรองพิมพ์เขียวหรือ
แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งกำหนดกรอบและกิจกรรม ที่จะทำให้อา
เซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคง ที่เน้นความสำคัญของความ
ปลอดภัยของประชาชนภายในปี ๒๕๕๘ โดยในปัจจุบัน ประเทศสมาชิกอาเซียนกำลังอยู่ใน
ระหว่างการปฏิบัติตามพิมพ์เขียวดังกล่าว ซึ่งในการประชุมสุดยอดอาเซียน ปี ๒๕๕๓ ได้มีการ
ประกาศจัดตั้ง “คณะกรรมการการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” อย่างเป็นทางการ

ซึ่งคณะกรรมการฯ ที่จัดตั้งขึ้น จะทำหน้าที่เป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนกับองค์การระหว่างประเทศและภาคประชาสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย และประชาชนอาเซียน โดยรวม นอกจากนี้ การมีกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการจะเป็นรูปธรรม จะทำให้อาเซียนเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศมากขึ้น อันจะส่งผลทางอ้อมต่อความร่วมมือกับประเทศ และองค์การระหว่างประเทศนอกอาเซียนในทุก ๆ ด้าน

บทบาทของไทยในด้านการเมืองและความมั่นคง

๑. รับรองและผลักดันการปฏิบัติตามแผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๒. ส่งเสริมให้คณะมนตรีของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน มีผลงานเป็นรูปธรรม เช่น การส่งเสริมความร่วมมือด้านการรักษาสันติภาพในภูมิภาค

๓. ยกย่องบทบาทของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ในด้านการจัดการภัยพิบัติและความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ในการแก้ไขภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security Threats)

๔. ผลักดันให้สหรัฐฯ เข้าเป็นภาคีสันติสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia - TAC)

๕. ผลักดันให้เขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Southeast Asia Nuclear Weapon-Free Zone - SEANWFZ) มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในเวทีระหว่างประเทศและสร้างเสถียรภาพในอาเซียน

๖. ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นเขตปลอดอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง

๗. ส่งเสริมให้มีความโปร่งใสด้านนโยบายและข้อมูลทางทหารในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๘. ส่งเสริมมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures : CBMs) และการทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) ในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย – แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF)

๙. ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีส่วนร่วมในกระบวนการอาเซียน

ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้นำแผน APSC ของกระทรวงการต่างประเทศที่มอบพันธกิจให้มาจัดทำแนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการรองรับการจัดตั้งเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ซึ่งได้

กำหนดวัตถุประสงค์โดยพิจารณาจากประเด็นยุทธศาสตร์ของกระทรวงกลาโหม ในด้านการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศ และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม^๖ ไว้ดังนี้

๑. เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น และลดความหวาดระแวงระหว่างประเทศในภูมิภาค

๒. เพื่อสร้างความโปร่งใสในการป้องกันประเทศ อันจะนำไปสู่ความไว้วางใจระหว่างประเทศ

๓. เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศในกลุ่มอาเซียน มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี เพื่อจัดระเบียบสถานะแวดล้อม สร้างสันติภาพ เสถียรภาพ ความมั่นคง ความมั่งคั่ง ความก้าวหน้า และความสงบสุขร่วมกัน และเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการนำไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘

๔. เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง โดยสันติ และลดโอกาสของการใช้กำลังในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง อาทิ ปัญหาความขัดแย้งเรื่องพรมแดนทั้งทางบกและทางทะเล และความขัดแย้งในการอ้างกรรมสิทธิ์ในพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

๕. เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกิจระหว่างประเทศ และการขยายบทบาทในเวทีระดับนานาชาติของกองทัพ อันจะเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของชาติ อาทิ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพของสหประชาชาติ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ และการรักษาความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

เป้าหมายในการดำเนินการ

กระทรวงกลาโหมสามารถปฏิบัติการกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนในการเตรียมการด้านกำลังพล ยุทโธปกรณ์ งบประมาณ และการบริหารจัดการต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง และรองรับในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘

แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ มีการดำเนินการที่สำคัญ ๓ ด้าน ดังนี้

^๖ แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหมในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘, หน้า ๒ - ๔

๑. การพัฒนาด้านกำลังพล

พัฒนาการฝึกและศึกษา การใช้ภาษาอังกฤษ และภาษาของชาติในอาเซียน ของกำลังพลในกองทัพให้สามารถบูรณาการองค์ความรู้ได้อย่างประสานสอดคล้องเชื่อมโยงซึ่งกัน และกัน เช่น การพัฒนารูปแบบในการฝึกพร้อมผสม หรือการปรับปรุงหลักสูตร โรงเรียนเสนาธิการ เหล่าทัพ เพื่อให้รองรับนายทหารนักเรียนต่างชาติในอาเซียนได้มากขึ้น เป็นต้น

๒. การพัฒนาด้านการจัดทำงบประมาณ

ปรับปรุงแผนปฏิบัติการราชการ ๔ ปี ของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรง กระทรวงกลาโหม (ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘) และแผนปฏิบัติการประจำปี ให้สามารถตอบสนอง และสามารถรองรับต่อภารกิจในความรับผิดชอบ และสนับสนุนการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ได้อย่างเป็นรูปธรรมการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

๓. การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ

๓.๑ บูรณาการในกิจกรรมต่าง ๆ ของอาเซียนที่ได้มีการจัดทำไว้อยู่แล้ว เช่น การประชุมผู้บัญชาการทหารสูงสุดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมผู้บัญชาการเหล่าทัพ อาเซียน การแข่งขันยิงปืนอาเซียน การประชุมเจ้ากรมข่าวทหารอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ การประชุมเจ้ากรมยุทธการทหารอาเซียน อย่างไม่เป็นทางการ เป็นต้น โดยให้รายงานผ่าน กองบัญชาการกองทัพไทย และนำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เพื่อกຽณาทราบ

๓.๒ ดำเนินการตามเอกสารแนวความคิด ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม อาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) และกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม อาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' Meeting – Plus : ADMM – Plus) ทั้ง ๕ ฉบับ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยการจัดทำแผนงานงบประมาณเพื่อรองรับ ทั้ง ๕ ด้าน กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ๔ ปี ของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรง กระทรวงกลาโหม (ปี ๒๕๕๕ – ๒๕๕๘) และแผนปฏิบัติการประจำปีของกระทรวงกลาโหม และหน่วยขึ้นตรงกระทรวงกลาโหม (ปี ๒๕๕๖ ปี ๒๕๕๗ และ ปี ๒๕๕๘)

๓.๓ จัดตั้งกลไกในการดำเนินการขับเคลื่อนความร่วมมือในกรอบอาเซียนและพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกลไกหรือกฎระเบียบต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้มีความเหมาะสม เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพ รวมถึงอาจจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจ สถาบัน ด้านการศึกษาและวิจัยงานด้านอาเซียนเพิ่มเติม หรือมีการปรับปรุงกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ล้าสมัย เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน เป็นต้น

๓.๔ ปรับปรุงแผนป้องกันประเทศ และภารกิจของกองกำลังป้องกันชายแดน ให้สอดคล้องกับการเป็นประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ ด้วยการเตรียมความพร้อมของหน่วย ยุทโธปกรณ์ บุคลากร ให้มีความเป็นสากลและสามารถรองรับการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของอาเซียน ในภาพรวมได้

๓.๕ สนับสนุนการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ด้วยการใช้ศักยภาพและขีดความสามารถที่มีอยู่ของกระทรวงกลาโหม

สรุป

อาเซียนมีความจำเป็นที่ต้องรวมกลุ่มกันระหว่างบรรดาประเทศสมาชิก เพื่อให้เกิดอำนาจในการต่อรองทั้งมิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดกำลังซื้อที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และสามารถพึ่งพาระหว่างกัน (interdependence) ได้มากขึ้น และมิติทางการเมือง ที่จะสร้างความไว้เนื้อเชื่อใจระหว่างประเทศสมาชิก ให้แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น และป้องกันภัยคุกคามจากประเทศนอกภูมิภาค ที่มีศักยภาพหรือขีดความสามารถทางทหารที่เหนือกว่า รวมทั้งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมยังก่อให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมกันของประชาชนในภูมิภาค ซึ่งส่งผลให้เกิดความรู้สึกร่วม (We) และความรู้สึกเป็นพี่เป็นน้อง (brotherhood) ระหว่างประชาชนในภูมิภาค ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหม ในฐานะหน่วยงานหลักในสาขาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน จึงต้องขับเคลื่อนให้มีความมั่นคง มีความแข็งแกร่งและมีการบูรณาการร่วมกันกับบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน ในทุกระดับและทุกองค์กร โดยปรับการดำเนินการให้มีความยืดหยุ่น และอ่อนตัวตามทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อให้การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

บทบาทของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมือง และความมั่นคงอาเซียน

กระทรวงกลาโหมในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้มีการดำเนินการที่จะผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยใช้กลไกการประชุม คือ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) ซึ่งในปัจจุบันจัดการประชุมไปแล้วทั้งสิ้น ๗ ครั้ง และในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ ได้มีการริเริ่มให้จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' – Plus: ADMM-Plus) เพื่อให้ความร่วมมือเกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยได้ขยายความร่วมมือกับกระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจาอีก ๘ ประเทศ คือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ อินเดีย รัสเซีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งในปัจจุบันมีเอกสารที่สำคัญจำนวน ๑๒ ฉบับ ที่จะต้องดำเนินการ แบ่งเป็นเอกสารในกรอบ ADMM ๖ ฉบับ (เป็นร่างเอกสารฯ ๒ ฉบับ) และกรอบ ADMM – Plus ๖ ฉบับ (เป็นร่างเอกสารฯ ๑ ฉบับ) ได้แก่

เอกสารในกรอบ ADMM จำนวน ๖ ฉบับ

๑. เอกสารแนวความคิด เรื่องความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation on Non – Traditional Security) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทย

๒. เอกสารแนวความคิด เรื่องการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียน ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) เสนอ โดยกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย

๓. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ในกรอบอาเซียน (Concept Paper on ASEAN Defence Industry Collaboration) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย

๔. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ในกรอบอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Network) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและอินโดนีเซีย

๕. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on the Establishing ASEAN Defence Interaction Programmes) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมบรูไน

๖. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงร่วมกันในอาเซียน (Concept Paper on the Establishment of Logistics Support Framework) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมบรูไน

เอกสารในกรอบ ADMM – Plus จำนวน ๖ ฉบับ

๑. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM – Plus: Maritime Security Working Group Concept Paper) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมบรูไนและนิวซีแลนด์

๒. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM – Plus: Concept Paper for the Establishment an Experts’ Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief (HADRR)) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมลาวและญี่ปุ่น

๓. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM – Plus: Concept Paper for the Counter Terrorism Experts’ Working Group) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และออสเตรเลีย

๔. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM – Plus: Work Plan of the Experts’ Working Group on Peacekeeping Operations) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมกัมพูชาและเกาหลีใต้

๕. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการแพทย์ทางทหาร (Experts’ Working Group on Military Medicine work plan) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมไทยและรัสเซีย

๖. เอกสารแนวความคิด ของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการปฏิบัติการ
ทุ่นระเบิด เพื่อมนุษยธรรม (Concept Paper on the Establishment of The ADMM-Plus Expert's
Working Group on Humanitarian Mine Action) เสนอโดยกระทรวงกลาโหมเวียดนามและอินเดีย

สาระัตถะในเอกสารสำหรับกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน
จำนวน ๖ ฉบับ มีดังนี้

๑. เอกสารแนวความคิด เรื่องความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาค
ประชาสังคม ในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence
Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation on Non – Traditional
Security)

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของกลาโหมอาเซียน ส่งเสริมโอกาสและ
สร้างกลไกความร่วมมือที่จำเป็นกับ CSOs กลาโหมอาเซียนควรพยายามที่จะค้นหาหนทางในการ
ทำให้บรรลุผลดังต่อไปนี้

๑.๑ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การหารือ และความร่วมมือระหว่างกลาโหม
อาเซียน และ CSOs ในการลดและแก้ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงรูปแบบใหม่

๑.๒ เพื่อสร้างการติดต่อสื่อสาร การเชื่อมโยง และเครือข่ายระหว่างกลาโหม
อาเซียน และ CSOs

๑.๓ เพื่อค้นหาวิธีการที่เกิดประโยชน์ และมีคุณค่าที่เสริมสร้างความร่วมมือกับ
CSOs ในการจัดการสนับสนุนให้แก่วัฒนธรรม และตอบสนองร่วมกันต่อความท้าทายด้านความ
มั่นคงในรูปแบบใหม่

หลักเกณฑ์แนวทาง

๑. รัฐบาลของประเทศสมาชิกอาเซียน คงไว้ซึ่งอำนาจเต็มและการตัดสินใจ
สุดท้ายเกี่ยวกับภูมิหลัง ลักษณะ และการเลือกที่จะมีความร่วมมือกับ CSOs ในการดำเนินการ
ตามวัตถุประสงค์ที่กล่าวถึงข้างต้น CSOs ควรเป็นองค์กรที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการ
ยอมรับจากรัฐบาลท้องถิ่นหรือรัฐบาลแห่งรัฐ ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียน และ
CSOs ในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่จะยึดมั่นต่อหลักเกณฑ์แนวทางต่างๆ ที่ได้ผ่านความเห็นชอบ
ของ ADMM ซึ่งรวมถึงเอกสาร Concept Paper สำหรับการจัดการประชุม ADMM เอกสาร
กำหนดหลักการและแนวทาง แผนปฏิบัติการ ๓ ปี ของการประชุม ADMM ปฏิญญาร่วมรัฐมนตรี
กลาโหมอาเซียนว่าด้วยการส่งเสริมสันติภาพ และเสถียรภาพภายในภูมิภาค และเอกสาร Concept
Paper ของการประชุม ADMM – Plus

๒. เนื่องจากแต่ละประเทศมีแนวทางและทรัพยากรที่แตกต่างกัน ในการจัดการ ในประเด็นด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ กลาโหมอาเซียน และ CSOs จะมีการปฏิบัติงาน และประสานความร่วมมือตามหลักการที่ระบุไว้ในบทที่ ๒ ของกฎบัตรอาเซียน

๓. ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียน และ CSOs ควรสอดคล้องกับความ ท้าทายด้านความมั่นคงของภูมิภาคในปัจจุบัน ดังนั้นในขั้นต้น ควรที่จะให้ความสำคัญกับ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

วิธีการ

เพื่อให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวถึงข้างต้น สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ได้ ๒ แนวทาง ได้แก่ กลาโหมของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน อาจจะไม่แยกดำเนินการด้าน ความร่วมมือกับ CSOs ที่เห็นว่าเหมาะสม รวมทั้ง ภายในกรอบการทำงานของอาเซียน กลาโหม อาเซียนอาจจะดำเนินการแบบรวมการกับ CSOs ในประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกัน กลาโหม อาเซียน และ CSOs ควรที่จะก้าวไปข้างหน้าพร้อมๆ กัน เนื่องจากปัจจัยในการประสบความสำเร็จ หลัก คือ สัมพันธภาพในการทำงานระหว่างบุคลากรทางทหารและพลเรือน

๒. เอกสารแนวความคิดเรื่องการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการ ให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief)

วัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายทหารอาเซียนใน การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ ในภูมิภาค และระหว่างประเทศ และเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดต่อชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ และที่มนุษย์ สร้างขึ้น ในขณะที่ยังให้ความเคารพต่ออธิปไตยของประเทศประสภักย์

หลักการ

๑. เคารพต่ออธิปไตยแห่งชาติ บูรณภาพแห่งดินแดนและเอกภาพของประเทศ ผู้ประสภักย์

๒. ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือต้องเคารพกฎหมายของประเทศ และกฎระเบียบ ต่างๆ ของประเทศผู้ประสภักย์

๓. ประเทศผู้ประสภักย์ จะบริหารในภาพรวมเรื่องการอำนวยความสะดวก การควบคุม การประสานงาน และการดูแลความช่วยเหลือภายในดินแดนของตน

๔. ความมีมนุษยธรรม

๕. ความเป็นกลาง

๖. การไม่เลือกข้าง

๗. ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารควรถูกนำมาใช้โดยพิจารณาทรัพยากรของ ฝ่ายพลเรือนที่มีอยู่

การดำเนินการมีดังนี้

๑. เพื่อให้รับประกัน ถึงการสนองตอบที่มีประสิทธิภาพและทันเวลา เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศ จะยึดถือกรอบเวลามาตรฐานในการสนองตอบที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อการจัดกำลังเข้าปฏิบัติการกิจ ภายหลังจากได้รับการร้องขอจากประเทศผู้ประสบภัย หรือเมื่อมีการยอมรับข้อเสนอในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน

๒. กรอบเวลาในการจัดกำลังปฏิบัติการกิจ คือ ภายใน ๓๐ วันแรก ภายหลังจากการเกิดภัยพิบัติหรืออยู่กับการตัดสินใจของประเทศผู้ประสบภัย

๓. กรอบเวลาในการสนองตอบมีดังนี้

๓.๑ การจัดกำลังเข้าปฏิบัติการกิจ	: ภายใน ๐ – ๒๔ ชั่วโมง
๓.๒ การค้นหาและกู้ภัย	: ภายใน ๐ – ๔๘ ชั่วโมง
๓.๓ การบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน	: ภายใน ๐ – ๕ วัน
๓.๔ การให้ความช่วยเหลือในการบรรเทาทุกข์	: ภายใน ๐ – ๔ สัปดาห์

๓. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศในกรอบอาเซียน (Concept Paper on ASEAN Defence Industry Collaboration)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อดำเนินความร่วมมือโครงการร่วม ผ่านทางความเป็นหุ้นส่วนการร่วมทุน และการผลิตร่วม หาโอกาสในการที่จะทำให้เกิดความคุ้มค่าทางธุรกิจ

๒. สนับสนุนการขายผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน ผ่านทางหน่วยงานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน

๓. สนับสนุนการจัดงานนิทรรศการและการแสดงอาวุธ ยุทโธปกรณ์ ของประเทศสมาชิกอาเซียน

๔. พัฒนา เทคโนโลยี และการแข่งขัน ด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน รวมทั้งอุตสาหกรรมที่ใช้ได้ทั้งด้านการป้องกันประเทศและด้านกิจการพลเรือน (Dual – Use)

๕. พัฒนาพลังขับเคลื่อนและแรงกระตุ้น ที่จะทำให้งานด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียนเติบโต

ขอบเขตความร่วมมือ

๑. การฝึกศึกษาด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ

๒. ความเป็นหุ้นส่วน การร่วมทุน และผลิตร่วมในผลิตภัณฑ์ที่ทุกฝ่ายเห็นด้วย

๓. วิจัยและพัฒนาในผลิตภัณฑ์ที่ทุกฝ่ายเห็นด้วย
๔. การสนับสนุนการพัฒนาโครงการ
การดำเนินการมีดังนี้
 ๑. จัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษา (Consultative Group) ซึ่งเป็นไปโดยสมัครใจ
 ๒. ประเทศที่จะเข้าร่วมให้เสนอผู้แทนอยู่ในกลุ่มที่ปรึกษา
 ๓. กลุ่มที่ปรึกษามีหน้าที่ในการวางแผน อำนวยความสะดวก ประสานงาน นำแผนไปสู่การปฏิบัติและตรวจสอบโครงการ
 ๔. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพใน
กร อ บ อ เอเชีย น (Concept Paper on the Establishment of ASEAN Peacekeeping Centers Network)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของเครือข่ายในกิจกรรมการเตรียมการต่างๆ ของกองกำลังรักษาสันติภาพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน
๒. เพื่อเพิ่มศักยภาพและความสามารถของประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการรักษาสันติภาพ
๓. เพื่อทำแผนงาน การฝึกอบรม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยมุ่งหวังที่จะจัดทำข้อตกลงของอาเซียน เพื่อดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ
๔. เพื่อนำศูนย์รักษาสันติภาพของบางประเทศอาเซียนที่มีอยู่แล้ว และสมาชิกประเทศอื่นที่มีแผนจะจัดตั้งขึ้น มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
๕. เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาข้อตกลงของภูมิภาค เพื่อดำรงไว้ซึ่งสันติภาพและเสถียรภาพ

การดำเนินการ

๑. ระยะสั้น
 - ๑.๑ จัดตั้งเครือข่ายเพื่อเชื่อมต่อระหว่างศูนย์การรักษาสันติภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน
 - ๑.๒ พิจารณาช่องว่างและลำดับความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการรักษาสันติภาพของอาเซียน
 - ๑.๓ แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญ การเดินทางเยือนของอาจารย์ ผู้ฝึกสอน และผู้เข้ารับการอบรม ของศูนย์รักษาสันติภาพของอาเซียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ในภูมิภาค

๑.๔ การแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตรการฝึกอบรม อุปกรณ์การฝึกอบรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาสันติภาพ

๒. ระยะกลาง

๒.๑ พัฒนาการฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรม การปฏิบัติการ และแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดร่วมกัน เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิง สำหรับเครือข่ายศูนย์รักษาสันติภาพของอาเซียน

๒.๒ จัดทำแผนและระเบียบปฏิบัติประจำ

๒.๓ ริเริ่มการฝึกพร้อม

๓. ระยะยาว

๓.๑ จัดทำกรอบการทำงานอย่างเป็นทางการ เพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในการจัดเตรียมความพร้อม เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน

๓.๒ ยกกระดับความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกันของกองกำลังรักษาสันติภาพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๓ พัฒนาศูนย์รักษาสันติภาพของอาเซียนที่มีอยู่ภายในประเทศสมาชิกอาเซียนให้ก้าวไปสู่ความเป็นศูนย์กลางแห่งความเป็นเลิศด้านการรักษาสันติภาพ

๓.๔ ส่งเสริมสันติภาพและเสถียรภาพของภูมิภาคผ่านความร่วมมือและความเข้าใจกันมากขึ้นบนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน

๕. ร่างเอกสารแนวความคิดว่าด้วย โครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Concept Paper on ASEAN Defence Interactions Programme)

บทนำ

๕.๑ แนวความคิด ว่าด้วยโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนเกิดมาจากการที่แต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนต่างมีโครงการในการสร้างปฏิสัมพันธ์ของตนเอง ซึ่งแนวความคิดนี้ ส่งเสริมให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ของประชาชนในการทำงานร่วมกันในระดับภูมิภาค เพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของภูมิภาค ในฐานะพลเมืองแห่งอาเซียน

๕.๒ แนวความคิดฯ เป็นการดำเนินการที่สืบเนื่องจากเอกสารอาเซียนหลายฉบับ ได้แก่

๕.๒.๑ แนวคิด เรื่องวิสัยทัศน์อาเซียน ในปี ๒๐๒๐ ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุมสุดยอดอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ ครั้งที่ ๒ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ มช. เมื่อ

๑๕ ธ.ค. ๑๙๙๗ ซึ่งเป็นการมองภาพอาเซียนในปี ๒๐๒๐ ว่าเป็นประชาคมที่มีประวัติความเป็นมา และมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งผูกพันกันด้วยอัตลักษณ์อันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของภูมิภาค

๕.๒.๒ The Cebu Declaration on Towards One Caring and Sharing Community ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๒ ณ เซบู ฟป. เมื่อ ๑๓ ม.ค.๒๐๐๗ โดยมุ่งส่งเสริมการพัฒนาอัตลักษณ์อาเซียนในการสนับสนุนการเป็นประชาคมอาเซียนด้วยการดำเนินกิจกรรมที่เสริมสร้างการตระหนักรู้อาเซียน และความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนแห่งอาเซียน

๕.๒.๓ กฎบัตรอาเซียน ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับเมื่อการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ ณ สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ และได้มีการเรียกร้องให้มีการแสดงความเคารพต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม ภาษา และศาสนาของประชาชนแห่งอาเซียน และเสริมย้ำการมีค่านิยมร่วมกันด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับภายใต้ความหลากหลายข้างต้น

๕.๒.๔ พิมพ์เขียวในการเข้าสู่การเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ ๑๔ ณ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ที่ผลักดันให้มีการใช้ประโยชน์จากสร้างประชาคมอาเซียนอย่างบูรณาการ โดยมุ่งเน้นที่ประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม โดยไม่มีการกีดกันทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา หรือสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ความมุ่งหมายของแนวความคิดฯ เพื่อเสริมสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และอัตลักษณ์แห่งภูมิภาคอาเซียน ผ่านการเคารพในความหลากหลาย ความเท่าเทียมกัน และความเข้าใจร่วมกัน

วัตถุประสงค์ของแนวความคิดฯ

๑. เพื่อเน้นย้ำถึงความรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียน ผ่านการสร้างประชาคมอาเซียน และการบูรณาการด้านการป้องกันประเทศและการทหารของอาเซียน

๒. เพื่อส่งเสริมคุณค่าของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ธรรมเนียมประเพณีในการอภิปราย และปรึกษาหารือกัน ผ่านการติดต่อเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน

๓. เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใส และความเปิดเผยต่อกัน ระหว่างประเทศสมาชิก

๔. เพื่อคงไว้ซึ่งความเคารพในความหลากหลาย ความเท่าเทียมกัน และความเข้าใจร่วมกัน

๕. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดสัมพันธภาพ และมิตรภาพที่แน่นแฟ้น และยั่งยืนระหว่างประเทศสมาชิก

๖. เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ และเข้าใจถึงการป้องกันประเทศ และการทหารของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ

๗. เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึงการป้องกันประเทศ และความร่วมมือด้านการทหารในกรอบที่กว้างขึ้น

ขอบเขตและรูปแบบกิจกรรม

๑. การรวบรวมและปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัย ที่สามารถนำมาใช้ในกรอบความร่วมมือพหุภาคี

๒. การแบ่งปันข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อกำหนดช่องว่าง และโอกาสในความร่วมมือในแนวความคิดฯ ระดับภูมิภาค

๓. การวางแผนการดำเนินการ โครงการ และการนำมาปรับใช้ ต้องมีความเกี่ยวข้องแต่ไม่จำกัด ในประเด็นต่อไปนี้

๓.๑ การแลกเปลี่ยนเรื่องราวประสบการณ์ด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคง ระหว่างกัน ผ่านการประชุมสัมมนา เป็นต้น

๓.๒ การแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความชำนาญ ความรู้และบุคลากรระหว่างกัน

๓.๓ การแลกเปลี่ยนการเยือนไปยังสถานที่ทางการทหารและความมั่นคงระหว่างกัน

๓.๔ กิจกรรมการแข่งขันกีฬา

๓.๕ โครงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม

๓.๖ การแลกเปลี่ยนการเยือนไปยังสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

๓.๗ โครงการพิเศษที่เป็นการระลึกถึงวันสำคัญของชาติอาเซียน

การดำเนินการอื่น ๆ

๑. การเตรียมการในการเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรมอันเนื่องมาจากแนวความคิดฯ อาจขึ้นอยู่กับความพร้อม และความริเริ่มของแต่ละประเทศ

๒. ประเทศเจ้าภาพอาจอำนวยความสะดวกด้านการเดินทาง และการค้างแรมให้แก่ผู้แทนจากประเทศสมาชิกจำนวน ๒ คน ต่อ ๑ ประเทศ

๓. ประเทศสมาชิกอาจแสดงความสนใจที่จะเป็นเจ้าภาพจัดกิจกรรม อันเนื่องมาจากแนวความคิดฯ ให้ประเทศสมาชิกอื่น ๆ ทราบเพื่อการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม

๔. การทบทวนและรายงานผล กิจกรรมอันเนื่องมาจากแนวความคิดฯ จะต้องถูกรายงานภายในระยะเวลาที่กำหนดผ่านกลไกการประชุมในกรอบ ADMM ADSOM และ ADSOM WG

๕. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยโครงการปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น เป็นการให้ประเทศสมาชิกมีโอกาสที่จะมีความเกี่ยวพันกัน บนพื้นฐานของความเคารพในความหลากหลาย ความเท่าเทียมกัน และความเข้าใจร่วมกัน ซึ่งแสดงถึงกลไกอันมีประสิทธิภาพของอาเซียนในการตระหนักถึงความพยายามในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายใต้แนวคิด “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งอัตลักษณ์ หนึ่งประชาคม”

๖. ร่างเอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการสนับสนุนในการส่งกำลังบำรุงร่วมกันอาเซียน
บทนำ

๑. ความร่วมมือด้านความมั่นคงและทางทหารของภูมิภาคอาเซียนได้มีความเจริญก้าวหน้าด้านการส่งกำลังบำรุง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาความร่วมมือ และประสานงานในการส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งสันติภาพ ความมั่นคง และความมีเสถียรภาพภายในภูมิภาค

๒. แนวความคิดฯ จะเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของอาเซียน และส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกัน อีกทั้งจะสนับสนุนให้การทำงานต่าง ๆ ของกองทัพ ในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๓. แนวความคิดฯ จะเป็นแนวทางในการดำเนินการด้านความร่วมมือ ในการรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ เพื่อให้ครอบคลุมแต่ไม่จำกัดถึงการดำเนินการในกรอบการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) การค้นหาและกู้ภัย (Search and Rescue: SAR) ปฏิบัติการด้านการรักษาสันติภาพ (Peacekeeping Operation: PKO) และการต่อต้านการละเมิดลิขสิทธิ์

ร่างเอกสารแนวความคิดฯ เป็นการดำเนินการสืบเนื่องจากเอกสารความร่วมมือต่าง ๆ ดังนี้

๑. The Joint Declaration of ASEAN Defence Ministers' Meeting on Strengthening ASEAN Defence Establishments to Meet the Challenges of Non-Traditional Security Threats ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุม เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ พัทยา จังหวัดชลบุรี ประเทศไทย ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาจุดเชื่อมโยง และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ในการพัฒนากระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพและทันเวลา ในยามมีเหตุฉุกเฉิน

๒ . “The Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities on Humanitarian Assistance and Disaster Relief” ซึ่งได้นำมาใช้งานในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ณ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี เพื่อผลักดันให้การดำเนินงานของกองทัพของประเทศในภูมิภาคมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓ . แผนการดำเนินการ ๓ ปี ในกรอบ ADMM (๒๕๕๔ – ๒๕๕๖) ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุม ADMM ครั้งที่ ๕ เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ กรุงจาการ์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์การพัฒนากลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทหาร

๔ . The Ha Noi Joint Declaration ซึ่งได้รับการลงมติยอมรับในการประชุม ADMM – Plus ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ กรุงฮานอย สาธารณรัฐเวียดนาม ซึ่งกล่าวถึงการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันประเทศและความมั่นคง เพื่อรองรับประเด็นความสนใจร่วม เพื่อพัฒนาขีดความสามารถ ความชำนาญ เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงในภูมิภาค

๕ . The Joint Statement of the Eighth ASEAN Chiefs of Defence Forces Informal Meeting (ACDFIM) ที่ได้รับการลงมติยอมรับในการประชุม ACDFIM เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ณ กรุงจาการ์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยมุ่งผลักดันให้มีความร่วมมือระหว่างกองทัพของประเทศสมาชิกอาเซียนผ่านกลไก และกิจกรรมความร่วมมือที่เป็นรูปธรรม โดยมีจุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างการกำหนดภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ ซึ่งรวมถึงการบรรเทาภัยพิบัติด้วย

ความมุ่งหมายของร่างเอกสารแนวความคิดฯ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในการส่งกำลังบำรุงร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมและบรรลุถึงความร่วมมือทางทหาร ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในประเด็นที่อยู่ในความสนใจร่วมกัน

วัตถุประสงค์

๑ . เพื่อส่งเสริมและพัฒนา ให้เกิดการดำเนินการในการส่งกำลังบำรุงระหว่างประเทศในภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

๒ . เพื่อสนับสนุนการฝึกฝนและจัดการฝึกซ้อม เพื่อเสริมสร้างการทำงานร่วมกันระหว่างกองทัพระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

๓ . เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการติดต่อประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการถ่ายโอนข้อมูลระหว่างกัน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและทันเวลา

๔ . เพื่อเสริมสร้างให้เกิดการแบ่งปันข้อมูลที่ใช้ในการปฏิบัติการร่วมกัน

๕. เพื่อเป็นการพัฒนา กลไกความร่วมมือที่มีอยู่เดิม เช่น ASEAN Agreement in Disaster Management and Emergency Response (AADMER) ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เป็นทวิคูณต่อความคิรีเริ่มที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน

ขอบเขตของร่างเอกสารแนวความคิดฯ

แนวความคิดฯ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการในการส่งกำลังบำรุงร่วมกันของอาเซียน อาจรวมถึงปัจจัยที่ใช้สนับสนุนการดำเนินการและฝึกร่วมร่วมกัน เช่น เชื้อเพลิง อาหาร น้ำ และการจัดการขยะมูลฝอย โดยไม่รวมปัจจัยด้านยุทธศาสตร์ เช่น ระบบยุทธศาสตร์ และอุปกรณ์ที่อาจละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ

การดำเนินการอื่นๆ

อาจเป็นไปในรูปแบบของการประชุม/การประชุมเชิงปฏิบัติการ ที่นำมาซึ่งประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

๑. การนำหลักการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาทำความเข้าใจและปรับใช้ร่วมกัน
๒. การแบ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลำดับความสำคัญในประเด็นระดับชาติ การจัดสรรทรัพยากร และโครงสร้างภายในในการดำเนินการด้านการส่งกำลังบำรุงทางทหาร
๓. การจัดทำจุดเชื่อมต่อประสานงานที่เชื่อมโยงศูนย์ประสานงานต่าง ๆ ของประเทศสมาชิก
๔. การใช้แนวความคิดฯ เป็นแนวทางในการจัดขั้นตอนการดำเนินการมาตรฐาน (Standard Operating Procedures: SOPs) ในอนาคต และช่วยในการอำนวยความสะดวกแก่การปฏิบัติการทางทหาร

ความร่วมมือแนวความคิดฯ นั้น ควรกำหนดให้เป็นการให้ความร่วมมือโดยสมัครใจ และไม่ผูกมัด โดยอยู่ภายใต้ขีดความสามารถในการให้ความร่วมมือ ต้องเคารพสิทธิ และข้อบังคับของประเทศนั้น ๆ อีกทั้งต้องอยู่ภายใต้ข้อตกลงของกรอบความร่วมมืออื่น ๆ ของประเทศสมาชิกด้วย สำหรับการทบทวนและรายงานผล แต่ละประเทศต้องกระทำภายในช่วงเวลาที่กำหนด ณ สถานที่ ๆ ได้ทำการตกลงกันไว้ เพื่อทำการทบทวนแนวทางปฏิบัติและกิจกรรมภายใต้แนวความคิดฯ รวมทั้งควรมีการรายงานผลการประชุมอย่างเหมาะสม และนำมาประเมินผลผ่านกลไกการประชุม ADMM ADSOM และ ADSOM WG

สรุป เอกสารร่างแนวความคิดฯ ว่าด้วยการสนับสนุนในการส่งกำลังบำรุงร่วมกันในอาเซียนเป็นการแสวงหาวิถีในการเสริมสร้างความร่วมมือ และการประสานงานร่วมกันในภูมิภาค เพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ และสนับสนุนให้เกิดความสงบสุข ความมั่นคง และความมีเสถียรภาพในภูมิภาค

สาระัตถะในเอกสารสำหรับกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา จำนวน ๖ ฉบับ มีดังนี้

๑. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM – Plus: Maritime Security Working Group Concept Paper)

วัตถุประสงค์ คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา จะพัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพภายในภูมิภาค เพื่อตอบโต้ความท้าทายทางยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งจะดำเนินงานขั้นแรก โดยการระบุเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเล เพื่อการหารือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา และในกรอบที่กว้างกว่าการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

จุดมุ่งหมายโดยรวมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล คือ

๑. ความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในระดับภูมิภาคที่เพิ่มมากขึ้น
๒. การประเมินและลดความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น และ
๓. การแบ่งปันข้อมูลอย่างกว้างขวาง

คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล จะพิจารณาความร่วมมือขึ้นต้นในด้านต่าง ๆ คือ

๑. ประเด็นหลักที่เกี่ยวกับความท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจนถึงปี ๒๕๖๓ และหลังจากนั้น

๒. การจัดการต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระดับพหุภาคี และ

๓. การพัฒนาความเข้าใจและวิธีการต่างๆ ที่สอดคล้องในเรื่องกฎหมายทางทะเลภายในประเทศและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล (United Nations Convention on the Law of the Sea: UNCLOS) ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การมีอยู่ของความร่วมมือในระดับพหุภาคี ที่หลากหลายในการรับมือกับประเด็นความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค มีผลทำให้ ต้องมีการพิจารณาไม่ให้เกิดความขัดกันของระเบียบวาระด้านความมั่นคงทางทะเล ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา กับระเบียบวาระของความร่วมมือในกรอบอื่น ๆ

ความริเริ่มเกี่ยวกับความร่วมมือในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา มุ่งหวังเพื่อส่งเสริมเกื้อกูลและเชื่อมโยงกับข้อตกลงอื่น ๆ ที่มีอยู่
อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

๑. ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา ในการนำผลการตัดสินใจไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

๒. ให้คำแนะนำด้านการปฏิบัติที่สำคัญด้านความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล

๒. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM – Plus: Concept Paper for the Establishment an Experts’ Working Group on Humanitarian Assistance and Disaster Relief)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อจัดตั้งกลไกที่มีประสิทธิภาพ สำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ระหว่างกองกำลังป้องกันประเทศของประเทศ ที่เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๒. เพื่อพัฒนาและนำผลการตัดสินใจ ของที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ในเรื่องความร่วมมือด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ มาดำเนินการ

๓. เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความเชื่อมั่น ระหว่างประเทศที่เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๔. เพื่อแบ่งปันประสบการณ์ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๕. เพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๖. เพื่อแสวงหาหนทางในการส่งเสริมการประสานงาน และความร่วมมือในกิจกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๗. เพื่อตอบโต้ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงในภูมิภาค และเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๘. เพื่อสร้างแผนปฏิบัติการสำหรับกิจกรรมความร่วมมือ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติที่เป็นรูปธรรม

ขอบเขตและรูปแบบของความร่วมมือ

๑. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อหารือและผลักดันความคิดริเริ่มและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อการส่งเสริมความร่วมมือ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งรวมถึงการแบ่งปันข้อมูลและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์

๒. การแลกเปลี่ยนผู้แทนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๓. การให้การศึกษาและการฝึก ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

๔. แสวงหาความเป็นไปได้ของการจัดตั้งการเตือนภัยล่วงหน้า การประสานงานเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน และกลไกการโต้ตอบ ที่มีขั้นตอนสนับสนุนที่เหมาะสม

๕. จัดการประชุมสัมมนาว่าด้วยการแบ่งปันประสบการณ์ รวมทั้งประเด็นทางกฎหมาย และแสวงหาการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม

๖. อำนวยความสะดวกให้ประเทศที่เข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา สามารถเชิญประเทศสมาชิกอื่นๆ เข้าร่วมสังเกตการณ์ซึ่งกันและกันในการฝึกด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี บนพื้นฐานแห่งความสมัครใจตามความเหมาะสม

๗. ดำเนินการฝึกพร้อม ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ตามความเหมาะสม

๘. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ADMM – Plus: Work Plan of the Experts' Working Group on Peacekeeping Operations)

วัตถุประสงค์

คณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ มีเป้าหมายที่จะให้แนวทางสำหรับการเจรจา การถกแถลง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการวางแผน รวมถึงกิจกรรมการดำเนินงานขับเคลื่อนไปสู่วัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

๑. เพื่อสร้างความไว้วางใจ ระหว่างประเทศสมาชิกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ที่จะเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๒. เพื่อจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพและหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ของสมาชิกรัฐธรรมนูญตราใหม่อาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๓. เพื่อร่วมกันแสดงศักยภาพ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในภูมิภาค

๔. เพื่อสร้างการริเริ่มที่มีอยู่ ด้านความร่วมมือทางทหารในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และสร้างฐานข้อมูล รวมทั้งวิธีอื่น ๆ สำหรับการรวบรวมข้อมูล

๕. เพื่อบ่งชี้ พัฒนา และเสริมสร้างความแข็งแกร่งในขีดความสามารถหลักด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของฝ่ายทหารของประเทศสมาชิกรัฐธรรมนูญตราใหม่อาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๖. เพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานสำหรับความร่วมมือระดับภูมิภาคในการเตรียมกองกำลังการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (การฝึก การศึกษา การจัดการส่งกำลังบำรุง) เพื่อประกันความพร้อมของประเทศสมาชิกที่จะส่งกองกำลังการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ เมื่อเกิดความจำเป็น

๗. ปรับปรุงองค์ความรู้ในความต้องการความร่วมมือทางทหารและพลเรือน และการประสานงานด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

การดำเนินการ ความร่วมมือของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ สำหรับปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๖ มีดังนี้

ปี ๒๕๕๔

๑. การประชุมของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๒. มาตรฐานการปฏิบัติในการประชุมเชิงปฏิบัติการจะต้อง

๒.๑ ขยายบทบาทการปฏิบัติการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

๒.๒ ตรวจสอบสถานะปัจจุบันของศักยภาพการปฏิบัติการรักษาสันติภาพในภูมิภาค และการริเริ่มด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพระดับภูมิภาคและ

๒.๓ ถกแถลงขั้นตอนเร่งด่วนที่เป็นไปได้ ไปสู่การยกระดับความสามารถหลัก และความร่วมมือด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพระดับภูมิภาค

๓. มาตรฐานการปฏิบัติในการประชุมเชิงสัมมนาทางกฎหมาย เพื่อช่วยเหลือประเทศสมาชิกรัฐธรรมนูญตราใหม่อาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ในการพัฒนาความชำนาญทางกฎหมายและความจำเป็นในทางปฏิบัติที่จะสนับสนุนการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

ปี ๒๕๕๕

๑. การจัดตั้งฐานข้อมูล ซึ่งจะสร้างการสืบค้นการประชุมเชิงปฏิบัติการ
๒. การส่งแนวทางที่จะอำนวยความสะดวกฐานข้อมูลที่ทันสมัย การกระจายการพัฒนาล่าสุดเกี่ยวกับการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๑. การวางแผนกิจกรรมดำเนินงาน สำหรับความร่วมมือระดับภูมิภาคในการเตรียมกองกำลังรักษาสันติภาพ

๔. มาตรฐานการปฏิบัติการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในการจัดตั้งและเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ของสมาชิกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา โดยเน้นการแบ่งปันการปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยคำนึงถึงการพัฒนาหลักสูตรและการสอนด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

ปี ๒๕๕๖

๑. การตรวจสอบหลักสูตร และกรอบการดำเนินงานสำหรับความร่วมมือระดับภูมิภาคในการเตรียมกองกำลังส่วนหน้าในการรักษาสันติภาพผ่านการฝึกซ้อม และกิจกรรมด้านการศึกษาระหว่างประเทศสมาชิกการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา

๒. ประเมินประสิทธิภาพของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญ ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ และวางแผนพัฒนาแผนปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ

๔. เอกสารแนวความคิด ว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (Experts' Working Group on Military Medicine work plan)

วัตถุประสงค์ มีดังนี้

๑. เพื่อจัดตั้งเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญ ด้านการแพทย์ทางทหารในภูมิภาคที่มีประสิทธิภาพ ที่จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างผู้เชี่ยวชาญกับทหารและระหว่างทหารด้วยกัน

๒. เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ เกี่ยวกับการให้บริการทางการแพทย์ทหารของประเทศที่เข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus

๓. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในภูมิภาค ด้านการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR ให้แข็งแกร่งในขั้นแรก สำหรับความร่วมมือในด้านอื่น ๆ นั้น จะได้รับการพิจารณาในอนาคต

๔. เพื่อจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการฝึกและทรัพยากรที่มีอยู่

๕. เพื่อสร้างและเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ในภูมิภาค

การดำเนินการมีดังนี้

ปี ๒๕๕๔

๑. จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับผู้วางแผนอาวุโสทางการแพทย์ที่มาจากประเทศที่เข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุนโยบายและเป้าหมาย ในด้านการแพทย์ทางทหาร การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมุมมองต่างๆ ในด้านการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ร่วมกัน รวมทั้งทำการประเมินศักยภาพในภูมิภาค ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR

๒. จัดทำและคงไว้ซึ่งการลงทะเบียนข้อมูลการติดต่อประสานงานของชาติ ในการให้บริการทางการแพทย์ของประเทศที่เข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus เพื่ออำนวยความสะดวกในการแบ่งปันข้อมูล และทำให้การติดต่อประสานงานและการดำเนินความร่วมมือราบรื่น ในระหว่างการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR

ปี ๒๕๕๕

๑. พัฒนารอบและกลไก เพื่อการแบ่งปันข้อมูลของหลักปฏิบัติที่ดีที่สุด และบทเรียนที่เรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถและอำนวยความสะดวก ต่อการแบ่งปันข้อมูล ที่สำคัญในการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR

๒. จัดทำความเข้าใจ ในหลักการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ และขั้นตอนการปฏิบัติการต่าง ๆ ร่วมกันระหว่างประเทศที่เข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus

๓. จัดการฝึก Table – Top Exercise (TTX) สำหรับการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR เพื่อส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน ในกระบวนการและมาตรฐานการวางแผนต่าง ๆ และเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติการร่วมระหว่าง การปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์ระหว่างประเทศ

ปี ๒๕๕๖

๑. ดำเนินการฝึกพร้อม (Joint Training) ของบุคลากรด้านการให้บริการทางการแพทย์ เพื่อเตรียมความพร้อมด้านทักษะเฉพาะต่างๆ ที่จะช่วยยกระดับศักยภาพหลักทางการแพทย์ในด้าน HADR ขั้นตอนการฝึกเหล่านี้ ควรพิจารณาความจำเป็นและระดับของความเชี่ยวชาญของประเทศที่เข้าร่วม การฝึกควรดำเนินการในสาธารณรัฐสิงคโปร์และญี่ปุ่นในขั้นเริ่มต้น โดยมีผู้ได้รับการฝึกจากประเทศที่เข้าร่วมการประชุม ADMM – Plus

๒. คำเนินการฝึกจริง (Live Training) ด้านการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านการแพทย์สำหรับ HADR ซึ่งจะดำเนินการโดยใช้ TTX เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติการร่วมในสนาม

๕. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM – Plus: Concept Paper for the Counter Terrorism Experts’ Working Group)

วัตถุประสงค์

๑. เสริมสร้างความแข็งแกร่งในขีดความสามารถระดับภูมิภาคสำหรับภัยคุกคามด้าน CT

๒. แสดงพลังอำนาจในศักยภาพและขีดความสามารถของกลาโหม และกองทัพประเทศสมาชิก และประเทศคู่เจรจา

๓. สนับสนุนและสำรวจหนทางที่เป็นไปได้ ที่จะเติมเต็มและสนับสนุนการริเริ่มที่มีอยู่ในขอบเขต CT

๔. ยกระดับความตื่นตัวในเหตุต่าง ๆ ด้วยการแบ่งความเข้าใจในความท้าทายร่วมกัน

๕. แลกเปลี่ยนมุมมองที่ตระหนักว่าด้วยการก่อการร้ายระหว่างประเทศและภัยคุกคามด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้อง

๖. สร้างความสัมพันธ์ในการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ระหว่างกลาโหมและกองทัพกับองค์กรภาคเอกชน โดยคำนึงถึงบทบาทสุดท้ายด้าน CT

๗. สร้างแผนปฏิบัติงานเพื่อยกระดับความสัมพันธ์ระหว่างกลาโหมและกองทัพ เช่นเดียวกับการสัมพันธ์กับองค์กรภาคเอกชนที่เหมาะสม ในขอบเขตความร่วมมือด้าน CT ภายใน ADMM – Plus

ขอบเขตและรูปแบบความร่วมมือ

๑. ความร่วมมือด้าน CT ต้องรวบรวมเครื่องมือจากความร่วมมือกลาโหมและกองทัพ ที่มีอยู่ในขอบเขตนี้ภายใต้อาเซียน

๒. ความร่วมมือด้าน CT ภายในกรอบการดำเนินงานของ ADMM – Plus ครอบคลุมการแบ่งปันข้อมูลและการสร้างศักยภาพ ผ่านรูปแบบซึ่งอาจรวมถึง

๒.๑ การประชุมเชิงปฏิบัติการ

๒.๒ คณะทำงาน

๒.๓ การสัมมนา

- ๒.๔ การแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญในแต่ละหัวข้อ
- ๒.๕ ความร่วมมือด้านเทคนิค
- ๒.๖ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อจัดลำดับความเล็งด้านความมั่นคงของสาธารณูปโภคที่สำคัญและบริเวณจุดล่อแหลม
- ๒.๗ การฝึกศึกษาร่วม
- ๒.๘ การสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุง ยุทธภัณฑ์ และเทคโนโลยี
- ๒.๙ การฝึก (เช่น การจำลองสถานการณ์บน โต๊ะ เกมี ชีวภาพ กัมมันตภาพนิวเคลียร์ และระเบิด (CBRNE) การฝึกกลยุทธ์ร่วม)

๖. ร่างเอกสารแนวความคิดของคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม

บทนำ

แม้ว่าสงครามและความขัดแย้งจะยุติลงไปแล้ว แต่ผลลัพธ์ของมันยังคงมีผลกระทบในแง่ลบ ก็ยังคงดำเนินต่อไป ทั้งในด้านความปลอดภัย สุขภาพของมนุษย์ และการพัฒนาเศรษฐกิจของหลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งระเบิดที่ยังไม่ระเบิด ทุ่นระเบิดและสิ่งทีระเบิดได้อื่นๆ (โดยส่วนใหญ่เป็นระเบิดที่หลงเหลือจากสงคราม (ERW)) ได้ทำให้เกิดปัญหาในหลาย ๆ ประเทศ ตลอดช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่าหมื่นคน และกว่าแสนคนที่ได้รับบาดเจ็บหรือพิการจากวัตถุระเบิดที่ฝังไว้ในหลายๆ ประเทศ ในอาเซียนอีกทั้งการหลงเหลืออยู่ของระเบิดและทุ่นระเบิด ก็มีผลกระทบทางลบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เกษตรกรรม การทำป่าไม้ การทำประมง ซึ่งขัดขวางการพัฒนาของการลงทุนในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ระบบเศรษฐกิจ สังคม การท่องเที่ยวในประเทศเหล่านั้น

ด้วยความเข้าใจปัญหาที่ชัดเจน ประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะประเทศที่มีการคงอยู่อย่างมากของกับระเบิดและทุ่นระเบิด เช่น กัมพูชา ลาว พม่า ฟิลิปปินส์ ไทย และเวียดนาม นั้นจะเป็นการสร้างโอกาสที่ยิ่งใหญ่ในการก่อตั้งศูนย์ปฏิบัติการทุ่นระเบิด และการเริ่มปฏิบัติการแผนงานระดับชาติสำหรับกระบวนการกำจัด ERW โดยความพยายามเหล่านี้ ได้รับการสนับสนุนอย่างแข็งขัน โดยประชาคมนานาชาติและมิตรประเทศของอาเซียน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากความร้ายแรงและอันตรายของการคงอยู่ของระเบิด อีกทั้งความไม่มีประสิทธิภาพในความร่วมมือ การสนับสนุน และการช่วยเหลือด้านเงินทุนในระดับต่ำ ซึ่งบางครั้งขาดความเหมาะสมในสถานการณ์จริง จึงส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ที่จะต้องใช้เวลาหลายสิบปีในการจัดการกับปัญหานี้

การร่วมแบ่งปันความรับผิดชอบในการกำจัด ERW คือ ภารกิจด้านมนุษยธรรม และเป็นเรื่องที่จะต้องได้รับความใส่ใจร่วมกันในภูมิภาคของเรา รวมถึงภูมิภาคอื่นๆ ด้วยว่าควรจะได้รับ ความสนใจ และใส่ใจที่เหมาะสม ในกรอบของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus)

จุดมุ่งหมาย การก่อตั้งคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านการปฏิบัติการทุ่นระเบิด เพื่อมนุษยธรรม (EWG on HMA) มีเป้าหมายที่จะส่งเสริมความร่วมมือ ในด้านปฏิบัติที่มี ประสิทธิภาพของประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจาในการจัดการกับ ERW ในภูมิภาค

วัตถุประสงค์มีดังนี้

๑. การเรียกร้องที่เพิ่มขึ้นของการรับรู้ถึงภัย และความรับผิดชอบของแต่ละ ประเทศ และของประชาคมนานาชาติ

๒. สร้างความเท่าเทียมสำหรับประเทศต่างๆ ที่ได้รับผลกระทบในการจัดการกับ ERW

๓. การกระตุ้นประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา และประชาคม นานาชาติเพื่อสร้างความพยายามร่วมกันให้เกิดขึ้นเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับผลกระทบ

๔. เพื่อพัฒนาวิธีการสร้างความร่วมมือ และการเริ่มต้นที่ทำได้อย่างมี ประสิทธิภาพ สำหรับการจัดการกับ ERW

๕. เพื่อพัฒนาวิธีการทำงานที่เหมาะสม สำหรับความร่วมมือระหว่างกองทัพของ ประเทศสมาชิก ADMM – Plus และสำหรับความร่วมมือของทหารและพลเรือนเกี่ยวกับ ERW

ขอบเขตของความร่วมมือ

๑. การเป็นเจ้าภาพการจัดการประชุม เพื่อแบ่งปันประสบการณ์และข้อมูล และ สร้างความเข้าใจร่วมกันให้ดีขึ้นในบริบทที่เกี่ยวข้องกัน

๒. เจ้าภาพการจัดการประชุม จะต้องศึกษาบริบทของกฎหมายและการพัฒนา นโยบายและกรอบความร่วมมือในการทำงาน ให้เกิดความสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายในแต่ละประเทศที่ได้รับผลกระทบ โดยตั้งอยู่บนความเคารพ ในอิสรภาพ อธิปไตย และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศเหล่านั้น

๓. การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญ เจ้าหน้าที่ทางเทคนิคและการฝึกด้านการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์

๔. การจัดเตรียมความต้องการในเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และเงินทุนสำหรับการ ทุ่นระเบิด

๕. ช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย ผู้พิการจาก ERW ให้กลับเข้าสู่สังคมปกติได้

๖. ADMM-Plus EWG HMA มีบทบาทดังต่อไปนี้

๖.๑ การทำให้ผลการประชุม ADSOM – Plus และ ADMM – Plus บรรลุผลสำเร็จให้เกิดประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การวางนโยบาย แผนและการปฏิบัติต่าง ๆ

๖.๒ ปรีกษา แลกเปลี่ยน และแนะนำวิธีการ ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติตามสถานการณ์จริงในภูมิภาค และสอดคล้องกับกรอบความร่วมมือที่มีอยู่ในอาเซียน

๗. ADMM-Plus EWG HMA มีความรับผิดชอบ คือ

๗.๑ สร้างแนวทางและแผนปฏิบัติงานให้เกิดขึ้น และดำเนินการภายหลังได้รับการอนุมัติ

๗.๒ ประเมินค่าของการปฏิบัติต่างๆของ EWG และการปรับเปลี่ยนแผนที่จำเป็น และข้อเพิ่มเติมเสนอสำหรับผู้ในระดับสูงเพื่อการอนุมัติ

๗.๓ ทำงานใกล้ชิดกับศูนย์ปฏิบัติการทุนระดับด้าน ERW ในประเทศที่มีการคงอยู่ของ EWG เพื่อทำให้เกิดความแน่ใจว่าความเห็น นโยบาย และแผนงาน เหมาะสมกับสถานการณ์จริง และสอดคล้องกับหลักการของกฎหมายในแต่ละประเทศ เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จ

๗.๔ เจ้าภาพจัดการประชุมจะจัดเตรียมการประชุม และเตรียมรายงานสำหรับผู้ในระดับสูง

๘. การประเมินค่าและรายงาน

EWG HMA จะปฏิบัติตามการตัดสินใจของ ADSOM – Plus และ ADMM – Plus โดยรายงานและข้อเสนอแนะของ EWG on HMA จะถูกเสนอผู้ผู้ในระดับสูงสำหรับการอนุมัติในลำดับต่างๆ คือ ADSOM – Plus WG ADSOM – Plus และ ADMM – Plus

๘. EWG HMA จะถูกใช้อย่างเป็นทางการและเริ่มปฏิบัติการหลังจากการประชุม ADMM ครั้งที่ ๗ ในปี ๒๐๑๓ ซึ่ง EWG on HMA จะมีส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือที่เกิดขึ้นจริงในการเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในภูมิภาค

สรุป

เอกสารแนวความคิดทั้ง ๑๒ ฉบับ ในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM – Plus จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการดำเนินงานระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อให้เกิดเอกภาพในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันความสับสนในการปฏิบัติการ ซึ่งเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ บรรดาประเทศสมาชิกอาเซียนได้ให้ความเห็นชอบเป็นฉันทามติผ่านการประชุมระดับรัฐมนตรีกลาโหมทั้งสิ้น โดยก่อนที่รัฐมนตรีจะลงมติให้ความเห็นชอบร่างเอกสารแนวความคิดเหล่านี้ ย่อมต้องผ่านการพิจารณาและได้รับอำนาจจากฝ่ายนิติบัญญัติเสียก่อน จึงถือเป็นเอกสารสำคัญและผูกพันกับทุกประเทศสมาชิกในฐานะกฎหมายฉบับหนึ่ง

บทที่ ๔

การรองรับผลกระทบด้านความมั่นคง เมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

ผลการมีประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

ในปัจจุบันการรวมตัวเป็นประชาคมโดยการนำทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาคมาประยุกต์ ถือได้ว่าการสร้างประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนเป็นเรื่องยาก เนื่องจากความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและต้องอาศัยปัจจัยอื่นๆ ที่อาเซียนมีนอกเหนือไปจากความพยายามที่มีอยู่ในปัจจุบัน อาทิ ความร่วมมือจากประเทศพัฒนา หรือความร่วมมือจากประเทศนอกอาเซียน เป็นต้น จากการศึกษาความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียนพบว่าการริเริ่มของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยตนเอง ประสบความสำเร็จน้อยมาก ดังนั้นการสร้างประชาคมด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียนให้ประสบความสำเร็จ อาจจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประเทศภายนอกอาเซียนในลักษณะต่างๆ ด้วย เช่น ญี่ปุ่นเข้ามากดดันเรื่องปัญหาโจรสลัด จีนเข้ามากดดันเรื่องของการค้ายาเสพติด และสหรัฐอเมริกากดดันเรื่องการค้าการร้าย ซึ่งหากมองโดยนำทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่มาตีความ อาจกล่าวได้ว่า การมีสถาบันที่เป็นองค์กรเหนือชาติ (supranational) ที่สามารถบังคับประเทศสมาชิกอาเซียนได้ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องแปลก ที่บางครั้งกลไกในลักษณะของแรงกดดันจากประเทศนอกกลุ่มอาเซียนที่กลับมีประสิทธิภาพมากกว่ากลไกที่เกิดจากประเทศในกลุ่มอาเซียนเอง โดยจะเห็นได้จากการที่อาเซียนจำเป็นต้องมีการประชุมร่วมกับประเทศนอกกลุ่ม อาทิ ASEAN+3 ASEAN+2 ASEAN+1 เป็นต้น อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจนอกกลุ่มประเทศกับประเทศอาเซียนมักไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ที่ประเทศมหาอำนาจมีกับประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่ผ่านมากิจกรรมที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนสามารถตีความได้ด้วยทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ เนื่องจากกิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นกิจกรรมระหว่างรัฐ และตัดสินใจโดยผู้นำรัฐบาลของกลุ่มประเทศสมาชิก แต่ในอนาคตหากว่าประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ยังมีอุปสรรคและไม่สามารถ

ดำเนินการเองได้ อาจจะต้องผลักดันให้เกิดสภาพการณ์ที่เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน อาจจะต้องอาศัยความเฟื่องฟูของเสาประชาคมด้านเศรษฐกิจอาเซียนเป็นตัวผลักดันให้เกิดประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ยกตัวอย่างเช่น หากเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสามารถผลักดันให้เกิดการเคลื่อนย้ายสินค้าและแรงงานได้อย่างอิสระภายในกลุ่มประเทศอาเซียนสำเร็จ ประเทศสมาชิกอาเซียนอาจจำเป็นต้องสร้างกลไกหรือสถาบันในการออกกฎบังคับที่มีมาตรฐานร่วมในด้านกฎหมายผ่านแดนหรือการย้ายถิ่นเพื่อป้องกันแรงงานผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติด หรือกลุ่มอาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ หรือความร่วมมือต่อต้านการก่อการร้ายและโจรสลัด เพื่อปกป้องความเจริญรุ่งเรืองของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เป็นต้น

ทั้งนี้ด้วยแต่ละกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนมีความแตกต่างกันอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษา ฉะนั้นการสร้างความแข็งแกร่งให้เกิดแก่ประชาคมอาเซียนในทุกเสานั้นอาจจะเป็นไปได้ยาก หากประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนนั้นไม่มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ซึ่งในปัจจุบันประชาชนในประเทศไทยเองก็มีความรู้ในเรื่องราวอาเซียนน้อยมาก และแทบไม่มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียน ทำให้อาเซียนกลายเป็นเรื่องของรัฐบาลและชนชั้นนำทางการเมืองและเศรษฐกิจเท่านั้น แตกต่างไปจากสหภาพยุโรปที่ประชาชนทุกคนรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพยุโรป ฉะนั้นการศึกษาและงานวิจัยที่เร่งด่วนสำหรับอาเซียนนั้น ควรจะเป็นเรื่องของการสร้างความรู้สึกร่วมให้ประชาชนในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมอาเซียนที่กำลังจะเกิดในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมถึงลดอคติความรู้สึกรังเกียจชาตินิยมลง มิเช่นนั้นอาเซียนก็จะกลายเป็นเพียงแค่วาทะของผู้นำมาพบกัน ไม่ใช่เป็นเรื่องของทุกๆ คน

ในปัจจุบัน แม้เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจะไม่ค่อยคืบหน้าและมีอุปสรรคอย่างมาก เนื่องจากการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ อาจจะไม่หรือมีความเกี่ยวข้องกับอำนาจอธิปไตยของประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และกระทบต่อวิถีอาเซียน (ASEAN way) ที่เคยปฏิบัติกันมา แต่ประเทศสมาชิกอาเซียนก็ยังคงมีความจำเป็นต้องร่วมมือกันด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในประเด็นด้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non – Traditional Security) ซึ่งเมื่อใช้ทฤษฎีการรวมตัวเชิงภูมิภาคที่มีทฤษฎีรัฐพหุนิยม (Intergovernmentalism) และทฤษฎีหน้าที่นิยมใหม่ (Neo – Functionalism) เข้ามาทดสอบกิจกรรมภายใต้พิมพ์เขียว (Blueprint) ของเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งจัดทำโดยกระทรวงการต่างประเทศ พบว่ามีความเป็นไปได้หากกิจกรรมดังกล่าวดำเนินไปอย่างจริงจัง อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อขัดข้องที่อาจจะเป็นอุปสรรคของการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นั่นคือ “วิถีอาเซียน” ที่จะไม่ก้าวก่ายกิจการภายในของกันและกัน (non interference)

อีกทั้งแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนเองก็ขาดแรงจูงใจในการสร้างความร่วมมือ ฉะนั้นจึงมีความเป็นไปได้ที่อาเซียนจะนำปัจจัยอื่นๆ เข้ามาส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือที่ดียิ่งขึ้น อย่างเช่น ความช่วยเหลือสนับสนุนหรือแรงผลักดันจากประเทศมหาอำนาจภายนอกกลุ่มอาเซียนอย่าง สหรัฐอเมริกา จีน หรือญี่ปุ่น รวมถึงอาศัยแรงผลักดันจากเสาประชาคมอื่น ๆ โดยเฉพาะความสำเร็จของเสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพื่อเอื้อต่อการสร้างความร่วมมือในด้านความมั่นคงร่วม เพื่อปกป้องความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจ และเพื่อให้ประชาคมอาเซียนมีความมั่นคงถาวรประเทศสมาชิกอาเซียนจำเป็นต้องสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของอาเซียนให้กับประชาชนในหมู่ประเทศสมาชิก มิเช่นนั้นอาเซียนก็จะกลายเป็นเพียงเวทีของข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ และพ่อค้าผู้มีอิทธิพลมาพบปะกันเหมือนเช่นอดีต

อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมประชาคมอาเซียนทำให้ไทยอยู่ในประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนาค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกันมากขึ้น มีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง มีการสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างกัน ขจัดความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกัน และลดปัญหาความมั่นคงรูปแบบเดิม รวมทั้งส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งมีส่วนช่วยในกระบวนการดังนี้

๑. ช่วยสนับสนุนประเทศสมาชิกอาเซียนในการหาข้อยุติต่อปัญหาต่างๆ ระหว่างกัน โดยสันติวิธี ซึ่งแม้ว่าการเป็นประชาคมอาเซียนจะมีได้เป็นการแก้ไขปัญหาโดยตรง แต่ก็จะช่วยส่งเสริมการดำเนินการในกรอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรอบทวิภาคี เป็นต้น

๒. ช่วยให้ไทยสามารถแก้ไขปัญหาและความท้าทายต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับประเทศอื่นทั้งในและนอกภูมิภาค โดยเฉพาะการแก้ปัญหาคความมั่นคงรูปแบบใหม่ เช่น การบริหารจัดการภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล และอาชญากรรมข้ามชาติในรูปแบบต่างๆ

๓. การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนจะสร้างความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศในอาเซียน และเพิ่มน้ำหนักในการเสนอท่าทีและความเห็นต่างๆ ของประเทศอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ

๔. การเคลื่อนตัวของประชาชนและสินค้าอย่างเสรีมากขึ้น อาจก่อให้เกิดผลกระทบข้ามพรมแดนต่างๆ เช่น การค้ามนุษย์ การค้าอาวุธ ยาเสพติด และการลักลอบเข้าเมืองผิดกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยจำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ

ปัญหาและผลกระทบที่ชาติอาเซียนต้องร่วมกันแก้ไข

ในบทนี้จะสะท้อนปัญหาบางประการที่เกิดจากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสหภาพยุโรปเช่นกัน เนื่องจากเป็นองค์การที่เกิดจากการรวมตัวของประเทศที่มีเขตแดนติดกัน ซึ่งประเทศสมาชิกต้องช่วยกันดำเนินการแก้ไข หรือลดผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยจะยกตัวอย่าง กรณีศึกษาในเรื่องปัญหาเขตแดน โดยเฉพาะเขตแดนทางทะเล

ปัญหาเรื่องเขตแดนทางทะเล

ปัญหาภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศในอาเซียน หรือภัยคุกคามร่วม (Common Concerns or Common Threats) รวมทั้งการตรวจสอบกลไกความร่วมมือ เพื่อความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคที่มีอยู่ในปัจจุบัน และข้อเสนอเรื่องแนวทางความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลในการแก้ปัญหาภัยคุกคามร่วมเพื่อสนองวัตถุประสงค์เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community: APSC) ในส่วนของการส่งเสริมความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเล ที่กำหนดไว้ใน APSC – Blueprint ซึ่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้ความสำคัญกับเขตแดนทางทะเล เนื่องจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ตั้งอยู่ระหว่างเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และตอนเหนือของทวีปออสเตรเลีย ซึ่งมีเนื้อที่ประมาณร้อยละ ๑๔ ของทวีปเอเชีย หรือร้อยละ ๓ ของโลก เป็นที่ตั้งของ ๑๑ ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน และติมอร์-เลสเต หรือตะวันออก (ยังไม่เป็นสมาชิกอาเซียน) มีประชากรรวมกันประมาณ ๕๕๐ ล้านคน คิดเป็นร้อยละ ๑๔ ของทวีปเอเชีย หรือร้อยละ ๕ ของโลก มีความหลากหลายด้านชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นแบบผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมตะวันออกซึ่งได้รับอิทธิพลจากอินเดียและจีนกับวัฒนธรรมตะวันตก^๑ จากลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ดังกล่าว ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงมีความสำคัญทั้งทางด้านการเมืองและความมั่นคงระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดียกับมหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเส้นทางการคมนาคมทางยุทธศาสตร์หลักหรือเส้นเลือดหลัก (Blood Line) ในการขนส่งสินค้าเข้า-ออกที่เชื่อมโลกตะวันตกและตะวันออกเข้าด้วยกัน และยังมีความสำคัญทางเศรษฐกิจของโลกเนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรและแหล่งผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญของโลก ในภูมิภาคนี้มีทะเลที่สำคัญคือ ทะเลอันดามัน (Andaman Sea) และทะเลจีนใต้ (South China Sea) โดยทะเลอันดามันเป็นส่วนหนึ่งของมหาสมุทร

^๑ www.rta.mi.th/ojag/Images/PDF/ไทยกับอาเซียน.pdf

อินเดียด้านตะวันออกเชื่อมต่อกับภูมิภาคเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้าด้วยกัน ครอบคลุมอาณาเขตทางทะเลของประเทศพม่า อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย ส่วนทะเลจีนใต้เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดีย และ มหาสมุทรแปซิฟิก เป็นเส้นทางการคมนาคมที่สำคัญของภูมิภาคและของโลกในภูมิภาคนี้มีช่องแคบสำคัญที่เป็นเส้นทางคมนาคม ได้แก่ ช่องแคบมะละกา (Strait of Malacca) ซึ่งถือเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการคมนาคมทางทะเลในภูมิภาค เป็นเส้นทางหลักระหว่างทะเลอันดามันกับทะเลจีนใต้ เป็นช่องแคบที่มีเรือแล่นผ่านหนาแน่นที่สุดแห่งหนึ่งของโลก นอกจากช่องแคบมะละกาแล้วยังมีช่องแคบลอมบอก (Lombok Strait) ซึ่งอยู่ทางปลายเกาะชวาด้านตะวันออกในอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซีย ช่องแคบนี้มีความกว้างและลึกมากจึงเป็นเส้นทางเดินเรือสำราญที่สำคัญเพราะมีความปลอดภัยสูง แต่เรือสินค้าส่วนใหญ่จะใช้ช่องแคบนี้้น้อยกว่าช่องแคบมะละกา และอีกช่องแคบหนึ่งคือ ช่องแคบซุนดา (Sunda Strait) อยู่ระหว่างเกาะสุมาตรากับเกาะชวา มีกระแสน้ำแรงแต่มีความลึกไม่มากนัก มีเกาะแก่งจำนวนมากและค่อนข้างอันตราย เรือสินค้าใช้ช่องแคบนี้้น้อยมาก โดยเฉพาะเรือที่มีขนาดใหญ่ ๑๐๐,๐๐๐ ตัน จะไม่ใช่ช่องแคบนี้ ช่องแคบซุนดาอยู่ในอาณาเขตทางทะเลของประเทศอินโดนีเซียเช่นเดียวกับช่องแคบลอมบอก

นอกจากเป็นเส้นทางคมนาคมหลักแล้ว ทะเลในภูมิภาคนี้ยังเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เช่น น้ำมันดิบและก๊าซธรรมชาติโดยเฉพาะในพื้นที่อ่าวไทยและทะเลจีนใต้ ซึ่งจากการสำรวจทางธรณีวิทยาพบว่าบริเวณตะวันออกของอ่าวไทยเป็นแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่สำคัญ เป็นที่ตั้งของแอ่งน้ำมัน Pattani Basin, Panjang Basin, Khmer Trough และ Unname Basin^๒ ที่ไทยและกัมพูชาต่างอ้างสิทธิ แต่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ส่วนบริเวณด้านใต้ของอ่าวไทย นอกชายฝั่งเขตแดน ไทย – มาเลเซีย มีแหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ทั้งสองประเทศได้มีการเจรจาตกลงแสวงประโยชน์ร่วมกันเรียบร้อยแล้ว นอกจากนี้พื้นที่บริเวณ หมู่เกาะสแปรตลีย์ (Spratly Islands) ที่ ๖ ชาติ ได้แก่ จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน บรูไน และเวียดนามอ้างกรรมสิทธิ์ โดยเชื่อว่าเป็นบริเวณที่อุดมไปด้วยน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจำนวนมาก จึงเป็นสาเหตุของความขัดแย้งระหว่างประเทศและมีความตึงเครียด ระหว่างเวียดนาม จีน และฟิลิปปินส์อยู่ในขณะนี้ สำหรับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นแหล่งพลังงานนั้น ประเทศในภูมิภาคต่างก็ได้ดำเนินการแสวงประโยชน์ในอาณาเขตทางทะเลของตนอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่ปัจจุบันตั้งเรียงรายอยู่ในอาณาเขตทางทะเลของ

^๒ ชลทิศ, นาวานุเคราะห์, นาวาเอก, “กองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล” เอกสารประจำภาค, วิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๒, หน้า ๖

แต่ละประเทศนั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น อินโดนีเซียมี ๕๐๐ แท่น ไทยมี ๒๖๕ แท่น มาเลเซียมี ๒๔๐ แท่น บรูไนมี ๑๖๐ แท่น และ เวียดนามมี ๔๕ แท่น^๗

วิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามทางทะเลของประเทศในภูมิภาค

จากความสำคัญของทะเลในภูมิภาคที่เป็นเส้นทางคมนาคมหลักและอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันภูมิภาคนี้ก็ประสบปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินกิจกรรมทางทะเลต่าง ๆ ทั้งการขนส่งและการแสวงประโยชน์จากทะเล ซึ่งถือว่าเป็นภัย คุกคามต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลของแต่ละประเทศ โดยภัยคุกคามเหล่านี้ไม่ เพียงแต่มีผลกระทบต่อประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อหลายประเทศในภูมิภาค อีกด้วยจึงถือว่าเป็นปัญหาภัยคุกคามร่วม (Common Concerns or Common Threats) ของภูมิภาค โดยสามารถสรุปปัญหาภัยคุกคามเหล่านี้ได้ ดังนี้

๑. ปัญหาความขัดแย้งเรื่องเขตแดนทางทะเลของประเทศในภูมิภาค เช่น ปัญหาความ ขัดแย้งระหว่างประเทศที่อ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ใต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งที่ผ่านมาได้เกิดการกระทบกระทั่งทางทหาร ขึ้นเป็นประจำ และล่าสุดเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๔ เรือตรวจการณ์ของจีนได้ตัดสายเคเบิลที่ใช้ ในการสำรวจของเวียดนาม ทั้งนี้ เวียดนามอ้างว่าได้ทำการสำรวจในน่านน้ำของตนเอง แต่จีนก็อ้าง ว่าเวียดนามได้ทำการสำรวจในน่านน้ำของจีน หลังจากนั้นในเดือนมิถุนายน ๒๕๕๔ ประชาชน ชาวเวียดนามได้ชุมนุมประท้วงจีน และเวียดนามยังได้ทำการฝึกยิงกระสุนจริงในทะเลจีนใต้อีกด้วย นับว่าเป็นการทำทลายของเวียดนามต่อมหาอำนาจอย่างจีน ซึ่งไม่เห็นกันบ่อยนักในรอบหลายๆ ปี และจนถึงขณะนี้ประชาชนเวียดนามจำนวนหนึ่งก็ได้ทำการประท้วงจีนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างประเทศมาเลเซีย – อินโดนีเซีย มาเลเซีย – สิงคโปร์ และ ในส่วนของไทยกับเพื่อนบ้านที่ยังเป็นปัญหาดังที่ทราบกันอยู่ คือ ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทาง ทะเลระหว่างไทย – กัมพูชา และไทย – พม่า ซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศและความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคในภาพรวม

^๗ Robert C Beckman, CSCAP Singapore Director, Centre for International Law (CIL), National University of Singapore บรรยายในการประชุม 1st Meeting of CSCAP Study Group on Safety and Security of Offshore Oil and Gas Installations ณ เมืองดานัง เวียดนาม เมื่อ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓

๒. การเสริมสร้างกำลังทางทหาร (Armed Racing) ของประเทศในภูมิภาค ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เป็นปัญหาภัยคุกคามต่อความมั่นคงอย่างหนึ่ง โดยจะเห็นว่าที่ผ่านมาและปัจจุบันประเทศต่าง ๆ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ และเวียดนาม ต่างเสริมกำลังทางทะเลด้วยการจัดหาเรือดำน้ำและอากาศยานเข้าประจำการอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าการเสริมสร้างกำลังทางเรือของประเทศดังกล่าวมีเหตุผลเพื่อปกป้องผลประโยชน์และอธิปไตยของตนเองก็ตาม นอกจากนี้การจัดทำยุทธศาสตร์ทหารของประเทศในภูมิภาค ก็มักจะกำหนดยุทธศาสตร์บนพื้นฐานที่ว่า ประเทศเพื่อนบ้านอาจเป็นศัตรู หรือที่เรียกว่า Threats Base ซึ่งการกระทำดังกล่าวทำให้แต่ละประเทศขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกันทำให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคได้

๓. การก่อการร้ายทางทะเล (Maritime Terrorism) เป็นภัยคุกคามที่ประเทศต่าง ๆ และ องค์กรระหว่างประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญ ซึ่งปัจจุบันกลุ่มก่อการร้ายที่มีบทบาทสูงคือ อัลกออิดะห์ (Al Qaeda) ที่ได้โจมตีเรือรบสหรัฐ USS Cole เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๔๓ บริเวณอ่าวเอเดน และโจมตีเรือสินค้าของฝรั่งเศสชื่อ Limburg บริเวณนอกฝั่งเยเมนในปี ๒๕๔๕ สำหรับในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้การก่อการร้ายทางทะเลก็ไม่อาจมองข้ามได้โดยเฉพาะในน่านน้ำของอินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ซึ่งมีกลุ่มก่อการร้ายที่สำคัญ ๓ กลุ่ม ประกอบด้วย

๓.๑ Abu Sayyaff Group (ASG)

๓.๒ Jemaah Islamiyah (JI) และ

๓.๓ Gerakan Aceh Merdeka (GAM)^๔ โดยกลุ่มที่มีบทบาทสูงในภูมิภาคนี้ได้แก่กลุ่ม Abu Sayyaff ที่ได้โจมตีเรือเฟอร์รี่ของฟิลิปปินส์ใกล้กรุงมะนิลาในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ มีผู้เสียชีวิตถึง ๑๑๖ คน^๕

ทั้งนี้ มีนักวิเคราะห์หลายคนเชื่อว่า รากฐานและการสนับสนุนด้านการเงินของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ เหล่านี้ อาจมาจากแหล่งเดียวกันในช่วงเวลาที่ผ่านมามีเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเลในภูมิภาคนี้ยังไม่ปรากฏเด่นชัดนัก แต่จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าภูมิภาคนี้มีเส้นทางคมนาคมหลัก คือ ช่องแคบมะละกา ที่เชื่อมต่อระหว่างมหาสมุทรอินเดีย ทะเลจีนใต้ และมหาสมุทรแปซิฟิก ดังนั้นหากมีเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเล เช่น การระเบิดเรือสินค้าจมในช่องทางเดินเรือสำคัญหรือ การนำเรือสินค้าขนาดใหญ่พุ่งชนท่าเรือในรูปแบบเดียวกันกับการใช้เครื่องบินพุ่งชนตึกในเหตุการณ์ ๙/๑๑ ก็จะเกิดความเสียหายอย่างมหาศาล นอกจากนี้แท่นขุดเจาะ

^๔ Rommel C. Banlaoi, "Maritime Terrorism in Southeast Asia", Naval War College Review, Vol. 58, No.4, Autumn 2005, p.63

^๕ John F. Bradford, "The growing prospects for Maritime Security Cooperation in Southeast Asia", Naval War College Review, Summer 2005, Vol. 58, No.3, p.71

น้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลที่มีอยู่เป็นจำนวนมากก็เป็นเป้าหมายล่อแหลมต่อการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ อีกด้วย ทั้งนี้เป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งเมื่อประเทศไทยถูกจัดอันดับเป็นประเทศที่มีความเสี่ยงจากการก่อการร้ายเป็นอันดับที่ ๑๒ ของโลก และถือว่าเป็นอันดับ ๑ ของอาเซียนส่วนฟิลิปปินส์ถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความเสี่ยงจากการก่อการร้ายเป็นอันดับ ๑๑ ของโลก และเป็นอันดับ ๒ ของอาเซียนรองจากไทย ซึ่งการจัดอันดับดังกล่าวเป็นการรายงานผลดัชนีความเสี่ยงจากการก่อการร้ายประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๔ (Terrorism Risk Index ๒๐๑๑) โดยบริษัท เมเปิลครอฟต์ (Maple croft's) ที่ปรึกษาด้านความเสี่ยงซึ่งมีสำนักงานอยู่ในอังกฤษ ได้รายงานเมื่อต้นสิงหาคม ๒๕๕๔

๔. โจรสลัด และการปล้น ใน ทะเล (Piracy and Armed Robbery at Sea) เป็นภัยคุกคามต่อการเดินเรือในภูมิภาคโดยพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์โจรสลัดบ่อยครั้ง ได้แก่ ช่องแคบมะละกาซึ่งมีเรือสินค้าแล่นผ่านเป็นจำนวนมากและน่านน้ำของอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตามสถิติการเกิดโจรสลัดในช่องแคบมะละกามีแนวโน้มลดลงหลังจากมีการร่วมลาดตระเวน (Coordinated Patrol) ของประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย แต่การเกิดโจรสลัดและการปล้นเรือไปเกิดขึ้นมากในน่านน้ำของอินโดนีเซีย นอกจากนี้โจรสลัดโซมาเลียที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันก็ถือว่าส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติในอาเซียนด้วย เนื่องจากเรือสินค้าของหลายประเทศในอาเซียนที่แล่นผ่านบริเวณอ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลียก็ถูกคุกคามจากโจรสลัดโซมาเลียเช่นเดียวกัน

๕. การกระทำผิดกฎหมายทางทะเล (Illegal Activities at Sea) เช่น การค้าของเถื่อน ยาเสพติด การค้าอาวุธ การทำประมงผิดกฎหมาย และการค้ามนุษย์ ล้วนเป็นปัญหาและภัยคุกคามต่อประเทศในภูมิภาคที่หลายประเทศให้ความสำคัญ ซึ่งปัญหาหลายอย่างเหล่านี้ปัจจุบันได้กลายเป็นปัญหาที่เป็นลักษณะอาชญากรรมข้ามชาติมากขึ้น และลักษณะของการกระทำผิดดังกล่าวมีการเชื่อมโยงกัน ทำให้การแก้ปัญหาของประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงลำพังกระทำไม่ได้ยาก

๖. ปัญหาภัยธรรมชาติและอุบัติเหตุทางทะเล (Natural Disaster and Accident at Sea) ที่แนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติจากพายุและคลื่นลมจะยังคงปรากฏต่อไป รวมถึงภัยพิบัติขนาดใหญ่จากกรณีภัยพิบัติที่เกิดจากคลื่นยักษ์สึนามิ เมื่อปลายปี ๒๕๔๗ และพายุไต้ฝุ่นนาเก็ซ ยังมีโอกาสที่จะเกิดขึ้นได้อีก เนื่องจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศโลกหรือสภาวะโลกร้อน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนบริเวณชายฝั่งทะเลและพื้นที่ใกล้เคียง ปัญหาอุบัติเหตุทางทะเลที่ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากกรณีเรือล่ม เรือจมและอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นภายในเรือ ทำให้เกิดคราบน้ำมันรั่วไหล เกิดคราบน้ำมันในทะเล ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศในบริเวณนั้น ทั้งนี้ปัญหาภัยอันเกิดจากธรรมชาติมีแนวโน้มจะเพิ่มสูงขึ้นทั้งจำนวนและความรุนแรง และจะส่งผลกระทบเป็นวงกว้างในภูมิภาค

ข้อพิพาทและกลไกการจัดการปัญหาเขตแดนทางทะเลในอาเซียน

ข้อพิพาทเขตแดนในอาเซียน นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๒ มีข้อพิพาทเขตแดนเกิดขึ้นในอาเซียนทั้งหมดมากกว่า ๓๐ คู่กรณี ในจำนวนนี้มีข้อพิพาทที่ระงับได้ ๑๔ คู่กรณี ข้อพิพาทที่ยังดำเนินการอยู่ ๑๕ คู่กรณี ข้อพิพาทที่เสมือนระงับ ๓ คู่กรณี ข้อพิพาทที่ไปสู่ศาลโลก ๓ กรณี สำหรับกลไกระงับข้อพิพาทในกรอบอาเซียนมีดังนี้

๑. กลไกระดับรัฐบาล ระดับกระทรวง และ ระดับปฏิบัติการ

๑.๑ ทวิภาคี Bilateral – Treaty / Agreement / MOU / Joint Development Area

๑.๒ คณะกรรมการร่วม Joint Border Commission

๒. กลไกระดับภูมิภาค

๒.๑ พหุภาคี ASEAN ASEAN Regional Forum (ASEAN Declaration on the South China Sea 1992)

๒.๒ กฎบัตรอาเซียน ASEAN Charter

๓. กลไกระดับนานาชาติ

๓.๑ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC)

๓.๒ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเล (International Tribunal for the Law of the Sea: ITLOS) Hamburg, Germany

๓.๓ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ หรือ ศาลโลก (International Court of Justice: ICJ) The Hague, the Netherlands

๓.๔ ศาลประจำอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ (Permanent Court of Arbitration: PCA) The Hague, the Netherlands

กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน

๑. ASEAN – Association of Southeast Asian Nations ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๑๐ ที่ประเทศไทยแรกเริ่มก่อตั้งมีสมาชิก ๕ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทยมีจุดประสงค์หลัก เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัจจุบันประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้ง ๑๐ ประเทศล้วนเป็นสมาชิก โดยได้เพิ่มบทบาทที่สำคัญในการประสานความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามและการกระทำผิดกฎหมายในทางทะเลในภูมิภาค เช่น สมาชิกอาเซียน ได้มีความเห็นร่วมกันที่จะต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะสตรีและเด็กโดยได้

ประกาศปฏิญญาอาเซียนเมื่อปี ๒๕๔๗ และได้จัดตั้งอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการก่อการร้ายเมื่อปี ๒๕๔๘ นอกจากนี้สมาชิกอาเซียนยังกำหนดเป้าหมายร่วมกันที่จะทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตปลอดจากยาเสพติดภายในปี ๒๕๕๘ อีกด้วย ในส่วนของกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล ได้มีเวทีการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนซึ่งโดยปกติจะจัดทุก ๒ ปี และหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ

๒. ARF – ASEAN Regional Forum เป็นอีกเวทีหนึ่งที่ส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล โดยประเทศสมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันที่จะใช้และสนับสนุนกำลังทรัพยากรของตัวเองเพื่อร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามและการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลทุกรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมทางทะเล การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์ เป็นต้น

๓. AMF – ASEAN Maritime Forum เป็นกิจกรรมความร่วมมือที่จะมีการจัดตั้งขึ้นมาใหม่ตามแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนหรือ APSC Blueprint ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล ปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำร่างเอกสาร โดยมีการประชุมครั้งล่าสุดเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ โดยประเทศไทยเป็นเจ้าภาพ

๔. ADMM – ASEAN Defence Ministers’ Meeting เป็นเวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน นอกจากนี้ยังมียังมีการอบความร่วมมือของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา (ADMM – Plus) อีก ๘ ประเทศ ได้แก่ ออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน อินเดีย ญี่ปุ่น นิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี รัสเซีย และสหรัฐฯ โดยเมื่อ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และประเทศคู่เจรจาได้เห็นชอบในการดำเนินการด้านความร่วมมือเพื่อความมั่นคง ๕ ด้าน คือ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HADR) ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) การแพทย์ทหาร (Military Medicine) การต่อต้านการก่อการร้าย (Counter Terrorism) และการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations)^๖

^๖ กระทรวงกลาโหม. สำนักนโยบายและแผน. กองอาเซียน, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่อง การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน เมื่อ ๒ – ๔ มีนาคม ๒๕๕๔, กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผน กระทรวงกลาโหม, ๒๕๕๔

สรุปปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จและความล้มเหลวในการจัดการข้อพิพาทเขตแดนทางทะเล มีดังนี้

๑. รัฐบาล ทหาร หรือพลเรือน
๒. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
๓. การเมืองภายใน หรือ ชาตินิยม หรือ ความเข้าใจของประชาชน
๔. พื้นที่ผลประโยชน์ เทคนิคการปักปัน และการเจรจา
๕. อื่นๆ เช่น พื้นที่ห่างไกล อันตราย สงคราม

ข้อเสนอแนวทางการร่วมมือ เพื่อความมั่นคงทางทะเล

จากปัญหาภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศในภูมิภาค และกลไกความร่วมมือทางทะเลทั้งระดับพหุภาคีและทวิภาคีที่มีอยู่ตามทีกล่าวข้างต้นที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้นประเทศในอาเซียนซึ่งตั้งเป้าจะเป็นประชาคมหนึ่งเดียวในปี ๒๕๕๘ ควรจะต้องร่วมมือกันแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ซึ่งเห็นว่าสามารถใช้กลไกความร่วมมือทั้งระดับพหุภาคี และทวิภาคีที่มีอยู่ตามทีกล่าวโดยเพิ่มความจริงจังในการนำกรอบความร่วมมือไปปฏิบัติให้มากขึ้น เพื่อแก้ปัญหามาในแต่ละเรื่อง ดังนี้

๑. การแก้ปัญหาเขตแดนทางทะเล แต่ละประเทศที่ยังมีปัญหาเรื่องเขตแดนทางทะเล ควรมุ่งแสวงหาแนวทางแก้ไขโดยใช้การเจรจาตกลงในกรอบทวิภาคี ลักษณะเดียวกับการเจรจาแบ่งเขตทางทะเล ระหว่างไทย – เวียดนาม หรือการทำเป็นพื้นที่พัฒนาร่วม (Joint Developing Areas: JDA) ระหว่างไทย – มาเลเซีย เป็นต้น สำหรับปัญหาการอ้างสิทธิ์เหนือหมู่เกาะสแปรตลีย์ นั้น เนื่องจากประเทศคู่กรณีไม่มีเฉพาะประเทศในอาเซียนเท่านั้นยังมีสาธารณรัฐประชาชนจีนและไต้หวันที่อ้างสิทธิ์ในพื้นที่ ประกอบกับมีบางประเทศในอาเซียนที่ไม่ใช่คู่ขัดแย้ง เช่น ไทย ลิงคโปร์ พม่า ลาว และกัมพูชา ดังนั้นการแก้ปัญหาของประเทศคู่ขัดแย้งควรที่จะทำในลักษณะทวิภาคี เช่นเดียวกันไม่ควรใช้เวทีความร่วมมือของอาเซียนในการเจรจาแก้ปัญหานี้

๒. การแก้ปัญหาที่เกิดจากการเสริมสร้างกำลังทางทหาร การเสริมสร้างกำลังทางทหารของแต่ละประเทศในภูมิภาคที่อาจทำให้ขาดความไว้วางใจกัน การแก้ปัญหานี้สามารถกระทำโดยส่งเสริมการสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจ ระหว่างประเทศ (Confidence Building Measures : CBM) และการสร้างความโปร่งใสทางทหาร (Transparency) โดยการแสดงความเปิดเผยโปร่งใสในนโยบายการทหาร แสดงเจตจำนงให้ชัดเจนในการพัฒนากำลังรบเพื่อป้องกันอธิปไตยและรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ และเปิดเผยข้อมูลในการจัดหายุทโธปกรณ์ รวมทั้ง

แลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้บังคับบัญชาและหน่วยเรือ (Staff Visit & Ship Visit) อย่างต่อเนื่อง เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางทหารให้แน่นแฟ้นมากขึ้น

๓. การแก้ปัญหาการก่อการร้ายทางทะเล ถึงแม้ว่าในภูมิภาคนี้จะมีสถิติการเกิดเหตุการณ์การก่อการร้ายทางทะเลไม่บ่อยนัก แต่หากเกิดขึ้นแล้วจะก่อความเสียหายอย่างมหาศาล การป้องกันและการต่อต้านการก่อการร้ายเป็นเรื่องที่กระทำได้ค่อนข้างยาก ดังนั้นในเบื้องต้นประเทศในภูมิภาครวมทั้งประเทศใกล้เคียงควรส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารทางทะเล (Enhance Maritime Domain Awareness) ด้วยการเพิ่มความร่วมมือในกลไกที่มีอยู่ เช่น ศูนย์ ReCAAP – ISC ที่สิงคโปร์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเรื่องการก่อการร้าย ด้วยนอกเหนือจากเรื่องของโจรสลัดและการปล้นเรือ และประเทศในภูมิภาคควรที่จะให้ความร่วมมือกับมาตรการเพื่อความมั่นคงทางทะเลระหว่างประเทศ เช่น ข้อบังคับว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยของเรือและท่าเรือพร้อมตั้งอำนาจความสะดวก (International Ship and Port Facility Security Code: ISPS Code) ระบบติดตามที่เรืออัตโนมัติ (Automatic Identification System: AIS) และระบบติดตามและพิสูจน์ทราบระยะไกล (Long Range Identification Tracking System: LRIT) เป็นต้น นอกจากนี้ประเทศในอาเซียนควรมีการฝึกอบรมการต่อต้านการก่อการร้ายต่อท่าเรือหรือแท่นหรือฐานขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเลระหว่างกันซึ่งจะเป็นการป้องกันและป้องปรามการก่อการร้ายต่อสิ่งล่อแหลมเหล่านี้

๔. การแก้ปัญหาโจรสลัดและการปล้นเรือในทะเล ในเบื้องต้นควรส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารโดยใช้ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่แล้ว เช่น ศูนย์ ReCAAP – ISC และศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือของแต่ละประเทศ ให้เกิดประโยชน์ร่วมกันให้มากที่สุด และจัดให้มีการลาดตระเวนร่วมกันในพื้นที่ที่เกิดโจรสลัด เช่นเดียวกับการร่วมลาดตระเวนในช่องแคบมะละกาที่ทำให้สถิติการเกิดโจรสลัดลดลง สำหรับปัญหาโจรสลัดโซมาเลีย นั้น ประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งมีเรือสินค้าที่แล่นผ่านอ่าวเอเดนย่อมได้รับผลกระทบจากปัญหานี้ด้วย จึงควรร่วมมือกันในการประกอบกำลังทางเรือของชาติในอาเซียน (เฉพาะประเทศที่พร้อม) ไปปฏิบัติการร่วมกันในพื้นที่อ่าวเอเดนเพื่อเป็นการแสดงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของประเทศในอาเซียน โดยอาจใช้รูปแบบเดียวกับประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (European Union: EU)

๕. การแก้ปัญหาการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลอื่นๆ เนื่องจากพื้นที่อาณาเขตทางทะเลของหลายประเทศในภูมิภาคเป็นพื้นที่ติดต่อกันและมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาลซึ่งเป็นการยากที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะดำเนินการแก้ปัญหาเพียงลำพังได้ จึงควรเพิ่มการลาดตระเวนร่วมกันและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยควบคุมการใช้กำลังของแต่ละประเทศได้ทันทีซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยมี Hotline ระหว่างศูนย์ปฏิบัติการกองทัพเรือของแต่ละประเทศ นอกจากนี้แล้ว

เพื่อให้การแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีการริเริ่มในการจัดตั้ง ศูนย์ความร่วมมือทางทหารเพื่อการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ ยาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การทำลายทรัพยากรทางทะเล และ การกระทำความผิดอื่นในทะเล

๖. การแก้ปัญหาภัยธรรมชาติและอุบัติเหตุในทะเล ปัญหาภัยธรรมชาตินับวันจะมีความรุนแรงและเกิดขึ้นบ่อยครั้ง โดยเฉพาะภัยทางทะเลซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนในหลายประเทศ ดังนั้นจึงควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานปฏิบัติการช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยทางทะเลของภูมิภาคเพื่อเป็นการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเล ปฏิบัติการบรรเทาภัยพิบัติจากธรรมชาติ อุบัติภัย และภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายขนาดใหญ่ นอกจากนี้ประเทศในกลุ่มอาเซียนควรที่จะสนับสนุนทรัพยากร เช่น เรือ อากาศยาน ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อเกิดภัยพิบัติดังกล่าวด้วย

ข้อเสนอในภาพรวม

จากปัญหาภัยคุกคามของภูมิภาคและข้อเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาในแต่ละภัยคุกคามนั้น เนื่องจากแต่ละประเทศมีแนวทางการใช้กำลังทหารหรือระเบียบปฏิบัติในการดำเนินการต่าง ๆ แตกต่างกัน ดังนั้นประเทศในอาเซียนควรร่วมกันจัดทำระเบียบปฏิบัติ (Standard Operating Procedure: SOP) ของความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามต่างๆ เพื่อให้ทุกชาติเข้าใจตรงกันเช่นเดียวกับที่ประเทศในกลุ่มนาโตดำเนินการอยู่ และจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการตาม SOP เพื่อเป็นการสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building) ในการปฏิบัติการต่างๆ ให้มีความใกล้เคียงกันด้วย นอกจากนี้ในเรื่องการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลระหว่างกันที่ปัจจุบันมีกลไก ReCAAP – ISC ที่สิงคโปร์อยู่แล้ว แต่ไม่น่าจะเพียงพอในด้านข้อมูลข่าวสารเนื่องจากศูนย์กลางกล่าวมุ่งเน้นเฉพาะข่าวสารด้านโจรสลัดและการปล้นเรือเท่านั้นยังไม่รวมปัญหาภัยคุกคามอื่น เช่น การก่อการร้ายทางทะเลและการทำผิดกฎหมายอื่น ๆ ทางทะเล ประกอบด้วย ๒ ประเทศในอาเซียนคือ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ไม่ได้เข้าร่วมกลไก ReCAAP ดังนั้นจึงควรเพิ่มการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเลให้มากขึ้น โดยเพิ่มประเด็นข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุมภัยคุกคามทางทะเลทุกด้านที่กล่าวมาแล้ว โดยอาจใช้กลไกที่จัดตั้งขึ้นตามกรอบประชาคมอาเซียนคือ AMF เป็นกลไกเริ่มต้นในการแสวงหาความร่วมมือ และใช้ช่องทางศูนย์ปฏิบัติการของกองทัพเรือแต่ละประเทศในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งในอนาคตอาจพัฒนาไปเป็นศูนย์ข้อมูลข่าวสารทางทะเลของ ประเทศอาเซียน (ASEAN Maritime Information Sharing Center) ต่อไป สำหรับปัญหาความขัดแย้ง หรือความร่วมมือในด้านความมั่นคงในเรื่องอื่น ๆ นั้น ควรมีขั้นตอนการศึกษาวิเคราะห์ และดำเนินการในลักษณะเดียวกันกับปัญหาเขตแดนทางทะเล โดยควรเน้นการศึกษา

วิเคราะห์ต่อปัญหาและความร่วมมืออย่างจริงจัง ความไวเนื้อเชื้อใจ ความโปร่งใส ในการดำเนินการผ่านกลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงของอาเซียนที่ได้จัดตั้งขึ้นแล้ว โดยเฉพาะในกรอบของ ADMM, ADMM – Plus และ ARF ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยสร้างความสงบสุข เสถียรภาพและความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดขึ้นกับภูมิภาคอาเซียนในอนาคตต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การเข้าร่วมเป็นประชาคมอาเซียนได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ทั้งในระดับรัฐและประชาชนได้แก่ กระตุ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจจากการค้าการลงทุน โดยเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสทางการแข่งขันในเวทีการค้าโลก อีกทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวในภูมิภาค ส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในระดับประเทศและท้องถิ่น มีความร่วมมือในการใช้ประโยชน์จากแหล่งพลังงาน และทรัพยากรระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น เกิดการใช้และกระจายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดระดับช่องว่างทางเศรษฐกิจ และการอพยพของแรงงานข้ามชาติจากประเทศสมาชิกอาเซียน โดยเฉพาะการใช้บริการที่อาศัยการเคลื่อนย้ายของผู้บริโภค เช่น การท่องเที่ยว บริการทางการแพทย์ การศึกษา ซึ่งสามารถสร้างรายได้มหาศาล ในด้านตลาดแรงงาน จะช่วยลดปัญหาขาดแคลนนักวิชาชีพ เช่น แพทย์ นักวิทยาศาสตร์ และนักวิชาชีพชั้นสูงอื่น ๆ เป็นต้น โดยมี

ผลกระทบเชิงบวก ดังนี้

๑. ทำให้เกิดความร่วมมือระดับภูมิภาคในประเด็นต่างๆ เช่น การใช้แหล่งพลังงาน และทรัพยากรร่วมกัน การส่งเสริมคุ้มครองของสิทธิสตรี เด็ก ผู้พิการ การแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การช่วยเหลือกันในยามที่ประเทศสมาชิกเกิดภัยพิบัติ การกระชับสัมพันธ์และติดต่อกันของประชาชนผ่านการท่องเที่ยว

๒. ข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ทำให้ไทยมีโอกาสเป็นศูนย์กลาง (hub) ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การรักษาทางการแพทย์ สปา เป็นต้น

๓. เปิดโอกาสให้สถานศึกษาของรัฐและเอกชนในทุกกระดับสามารถจัดการเรียนการสอน หรือมีเครือข่ายเชื่อมโยงในภูมิภาคอาเซียนได้

๔. ความต้องการแรงงานที่มีทักษะฝีมือตามข้อตกลง ถือเป็นโอกาสให้สามารถผลิตผู้จบการศึกษาด้านวิชาชีพที่กำหนดตามกรอบความร่วมมือเศรษฐกิจประชาคมอาเซียน

๕. มีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพมีศักยภาพในการแข่งขันทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

๖. ชุมชนและภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งและขับเคลื่อนการเป็นประชาคมอาเซียน ควบคู่กันไปกับการทำงานของรัฐ

๗. เป็นการขยายโอกาสให้ภาครัฐและภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการสร้างประชาคมอาเซียนและร่วมรับผิดชอบต่อสังคม

๘. ประชาชนอาเซียนจะได้รับรู้ข่าวสารและเรียนรู้เกี่ยวกับประเทศสมาชิกอื่นๆ ได้สะดวกรวดเร็วขึ้นผ่านช่องทางการสื่อสารต่างๆ โดยเฉพาะ ASEAN Channel กระชับความเข้าใจที่ดีต่อกันได้มากขึ้น

ผลกระทบเชิงลบ มีดังนี้

๑. ด้านความมั่นคง : การที่ไทยมีความได้เปรียบด้านเศรษฐกิจและที่ตั้งทางภูมิศาสตร์จะดึงดูดให้คนจากประเทศเพื่อนบ้านและชาวต่างชาติอื่นๆ เข้ามาแสวงประโยชน์จากการเดินทางอย่างเสรีอาจนำมาซึ่งปัญหาด้านความมั่นคง โดยเฉพาะอาชญากรรมข้ามชาติ การก่อการร้าย ผลกระทบด้านสาธารณสุข ปัญหาการค้ามนุษย์ และการขยายตัวของอุตสาหกรรมทางเพศ นอกจากนี้อาเซียนยังขาดแคลนเทคโนโลยี ตลอดจนความพร้อมของบุคลากรในการป้องกันอาชญากรรมข้ามชาติและการเข้าเมืองผิดกฎหมายซึ่งจะเพิ่มมากขึ้น หลังจากการเป็นประชาคมอาเซียนสมบูรณ์ขึ้นในอนาคตต่อไป

๒. ด้านเศรษฐกิจและสังคม : การหลั่งไหลของแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านจะส่งผลกระทบระยะยาวทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ ในด้านตลาดแรงงาน การเปิดเสรีแรงงานนักวิชาชีพและบริการระดับสูง จะยังไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนามากนัก เนื่องจากมีความขาดแคลนอยู่แล้ว และต้องยอมรับว่า การเปิดเสรีของประชาชนจะเป็นประโยชน์มากที่สุด หากจำนวนประเทศสมาชิกมีน้อยและมีระดับการพัฒนาที่ใกล้เคียงกัน ขณะเดียวกันแรงงานไทยที่น่าจะประสบปัญหาในการปรับตัวต่อความเชื่อมโยงดังกล่าวมากที่สุดคือ

๒.๑ แรงงานระดับล่างที่มีการศึกษาน้อย และแรงงานวัยกลางคนขึ้นไป (มากกว่า ๔๐ ปี) ต้องแบกรับภาระด้านภาษีที่สูงขึ้น และสูญเสียงานจากการย้ายฐานการผลิต

๒.๒ แรงงานไร้ฝีมือ อาเซียนยังไม่มีข้อตกลงในการเปิดเสรีแรงงานไร้ฝีมือ แต่ประชาคมอาเซียน จะเอื้ออำนวยให้เกิดการข้ามพรมแดนได้อย่างเสรี ซึ่งจะประสบปัญหาการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายเพิ่มมากขึ้น จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ ทำให้ความต้องการแรงงานต่างด้าวราคาถูกเพิ่มมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อปัญหาต่างๆ ที่มีอยู่ให้รุนแรงขึ้น นอกจากนี้แรงงานต่างด้าวที่มีอยู่เดิมในประเทศก็จะไม่ยอมเข้าสู่ระบบ เนื่องจากปัญหาค่าใช้จ่าย และ

ผู้ประกอบการต้องการลดต้นทุน ขณะที่ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและการเลือกปฏิบัติ ด้านมนุษยธรรมต่อแรงงานต่างด้าว จะถูกเฝ้าติดตามและตรวจสอบมากขึ้นด้วย

๓. ด้านโครงสร้าง กฎหมาย กฎระเบียบ และการควบคุม : การเตรียมความพร้อม เพื่อรองรับการข้ามพรมแดนของประชาชนอาเซียน ประเทศสมาชิกใหม่ จำเป็นต้องปรับ โครงสร้าง ต่างๆ รวมถึงกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐานการควบคุมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับเงื่อนไข ในการเข้าเป็นสมาชิก โดยเฉพาะมาตรการควบคุมการผ่านแดนด้วย

ผลกระทบของกระทรวงกลาโหมต่อการเป็นประชาคมอาเซียน

ผลกระทบเชิงบวก

๑. ความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในด้านการรักษาสันติภาพ ความสงบสุข ความมีเสถียรภาพ และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาค มีความใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวมากขึ้น เพราะ มีลักษณะของความเป็น “กลุ่มภูมิภาค” เกิดขึ้น

๒. มีกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ ในการรักษาความมั่นคง และ ช่วยเหลือประชาชนเพิ่มขึ้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓. การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความมั่นคงรวดเร็วมากขึ้น เพราะการเป็น กลุ่มภูมิภาค จะมีการจัดตั้งศูนย์กลางในด้านต่างๆ (Hub) เช่น Hub ทางการแพทย์ หรือ ทางความ มั่นคงทางทะเล เป็นต้น

๔. มีความร่วมมือเพื่อป้องกันและรักษาความปลอดภัยในการใช้ประโยชน์จากแหล่ง พลังงาน และทรัพยากรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะบริเวณแนวชายแดนที่ติดต่อกันระหว่างประเทศ มีเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบเชิงลบ

๑. การกระทำความผิดทางกฎหมายมีช่องทางที่ง่ายขึ้นจากการเปิดเสรีทางการ เคลื่อนไหว (free of movement) และซับซ้อนขึ้น เพราะมีมิติระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องและ เกื้อหนุนแก่อาชญากรรมต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องของแรงงานต่างด้าว และสินค้าผิดกฎหมายต่างๆ

๒. การละเมิดสิทธิมนุษยชนง่ายขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๓. ต้องมีการปรับกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบและมาตรฐาน ของหน่วยทหารในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อความสะดวกรวดเร็ว ในการปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคต

๔. มีค่าใช้จ่าย งบประมาณ ในภารกิจความร่วมมือกันในเรื่องความมั่นคงเพิ่มขึ้น เช่น การไปร่วมประชุม และการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ เป็นต้น

๕. เส้นทางคมนาคมในการเข้าสู่ประเทศไทยมีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น ย่อมเป็นผลให้การเคลื่อนกำลังขนาดใหญ่ ในการเข้าสู่ประเทศไทย กรณีมีสงครามตามแบบในอนาคต สามารถกระทำได้ สะดวกและรวดเร็วขึ้น

๖. ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น ปัญหาทะเลจีนใต้ และปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนต่างๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ผลกระทบ จะส่งผลกระทบต่อด้านบวกหรือด้านลบมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละประเทศและความร่วมมือของอาเซียน โดยรวม สำหรับไทยควรพยายามให้ประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างหน่วยงานเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการต่างประเทศของแต่ละประเทศสมาชิกในการบริหารจัดการปัญหาอย่างรอบด้าน รวมถึงการบูรณาการระบบฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์ระหว่างกัน อีกทั้งควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการและประชาชนทั่วไป ได้เข้ามามีส่วนรู้และรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาระดับประเทศและระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น

๑. ระดับกระทรวง

ในส่วนของกระทรวงกลาโหมนั้น ต้องมีการดำเนินการทั้งในระดับนโยบายและหน่วยปฏิบัติ โดยในระดับนโยบายนั้น ต้องมีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลัง วางกำลัง และใช้กำลัง เพื่อป้องกันประเทศ ให้สามารถรองรับสถานการณ์ สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในเรื่องผลประโยชน์ และภัยคุกคามของชาติที่จะเกิดขึ้น จากการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะเป็นผลให้แนวชายแดนที่มีลักษณะ Soft Border กล่าวคือการผ่านแดนมีลักษณะเสรีและสะดวกมากขึ้น และมีความร่วมมือกับมิตรประเทศเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ก็จะมีความยากลำบากในการตรวจสอบในด้านความมั่นคง และการรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้นด้วย และนอกจากการปรับนโยบายและยุทธศาสตร์แล้ว ควรมีการกำหนดแนวทางการพัฒนากำลังพล แผนงานงบประมาณ และการบริหารจัดการให้เหมาะสม และชัดเจน ปัจจุบันความร่วมมือกับประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีประกาศจัดตั้งศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา เพื่อบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในทุกภาคส่วนให้เป็นเอกภาพ และมีความ

สอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นในส่วนของกระทรวงกลาโหม จึงควรมีการปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้งในระดับกระทรวง กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพให้เหมาะสม และสอดคล้องที่จะรองรับปริมาณงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สำหรับหน่วยปฏิบัติ หรือหน่วยในพื้นที่นั้น ก็ต้องเตรียมความพร้อมของหน่วยทั้งด้านกำลังพล การจัดหน่วย และยุทธวิธี ให้พร้อมที่จะรองรับต่อนโยบายและยุทธศาสตร์ และภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน

๑. ด้านกำลังพล

ในการเตรียมกำลังพล หรือบุคลากรนั้น อาจแบ่งออกเป็น ๓ ด้านหลักๆ ดังนี้

๑.๑ ด้านความรู้ (Knowledge) เป็นคุณลักษณะของประชาชนที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศอาเซียน แบ่งเป็น

๑.๑.๑ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

มีความรู้ในเรื่องของความหมาย ลักษณะและโครงสร้างของประเทศอาเซียน ที่มาและหลักการพื้นฐาน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน รวมถึง ฐัจกกฎบัตรอาเซียน สัญลักษณ์ คำขวัญ อีกทั้ง การดำเนินการและพัฒนาการ การเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๑.๑.๒ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศสมาชิก

มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศสมาชิก สถานภาพปัจจุบัน ปัญหาสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมือง สักยภาพของพลเมืองและประเทศที่เป็นประเทศสมาชิก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับภูมิหลัง ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีผลต่อวิถีชีวิตของประเทศสมาชิก

๑.๑.๓ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีอาเซียน

เข้าใจวิถีการดำรงชีวิตร่วมกันในประชาคม อาชีพ เศรษฐกิจ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของประชาคมอาเซียน ความร่วมมือของประชาคมอาเซียนและพลเมือง สร้างสังคมเอื้ออาทร ให้เกิดความตระหนัก เคารพเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน เห็นคุณค่าและยอมรับความแตกต่าง ความยุติธรรมและความเสมอภาคระหว่างกัน เข้าใจในการมุ่งสันติภาพสันติสุขและความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันของประเทศอาเซียน รวมถึง การพัฒนาคนให้มีศักยภาพการ แสดงออกและการสื่อสารด้วยภาษาสากล เข้าใจในภาษาของประเทศสมาชิกเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

๑.๒ ด้านทักษะกระบวนการ (Process) เป็นศักยภาพด้านความสามารถเพื่อที่จะเข้าถึงและแสดงออกให้สอดคล้องกับวิถีอาเซียน ประกอบด้วย

๑.๒.๑ ทักษะพื้นฐาน

ทักษะทางภาษา สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย ๒ ภาษา ทั้งภาษาอังกฤษและภาษาประเทศสมาชิกอีกอย่างน้อย ๑ ภาษา ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี รวมถึงมีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น

๑.๒.๒ ทักษะความเป็นพลเมือง/ความรับผิดชอบทางสังคม

ทักษะการเคารพและยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีภาวะผู้นำ เล็งเห็นปัญหาของสังคม และพร้อมลงมือปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

๑.๒.๓ ทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตน

กำลังพลจะต้องเห็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันก่อน จึงจะเกิดความคิดที่ต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและสนใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งส่งผลให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ห้อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดอย่างถูกต้อง และมีความสามารถในการจัดการหรือควบคุมตนเอง

๑.๓ ด้านเจตคติ (Attitude) เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เน้นให้กำลังพลเห็นความตระหนัก ซึ่งแสดงถึงจริยธรรม คุณธรรมและค่านิยมที่เชื่อมโยงและส่งให้บรรลุจุดประสงค์ในวิถีอาเซียน ประกอบด้วย

๑.๓.๑ มีความภูมิใจในความเป็นไทย ในความเป็นอาเซียน

๑.๓.๒ ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

๑.๓.๓ มีความตระหนักในความเป็นอาเซียน

๑.๓.๔ มีวิถีชีวิตประชาธิปไตย ยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล สันติวิธีหรือสันติธรรม

๑.๓.๕ ยอมรับความแตกต่างในการนับถือศาสนา

๑.๓.๖ ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒. ด้านการจัดหน่วยและยุทธวิธี

ควรมุ่งให้หน่วยมีขีดความสามารถ ยุท โขปกรณ์ และมียุทธวิธี หรือแนวทางการปฏิบัติของหน่วยที่เหมาะสม และสอดคล้องกับภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยควรเน้นในเรื่องของขีดความสามารถ และความรวดเร็วในการสนับสนุนภารกิจ เพื่ออำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยให้กับการผ่านแดนของบุคคลและสินค้าตามแนวชายแดนและตามเส้นทางคมนาคม

หลักที่มีปริมาณบุคคลและสินค้าผ่านเข้า – ออก เป็นจำนวนมาก ให้ปลอดภัยจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้น รวมถึงการป้องกันและรักษาความปลอดภัยแหล่งพลังงานและทรัพยากรต่างๆ และการปฏิบัติงานร่วมกับกองกำลังต่างชาติ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกอาเซียนในภารกิจด้านความมั่นคงร่วมต่างๆ

๒. ระดับประเทศ

สำหรับภาพรวมของประเทศไทยนั้น การเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางความเชื่อมโยงของอาเซียน (Thailand Hub of Connectivity) สรุปได้ว่าไทยจะได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนมาสู่ไทยแบบรอบด้าน ควบคู่ไปกับการปรับนโยบายยุทธศาสตร์การป้องกันประเทศให้เหมาะสม จะทำให้ไทยสามารถขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาในทุกมิติ นอกจากนี้การเร่งแก้ไขปัญหาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ การฟื้นฟูภาพลักษณ์และสร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นจากมิตรประเทศอย่างต่อเนื่อง และควรมีการดำเนินการในลักษณะที่ช่วยเสริมภาพพจน์ให้ไทยมีบทบาทนำในอาเซียน ทั้งนี้เพื่อให้มีศักยภาพในการเป็นผู้วางดุลอำนาจในภูมิภาคในอนาคตได้อีกด้วย

๓. ระดับภูมิภาค

ในภาพรวมของภูมิภาคอาเซียน การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียนอาจดูเหมือนเป็นเพียงแต่การกระตุ้นให้ปัญหาต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขให้มีความชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี ที่จะช่วยกันในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงควรมีการศึกษาความเป็นมา และแนวทางร่วมมือดำเนินการหรือแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศต่างๆเหล่านี้อย่างจริงจัง ซึ่งหากได้มีการเตรียมการแต่เริ่มต้นอย่างรอบด้าน โดยมีแผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการและงบประมาณที่ชัดเจน มีการประสานงาน รวมทั้งร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของไทย และของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกลุ่มภูมิภาคอาเซียนในอนาคตต่อไป

แนวโน้มความสัมพันธ์ของประเทศไทยกับประชาคมอาเซียนในอนาคต

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคการเปลี่ยนผ่านของโลกาภิวัตน์ท่ามกลางบริบทแวดล้อม และวิกฤติการณ์ที่หลากหลายมิติ ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ ให้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อความเป็นไปทางสังคมการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจากที่เคยให้ความสำคัญในเรื่องการแสวงหาอำนาจทางการเมือง กลายเป็นให้ความสำคัญในเรื่องของความร่วมมือทางด้านความมั่นคง อาศัยปัจจัยความผูกพันทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์

ชาติพันธุ์ ศาสนา และผลประโยชน์ของชาติร่วมเป็นพื้นฐานในการรวมตัวและสานสัมพันธ์แบบพหุภาคีนิยม (Multilateralism) เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันของนานาประเทศในเชิงการแข่งขันและความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ (Constructive Engagement) ซึ่งปัจจุบัน “Social & Cultural Globalization” ทำให้เกิดกระบวนการรวมตัวกันทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการแพร่กระจายของค่านิยม บรรทัดฐาน และวัฒนธรรม หากเป็นไปในทางบวกจะทำให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวกัน แต่หากเป็นไปในทางลบอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างอารยธรรม (Conflict Cultural) ได้ และจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ทำให้สามารถทำลายกำแพงแห่งสังคม วัฒนธรรม และแทรกซึมไปในค่านิยมบรรทัดฐาน และการดำรงชีวิตของสังคมดังเหตุการณ์ต่อไปนี้

๑. ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์
๒. มรสุมการขัดแย้งทางความคิดของไทย
๓. วิกฤตทางการศึกษา
๔. ความมั่นคงของมนุษย์
๕. วิกฤติภาคใต้ของไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา, อาเซียน. สารานุกรมอาเซียน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๕.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กระทรวงกลาโหม. สำนักนโยบายและแผน. กองอาเซียน. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเรื่อง “การเตรียมความพร้อมของกองทัพไทย เพื่อสนับสนุนความร่วมมือด้านความมั่นคงในกลุ่มประเทศอาเซียน”. เมื่อ ๒ – ๔ มีนาคม ๒๕๕๔.

กระทรวงกลาโหม. สำนักนโยบายและแผน. กองอาเซียน. “แนวทางปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการรองรับการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘”. ๒๕๕๗.

ชลทิศ นาวานุเคราะห์, นาวาเอก. “กองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล” เอกสารประจำภาค, วิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๒.

ผศ.ดร.กิตติ ประเสริฐสุข. “วิเคราะห์อาเซียน ... ผ่านทฤษฎี ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ”. คณะรัฐศาสตร์ ม.ธรรมศาสตร์, ๒๕๔๘.

อัญชลีพร ชัยชาญกุล. ร.อ.หญิง. “กองทัพไทยกับการเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๕๘”.

วารสารหลักเมือง ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒๖๗, ปีที่ ๒๒ ฉบับที่ ๒ เดือน มิถุนายน ๒๕๕๖.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

Acharya, A. Constructing a security community in Southeast Asia. London : Routledge. 2001.

Amitav Acharya. Constructing a Security Community. New York : Routledge. 2001.

Alastair Iain Johnston. Socialization in International Relations : The ASEAN Way and International Relations Theory. 2003.

ASEAN. (1999). ASEAN Declaration on transnational crime Manila. 20 December 1997.

Retrieved March 21, 2012.

ASEAN. (1999). Joint Communique of the Second ASEAN Ministerial Meeting on

Transnational Crime (AMMTC) Yangon. 23 June 1999. Retrieved March 21, 2012.

- ASEAN. (2001). Joint Communique of the Third ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC) Singapore. 11 October 2001. Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2002). Joint Communique Special Ministerial Meeting on Terrorism 20 – 21 May 2002. Kuala Lumpur. Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2004). Joint Communique of the Fourth ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC) Bangkok. 8 January 2004. Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2005). Joint Communique of the Fifth ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC) Ha Noi. 29 November 2005. Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2006). Declaration of ASEAN Concord II (Bail Concord II). Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2007). Joint Communique of the Sixth ASEAN Ministerial Meeting on Transnational Crime (AMMTC) Bandar Seri Begawan. 6 November 2007. Retrieved March 21, 2012.
- ASEAN. (2009). ASEAN Political-Security Community Blueprint. Retrieved March 12, 2012.
- Cini, M. (2010). Intergovernmentalism. In M. Cini & Borragan N.P.S (Eds). European Union politics. New York : Oxford University Press.
- Contemporary Southeast Asia : a journal of international and strategic affairs. 28 : 1 April 2006.
- Contemporary Southeast Asia : a journal of international and strategic affairs. 30 : 2 August 2008.
- Donald Weatherbee. International Relations in Southeast Asia. Lanham. Lanham MD : Rowman & Littlefield. 2005.
- Donald Weatherbee, D.E. (2009). International relations in Southeast Asia : the struggle for autonomy. Maryland : Rowman & Littlefield Publishers Inc.
- Goh, E. Great powers and hierarchical order in Southeast Asia analyzing regional security strategies. International security. 2007.
- Hadi Soesasto and Anthony Berkin (eds.). The Role of Security and Economic Cooperation Structures in the Asia Pacific Region. Jakarta : Center for Strategic and International Studies. 1996.
- Hadi Soesasto (ed.). ASEAN in a Changed Regional and International Political Economy. Jakarta : Center for Strategic and International Studies. 1995.
- John Ikenberry and Michael Mastanduno (eds.). International Relations Theory and the Asia Pacific. New York : Columbia University Press. 2003.

- John F. Bradford. The growing prospects for Maritime Security Cooperation in Southeast Asia.
Naval War College Review. Summer 2005. Vol. 58. No.3.
- Jorn Dosch. Southeast Asia and the Pacific : ASEAN in Michael Connors, Remy Davison, and
Jorn Dosch (eds.). The New Global Politics of the Asia-Pacific. London : Routledge
Curzon. 2004.
- J. Ruland. ASEAN and the Asian Crisis : theoretical implications and practical consequences for
Southeast Asian regionalism. Pacific Review 13. 2000.
- Katsumata, H., Jones, D.M., & Smith, M. L. R. (2008). Correspondence ASEAN. Regional
integration and state sovereignty. International security, 33 : 2. Fall 2008.
- Michael Leifer. ASEAN and the Security of Southeast Asia. London : Routledge. 1989.
- N. Genesan. Rethinking ASEAN as a Security Community in Southeast Asia. Asian Affairs :
An American Review. 21:4. Winter 1995.
- Ralf Emmers. Cooperative Security and the Balance of Power in ASEAN and the ARF. London :
Routledge Curzon. 2003.
- Robert C Beckman. CSCAP Singapore Director. Centre for International Law (CIL). National
University of Singapore บรรยายในการประชุม 1st Meeting of CSCAP Study Group
on Safety and Security of Offshore Oil and Gas Installations ณ เมืองดานัง
เวียดนาม, เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๕๓.
- Rommel C. Banlaoi. Maritime Terrorism in Southeast Asia. Naval War College Review. Vol 58.
No.4. Autumn 2005.
- Sheldon S. (2008). ASEAN and multilateralism : the long, bumpy road to community1. 2008.
- Takashi Terada. Constructing and 'East Asian' concept and growing regional identity : from
EAEC to ASEAN+3. Pacific Review. 16 : 2. 2003.
- United Nations Convention against Transnational Organized Crime. Retrieved August 01 2010.
- Yoshimatsu, H. Collective action problems and regional integration in ASEAN. 2006.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลตรี ปิยะ คุรุชเวโซ
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๐๒
การศึกษา	๑. โรงเรียนเตรียมทหาร (นักเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๘) พ.ศ.๒๕๒๐ ๒. โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า (นักเรียนนายร้อย จปร. รุ่นที่ ๒๕) พ.ศ.๒๕๒๕ ๓. หลักสูตรหลักประจำ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ชุดที่ ๖๕ พ.ศ.๒๕๓๓ ๔. หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธวิธี โรงเรียนและศูนย์การข่าว กองทัพบกสหรัฐอเมริกา พ.ศ.๒๕๒๘ ๕. หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าทหารราบ กองทัพบก ออสเตรเลีย พ.ศ. ๒๕๓๑ ๖. การฝึกศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ครู โรงเรียนทหารราบ กองทัพบก สหรัฐอเมริกา พ.ศ.๒๕๓๑ ๗. หลักสูตรฝ่ายอำนวยการและยุทธวิธี โรงเรียนยุทธวิธี กองทัพบกนิวซีแลนด์ พ.ศ.๒๕๓๒ ๘. หลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ศูนย์การฝึกร่วมด้านการข่าวกรองทางทหาร หน่วยข่าวกรองป้องกันประเทศ (DIA) ประเทศสหรัฐอเมริกา พ.ศ.๒๕๔๐
ประวัติการทำงานโดยย่อ	๑. ผู้บังคับหมวด กองร้อยฝึก กองพันที่ ๑ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ ๒. นายทหารยุทธการ กองพันที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๑ มหาดเล็กรักษาพระองค์ฯ ๓. ผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารบก รักษาราชการผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารไทย ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ เวียงจันทน์ ๔. ผู้อำนวยการกองการศึกษา กรมข่าวทหารบก ๕. ผู้อำนวยการกองการต่างประเทศ กรมข่าวทหารบก ๖. ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักนโยบายและแผนกลาโหม
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมือง

เรื่อง ผลกระทบต่อกระทรวงกลาโหมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัย พลตรี ปิยะ คุรุชเวโช หลักรัฐ วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหม

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN) ได้รับการจัดตั้งขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร ราชอาณาจักรไทย เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ ด้วยการประกาศใช้ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) ซึ่งปัจจุบันมีประเทศสมาชิกจำนวน ๑๐ ประเทศ ได้แก่ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มาเลเซีย สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ราชอาณาจักรไทย และสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ประเทศสมาชิกอาเซียน ได้มีฉันทามติร่วมกันที่จะก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) และมุ่งหวังให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นภูมิภาคที่มีสันติสุข สันติภาพ และความเป็นกลาง รวมทั้งสามารถแก้ไขข้อพิพาทร่วมกัน ลดความขัดแย้งโดยสันติวิธี และเปิดเสรีทางการค้า โดยอาศัยความร่วมมือทั้งในระดับทวิภาคี อาทิ การแลกเปลี่ยนการเยือน การแลกเปลี่ยนการฝึกศึกษา หรือการเจรจาหรือ และระดับพหุภาคี โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น ๓ เสาหลัก ได้แก่ ๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และ ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) โดยผู้นำชาติในอาเซียนได้มีการลงนามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) ร่วมกันในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และกฎบัตรอาเซียนได้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนที่จะวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กร โดยมีเป้าหมาย ๓ ประการ คือ

๑. การมีกฎกติกาในการทำงาน
๒. การมีประสิทธิภาพ และ
๓. การมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง

แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้นมุ่งเน้นในเรื่อง

๑. การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง
๒. การอยู่ร่วมกันโดยสันติ
๓. การแก้ไขปัญหาขัดแย้งโดยสันติวิธี
๔. การสร้างกฎเกณฑ์และค่านิยมร่วมกัน
๕. ความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้าน และ
๖. การมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก

สำหรับการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานด้านความมั่นคง รัฐบาลได้มีนโยบายในการเร่งรัดการเป็นประชาคมอาเซียน โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติอยู่ระหว่างการจัดทำยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดตั้ง APSC ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๘ ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้เป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในสาขาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเสริมสร้างความมั่นคงในยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy)

การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบต่อกระทรวงกลาโหม เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดการรวมกลุ่มของประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
๒. เพื่อศึกษาถึงโอกาสของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘
๓. เพื่อศึกษาถึงความท้าทายของกระทรวงกลาโหมในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน เมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านพื้นที่
การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเฉพาะในสำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหมเท่านั้น

๒. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทของกระทรวงกลาโหมในการใช้เวทีการประชุมเป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อลดผลกระทบด้านความมั่นคงเมื่อมีการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การเก็บข้อมูลหลายวิธีร่วมกัน ได้แก่

๑. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. การสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกเฉพาะบุคคล (In – depth interview)
๓. ประสพการณ์ตรงที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการประชุมในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนหลายครั้ง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์กลางความเชื่อมโยงของอาเซียน (Thailand Hub of Connectivity) จึงจะได้รับผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำเป็นต้องเตรียมการรองรับผลกระทบด้านความมั่นคงที่จะเกิดขึ้น ทั้งในรูปแบบที่จะกระทบต่อประเทศไทยโดยตรงและรูปแบบที่จะกระทบต่ออาเซียนในภาพรวม รวมทั้งผลกระทบต่อภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นไม่จำกัดอยู่เฉพาะแต่ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การก่อการร้าย ยาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ ด้านเศรษฐกิจ แต่ยังรวมถึงภัยคุกคามแบบดั้งเดิม เช่น การขัดแย้งของเส้นเขตแดนทั้งทางบกและทางทะเล ซึ่งรวมถึงระหว่างประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และความขัดแย้งที่ประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ ที่มีกับประเทศเพื่อนบ้านด้วย เช่น ปัญหาทะเลจีนใต้

ผลกระทบเชิงบวก

๑. ความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยเฉพาะในด้านการรักษาสันติภาพ ความสงบสุข ความมีเสถียรภาพ และการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ในภูมิภาค มีความใกล้ชิด และมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากขึ้น เพราะมีลักษณะของความเป็น “กลุ่มภูมิภาค” เกิดขึ้น

๒. มีกำลังพล ยุทโธปกรณ์ และทรัพยากรต่างๆ ในการรักษาความมั่นคงและช่วยเหลือประชาชนเพิ่มขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๓. การเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความมั่นคงรวดเร็วมากขึ้น เพราะการเป็นกลุ่มภูมิภาค จะมีการจัดตั้งศูนย์กลางในด้านต่างๆ (Hub) เช่น Hub ทางการแพทย์ หรือ ทางความมั่นคงทางทะเล เป็นต้น

๔. ความร่วมมือกันในการใช้ประโยชน์จากแหล่งพลังงานและทรัพยากรระหว่างประเทศ โดยเฉพาะบริเวณชายแดนที่ติดต่อกันจะมีเพิ่มมากขึ้น

ผลกระทบเชิงลบ

๑. การกระทำความผิดทางกฎหมายมีช่องทางที่ง่ายขึ้นจากการเปิดเสรีทางการเคลื่อนไหว (freedom of movement) และซับซ้อนขึ้น เพราะมีมิติระหว่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องและเกี่ยวพันแก่อาชญากรรมต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องของแรงงานต่างด้าว และสินค้าผิดกฎหมายต่างๆ

๒. การละเมิดสิทธิมนุษยชนง่ายขึ้น โดยเฉพาะกับกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าว เป็นต้น

๓. ต้องมีการปรับกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงระบบและมาตรฐานของหน่วยทหารในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียนให้มีความสอดคล้องกัน ให้มีความสอดคล้องเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานร่วมกันในอนาคต

๔. มีค่าใช้จ่ายงบประมาณในการกิจร่วมมือกันในเรื่องความมั่นคงเพิ่มขึ้น เช่น การไปร่วมประชุมและการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างประเทศต่างๆ เป็นต้น

๕. เส้นทางคมนาคมในการเข้าสู่ประเทศไทยมีความสะดวก และรวดเร็วขึ้น ย่อมเป็นผลให้การเคลื่อนกำลังขนาดใหญ่ ในการเข้าสู่ประเทศไทย กรณีมีสงครามตามแบบในอนาคตสามารถกระทำได้ สะดวกและรวดเร็วขึ้น

๖. ต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศมากขึ้น เช่น ปัญหาทะเลจีนใต้ และปัญหาขัดแย้งระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนต่างๆ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

๑. ควรมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภาพรวมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อเชื่อมโยงอาเซียนมาสู่ไทยแบบรอบด้าน ควบคู่ไปกับการกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์ในการเตรียมกำลัง วางกำลัง และใช้กำลัง ในการป้องกันประเทศ ที่สามารถรองรับสถานการณ์ โดยเฉพาะในเรื่องผลประโยชน์ และภัยคุกคามของชาติที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันเกิดจากการรวมตัวเป็น

ประชาคมอาเซียนอย่างเหมาะสม จะทำให้ไทยสามารถขับเคลื่อนไปสู่การพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ นอกจากนี้การเร่งแก้ไขปัญหาทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ การฟื้นฟูภาพลักษณ์และสร้างความไว้วางใจ เชื่อมั่น เป็นปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดความสนใจและความเชื่อมั่นจากมิตรประเทศอย่างต่อเนื่อง และควรมีการดำเนินการในลักษณะที่ช่วยเสริมภาพพจน์ให้ไทยมีบทบาทนำในอาเซียน ทั้งนี้เพื่อให้มีศักยภาพในการถ่วงดุลอำนาจของภูมิภาคนี้ในอนาคตด้วย

๒. ในภาพรวมของภูมิภาค การรวมตัวของกลุ่มประเทศอาเซียนอาจดูเหมือนเป็นเพียงแต่การกระตุ้นให้ปัญหาต่างๆ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไขให้มีความชัดเจนมากขึ้น อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในลักษณะพหุภาคี ที่จะช่วยกันในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้น จึงควรมีการศึกษาความเป็นมา และแนวทางร่วมมือดำเนินการ หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศต่างๆ เหล่านี้อย่างจริงจัง ซึ่งหากได้มีการเตรียมการแต่เริ่มต้นอย่างรอบด้าน โดยมีแผนงานพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการและงบประมาณที่ชัดเจน มีการประสานงาน รวมทั้งร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของไทย และของประเทศสมาชิกอาเซียนอย่างใกล้ชิดและมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อกลุ่มภูมิภาคอาเซียนในอนาคตต่อไป

๓. ปัจจุบันความร่วมมือกับประชาคมอาเซียนเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติเป็นอย่างยิ่ง จะเห็นได้จาก คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้มีประกาศจัดตั้งศูนย์อำนวยการเตรียมความพร้อมประเทศไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนขึ้น เมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา เพื่อบูรณาการงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนในทุกภาคส่วนให้เป็นเอกภาพ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ดังนั้นในส่วนของการกระทรวงกลาโหม จึงควรมีการปรับโครงสร้างของหน่วยงานที่รับผิดชอบในงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้งในระดับกระทรวง กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพ ให้เหมาะสม และสอดคล้องที่จะรองรับปริมาณงานที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนที่เพิ่มขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป